

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

ІНСТИТУТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО СТУДЕНТІВ ТА АСПІРАНТІВ

«Шевченківська весна»

МАТЕРІАЛИ

*Міжнародної науково-практичної конференції студентів,
аспірантів і молодих вчених*

ЧАСТИНА II

29 березня 2018

Київ – 2018

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Голова оргкомітету:

Копійка В.В., директор Інституту міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка, доктор політичних наук, професор.

Заступник голови комітету:

Павлюк Я.В., голова Наукового товариства студентів та аспірантів Інституту міжнародних відносин, студент 3 курсу спеціальності «міжнародне право»;

Члени оргкомітету:

Кориневич А.О., координатор з наукової роботи Інституту міжнародних відносин, кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного права;

Сморжевська А.Г., співголова Наукового товариства студентів та аспірантів Інституту міжнародних відносин, аспірантка кафедри міжнародних організацій та дипломатичної служби;

Дайнеко В.В., завідувач кафедри іноземних мов, кандидат філологічних наук, професор;

Даниленко С.І., завідувач кафедри міжнародних медіакомунікацій та комунікативних технологій, доктор політичних наук, доцент.

Дорошко М. С., заступник директора Інституту з наукової роботи, завідувач кафедри країнознавства, доктор історичних наук, професор;

Мицик В.В., завідувач кафедри міжнародного права, доктор юридичних наук, професор;

Калакура В.Я., завідувач кафедри міжнародного приватного права, кандидат юридичних наук, доцент;

Манжола В. А., завідувач кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики, доктор історичних наук, професор;

Матвієнко В.М., завідувач кафедри міжнародних організацій та дипломатичної служби, доктор історичних наук, професор;

Муравйов В.І., завідувач кафедри порівняльного і європейського права, доктор юридичних наук, професор.

Расшивалов Д.П., завідувач кафедри міжнародного бізнесу, кандидат економічних наук, доцент;

Рижков М. М., завідувач кафедри міжнародної інформації, доктор політичних наук, професор;

Рогач О.І., завідувач кафедри міжнародних фінансів, доктор економічних наук, професор;

Шнирков О. І., завідувач кафедри світового господарства та міжнародних економічних відносин, доктор економічних наук, професор;

Чижик О.С., заступник голови Наукового товариства студентів та аспірантів Інституту міжнародних відносин, студент 2 курсу спеціальності «міжнародне право».

Актуальні проблеми міжнародних відносин: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених. – К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Інститут міжнародних відносин, 2018. – Ч. 2. – 170 с.

До збірника увійшли тези аспірантів та молодих вчених, представлені на міжнародній науково-практичній конференції студентів, аспірантів і молодих вчених «Актуальні проблеми міжнародних відносин», яка відбулася 29 березня 2018 року в Інституті міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Роботи опубліковані в авторській редакції. Оргкомітет не несе відповідальності за достовірність інформації та будь-яких відомостей, поданих в рукописах.

*Стасюкевич І. В.**

ЗМІНА СТРАТЕГІЇ ІСЛАМСЬКОЇ ДЕРЖАВИ ЯК ЗАГРОЗА МІЖНАРОДНІЙ СИСТЕМІ БЕЗПЕКИ

Пожвавлена дискусія про зростаючий вплив глобалізації на міжнародні відносини стала ще більш гострою після 11 вересня 2001 року, коли світ зіштовхнувся з небувалим в історії терористичним актом. Таким чином, побічні ефекти глобалізації проявили свої небезпечні сторони, і для багатьох стало очевидним, що боротьба з міжнародною злочинністю та її вищим проявом – мережею транснаціональних згуртованих і добре оснащених терористичних організацій – в найближчий час стане пріоритетом номер один в світовій політиці. Тероризм як невід’ємна частина сьогоднішнього соціально-економічного і політичного ландшафту потерпає зміни, викликані процесом глобалізації, і досить сильно відрізняється від тероризму часів асасинів чи нещодавніх терористів-смертників. Сьогодні монополія в сфері міжнародного тероризму належить ісламському тероризму, що прийшов на заміну сепаратистським та етнонаціональним протистоянням ХХ століття (виражені, наприклад, в діяльності Ірландської Республіканської Армії, німецької «Фракції Червоної Армії» або ж баскської ЕТА) та уособив розвиток культурного, цивілізаційного конфлікту. Яскравим прикладом цього є діяльність головного актора сучасного ісламського тероризму – так званої Ісламської Держави, яка керується ідеями священної війни та глобального протистояння ісламського світу та Заходу. Аналіз терористичних актів, здійснених Ісламською Державою за останні три десятиліття, свідчить про суттєві зміни у тактиці та стратегії останньої та її здатності гнучко пристосовуватися до засобів протистояння їй та до сьогоднішнього світу в цілому [1].

* Студентка 2 курсу спеціальності “Міжнародні відносини”

Інституту міжнародних відносин КНУ ім. Т. Шевченка

Науковий керівник: к.п.н., доц. Андрущенко С.В.

Розглянемо останні зміни в стратегії Ісламської Держави та фактори, що їх спричинили.

Важливою зміною в природі ісламського тероризму є нова модель ведення бою, передумовою для якої стала змінена тактика застосування живої сили. Смертники-шахіди, котрі ставили собі за ціль завдати максимальних збитків цінною власного життя, поступилися місцем інгімасі – бійцям, що виконують функцію, подібну до тієї, яку виконували японські камікадзе під час Другої світової війни. Для інгімасі, як і для камікадзе, самопожертва не є пріоритетом, це швидше крайня необхідність у випадку неможливості завершити операцію інакшим способом. Головна мета інгімасі під час операції – якомога довше залишатися живим для того, щоб зашкодити якнайбільшій кількості людей та активувати вибуховий пристрій у випадку небезпеки або з метою прикриття товаришів [2]. Така тактика спрощує процес підготовки до атаки, оскільки в бою використовується будь-яка зброя доступна терористу, що, відповідно, збільшує кількість потенційних інгімасі. Не менш важливою перевагою такої тактики є те, що, на відміну від шахіда, для якого спланована операція в будь-якому випадку стане останню, інгімасі мають право обирати – активувати вибухівку чи продовжувати бій як звичайний боєць. Перспектива можливості лишитися в живих або загинути, виконавши свою місію, є головною причиною популярності цієї ролі серед бійців ІД. Причина обрання Ісламською Державою саме такої моделі здійснення терористичних атак полягає в її пристосованості до сучасного інформаційного середовища, оскільки більш тривала атака здатна довше втримати увагу ЗМІ. Для порівняння варто зазначити, що вибух смертника рідко вдавалося зафіксувати, тому в таких випадках ЗМІ зосереджували увагу на його наслідках. В той час як тривала атака дає можливість будь-якому очевидцю поширювати подію в інтернеті наживо, що має надзвичайно негативний вплив на психологічний стан суспільства. Адже незважаючи на великі людські втрати під час терористичних атак, психологічний компонент сучасного тероризму суттєво переважає над фізичним, оскільки Ісламська Держава неспроможна повноцінно протистояти державам й тому нею використовуються інші, психологічні методи впливу [3]. Ускладнює ситуацію наявність стримінгових платформ, таких як

Periscope, Livestream, якими часто користуються терористи під час операцій, чим, фактично, збільшують кількість психологічно травмованих осіб.

Радикалізація громадян країни-мішені, котрі прямо не пов'язані з терористичними угрупованнями, є ще одним ефективним інструментом в руках ісламістів. Головним елементом популяризації діяльності міжнародних терористичних організацій є своєрідне облагородження їхніх дій через маніпулювання ісламом. В цьому випадку можна говорити про певну ісламізацію радикалізму, оскільки ідеї священної війни та релігійного фундаменталізму дуже часто стають вирішальним фактором, що впливає на рішення радикалізованих мусульман, зазвичай молоді, приєднатися до терористичного руху. Такий засіб вербування має надзвичайно руйнівні наслідки для ісламу як світової релігії, оскільки тягне за собою швидке поширення упереджених та ксенофобних настроїв у всьому світі і нерідко стає причиною геттоїзації мусульман, що проживають в країнах інших релігій. Популістичний дискурс ісламістів, що викривлює сенс ісламу, швидко розповсюджується на просторах глибинної мережі та без прямої взаємодії збільшує кількість своїх прихильників – потенційних бійців терористичних угруповань [4].

Сукупність зазначених умов породила стратегію Ісламської Держави у Європі, що жахає своєю простотою: ісламістам не потрібні місяці на підготовку операції і детальне вивчення особливостей країни-мішені, оскільки їхня пропагандистська діяльність дозволяє руками місцевих радикалізованих осіб досягти своїх цілей та дестабілізувати суспільство. Так, зростає кількість непланованих атак із застосуванням важкого транспорту та підручної зброї [5]. Цей феномен робить практично неможливою активну протидію терористичним акціям та змушує спецслужби лише пом'якшити їх наслідки. Тактичні прийоми, що використовуються, в цілому впливають і на стратегію Ісламської Держави в регіоні. Характер останніх атак свідчить про повномасштабну терористичну війну, що змушує жителів Європи знаходитися в стані постійного страху від того, що керівництво Європейського Союзу не може забезпечити безпеку своїм громадянам. Така стратегія сильно збільшує соціальну напругу в регіоні, в рамках якої

терористи намагаються довести відсутність ефективно працюючої системи безпеки [6].

На сучасному етапі Ісламська Держава, котра традиційно використовувала організовані атаки як головний інструмент боротьби, врахувала зростаючий супротив держав Заходу та в силу своєї нездатності координувати атаки перейшла до віддаленого контролю над своїми бійцями, користуючись у повній мірі сучасними інформаційними технологіями та посилюючи психологічний вплив на представників маргінальних прошарків європейського суспільства. Така стратегія є досить успішною, про що свідчать численні терористичні атаки в Європі, запобігти яким було практично неможливо. Зважаючи на швидке розповсюдження даної проблеми держави Західної Європи оперативно почали реформування та вдосконалення як національних систем безпеки, так і загальноєвропейської. В перспективі посилення системи безпеки змусить Ісламську Державу шукати нові шляхи діяльності та відповідно до нових умов змінювати свою стратегію.

Список використаних джерел:

1. Global Terrorism Database. Incidents between 1970 and 2016 [Електронний ресурс] / Global Terrorism Database – Режим доступу до ресурсу:
2. Кореньков О. Битва за Мосул. История и хронология крупнейших городских боев современности. / Олександр Кореньков., 2018. – 360 с.
3. Капітоненко М. Г. Міжнародні конфлікти. Навчальний посібник / Микола Геннадійович Капітоненко. – Київ: Либідь, 2009. – 352 с.
4. Winter C. The Virtual ‘Caliphate’: Understanding Islamic State’s Propaganda Strategy / Charlie Winter. // Quilliam. – 2015. – С. 28.
5. Michael G. Lone Wolf Terror and the Rise of Leaderless Resistance / George Michael. – Nashville: Vanderbilt University Press, 2012. – 239 с.

6.Canelle Beuze. Attentats, tentatives et projets d'attentats en relation avec le contexte syro-irakien dans les pays occidentaux (2013-2016) / Canelle Beuze. // Centre d'Analyse du Terrorisme. – 2017. – C. 13.

САУДІВСЬКА АРАВІЯ ТА ВЕЛИКА БРИТАНІЯ: ПРОБЛЕМИ ЧИ ПЕРСПЕКТИВИ ВІДНОСИН?

На фоні ізоляціоністського зовнішньополітичного курсу США та явного посилення ролі Китаю на чолі з Сі Цзіньпіньом, який *de-fakto* отримав на пленумі КПК право на довічне правління, змінюються, безумовно, і міжнародно-політичні союзи. Старі гравці “Великої шахівниці” (як позначав З. Бжезінський міжнародно-політичний простір) повинні шукати нових союзників серед колишніх країн Третього світу. Захід нарешті усвідомив, що ХХІ ст. стане у певному сенсі “Азійським століттям”, і тому нині активно посилює з ним співпрацю. Цілком очевидно, що потенційні регіональні лідери також шукають нові зовнішньополітичні орієнтири для втілення своїх амбітних планів.

Позначена зміна політичних векторів особливо гостро сьогодні відчутна як у Великій Британії, так і у Саудівській Аравії. За результатами референдуму Brexit Велика Британія до 2019 р. має остаточно вийти зі складу ЄС. Британія *de-fakto* буде виступати самостійним суб’єктом міжнародних відносин (якому, до речі, потрібно розбудовувати нову систему союзів, щоби досягнути успіху). Британії ери post-Brexit потрібні нові ринки, союзники та гроші (і Саудівська Аравія знаходиться високо у списку бажань) [1]. З іншого боку, Саудівська Аравія вже почала активну модернізацію та європеїзацію всіх сфер суспільного життя. Так, наприклад, Мухаммед бін Салман (МБС) – принц Саудівської Аравії – прагне перетворити королівство на країну “модерного ісламу”. Підґрунтям вказаних дій є план “Vision 2030”, для здійснення якого потрібні інвестори та політичні союзники. Для обидвох країн принципово важливими є зміни зовнішньополітичних курсів Білого дому. Через ізоляціонізм Трампа (вихід з Транстихоокеанського партнерства та Паризької кліматичної угоди) Британії треба шукати інших, окрім США, союзників. Політика Трампа безпосередньо впливає

* Студент 1 курсу спеціальності «Міжнародні відносини»
Інституту міжнародних відносин КНУ ім. Т. Шевченка
Науковий керівник: ас. Дальський В.Б.

на політичні реалії Саудівської Аравії. Після провалу “політики двох опор” (орієнтації США як на Іран, так і на Саудівську Аравію) та Ісламської революції в Ірані 1979 р. Саудівська Аравія стала традиційним форпостом США на Близькому Сході. Адміністрація Обама вела обережну політику щодо Саудівської Аравії та схилилась до порозуміння з Іраном дипломатичними способами. Трамп, навпаки, вважає, що лише дипломатичних зусиль недостатньо для порозуміння з Іраном. Тому можна стверджувати: Трамп підбирає у свою команду антиіраністів, що підтверджується призначенням нового радника з нацбезпеки - прихильника методу “превентивної війни” радикального Джона Болтона [2]. На цьому фоні США посилює зв'язки з Саудівською Аравією та Ізраїлем, свідченням чого є визнання Трампом Єрусалима як столиці Ізраїлю, та візит МБС до США. Але у 2020 р. Трамп найбільш ймовірно покине Білий Дім, і політика США щодо Саудівської Аравії знову може кардинально змінитися. Останній же необхідні постійні союзники щонайменше до 2030.

Британія та Саудівська Аравія є ідеальними партнерами один для одного. Хоча (згадуючи зауваження лорда Пальмерстона: “У Британії немає постійних союзників та постійних ворогів, є тільки постійні інтереси”), можна бути впевненим, що співпраця з потенційним регіональним лідером та зростаючою економікою є надійним інтересом для Лондона. Лондон шукає нові позаєвропейські ринки для свого сектора послуг, а принц Мухаммед прагне переконати інвесторів, що його країна є толерантною, яка прихильно ставиться до взаємодії та співпраці [3]. Тоді зрозумілими видаються й цілі візиту МБС до Лондона 7 березня 2018 р., під час якого майбутній очільник Саудівської Аравії зустрівся з прем'єром Британії Терезою Мей. Незважаючи на протеси у Британії та незадоволення з боку країн - ЄС щодо візиту принца, стратегічні інтереси для Британії все ж залишаються важливішими. Дії Мухаммеда перетворилися на битву між тими, хто підтримує його політику, та тих, хто називає його "військовим злочинцем". [4] Візит спадкоємця престолу вже охрестили одним з його найважливіших зовнішньополітичних кроків у 2018 році [5]. Також варто пам'ятати, що Саудівську Аравію та Британію пов'язує вже століття взаємної співпраці. Треба

наголосити, що Британія та Саудівська Аравія мають спільного ворога – Іран. І хоча британський уряд заявляв, що не підтримує систему “proxu wars” – ведення війни на іншій території без вступу в конфлікт (підтримка повстанців чи уряду, фінансування), але, однозначно, у форматі перспектив Саудівська Аравія є кращим політичним гегемоном, аніж Іран. Проте, королівство розвивається у європейському напрямку, а у Ірані й надалі залишається теократична автократія. Головна мета Саудівської Аравії – зруйнувати біполярний порядок на Близькому Сході. Скоріше за все, так і станеться: Іран не планує позбавлятися від своєї нафтової залежності, і в майбутньому Іран може спіткати “голландська хвороба” та венесуельський сценарій розвитку економіки. Також, варто зауважити, що у контексті конфліктів на Близькому Сході важливими є економічні інтереси сторін. І хоча de-jure європейські уряди засуджують “proxu wars” Ірану та Саудівської Аравії, de-fakto вони зацікавлені у продажу зброї у так звані гарячі точки. Велика Британія є основним постачальником зброї до Саудівської Аравії. Але після Brexit Британія зіштовхнеться з новим викликом: вона буде змагатися з європейською збройною промисловістю [6]. І парадоксально – хоча Британія й виступає за експорт західних цінностей, все ж Вищий Суд визнав продаж зброї до країн Близького Сходу та Перської затоки повністю правомірним.

Отже, якщо взяти до уваги всі вищезазначені фактори, то партнерство Саудівської Аравії та Великобританії видається ідеальним варіантом для обидвох країн. Видається, що партнерство країн найкраще спрацювало б за такою схемою: Саудівська Аравія буде шукати інвестиції у Великобританії, але, натомість, їй варто запропонувати інвесторам реальні дивіденди від економічного зростання Саудівської Аравії [7]. Британія може стати головним інвестором та бенефіціаром програми “Vision 2030”, а Саудівська Аравія – гідним геополітичним союзником.

Список використаних джерел:

1.Landale J. Why Saudi Crown Prince Mohammed bin Salman's UK visit matters [Электронный ресурс]. – 2018. – Режим доступа: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-43235643>

2.Illing S. Why conservatives are worried about John Bolton [Электронный ресурс]. – 2018. – Режим доступа: <https://www.vox.com/world/2018/3/23/17155830/john-bolton-national-security-adviser-trump-mcmaster>

3.James W., Kalin S. Saudi Crown Prince signs off UK visit with push for fighter deal [Электронный ресурс]. – 2018. – Режим доступа : <https://uk.reuters.com/article/uk-britain-saudi/saudi-crown-prince-signs-off-uk-visit-with-push-for-fighter-deal-idUKKCN1GL18W>

4.Taylor A. Saudi crown prince's visit to London turns into a bitter and awkward PR battle about his policies [Электронный ресурс]. – 2018. – Режим доступа: https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2018/03/07/saudi-crown-princes-visit-to-london-turns-into-a-bitter-and-awkward-pr-battle-about-his-legacy/?utm_term=.6fc42923ce6e

5.Wintour P, Bowcott O. Saudi crown prince's UK visit will throw spotlight on ties and tensions [Электронный ресурс]. – 2018. – Режим доступа: <https://www.theguardian.com/world/2018/feb/02/saudi-crown-princes-uk-visit-will-throw-spotlight-on-ties-and-tensions>

6.Smith-Spark L, Robertson N. Security, trade top agenda as Saudi Arabia's Crown Prince visits [Электронный ресурс]. – 2018. – Режим доступа: <https://www.cnn.com/2018/03/07/europe/saudi-crown-prince-uk-visit-intl/index.html>

7.Balhaiwa O. The Crown Prince's UK trip shows Saudi means business [Электронный ресурс]. – 2018. – Режим доступа: <http://www.cityam.com/281599/crown-princes-uk-trip-shows-saudi-means-business>

ДИПЛОМАТІЯ І МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

Стельмухова Є.²

КОНЦЕПЦІЇ ТА ЗАСОБИ ДИПЛОМАТІЇ КНР В ЛАТИНСЬКІЙ АМЕРИЦІ

Актуальність дослідження обумовлена зростанням уваги до Китайської Народної Республіки та її дипломатичної діяльності. На прикладі взаємодії з країнами Латинської Америки можна прослідкувати застосування певних дипломатичних засобів та концепцій.

Політична дипломатія. Першим підходом, що успішно застосовується КНР, є «Пекінський консенсус» (“Beijing consensus”). Ця формула допомагає Китаю заручитися підтримкою країн Латинської Америки і водночас протистояти США. Для налагодження відносин та реалізації своїх цілей у рамках даного підходу Китай, наприклад, не визнає чи навіть ігнорує санкції США, накладені на деякі країни південноамериканського континенту за порушення прав людини та з інших політичних причин [1].

Наступним інструментом здобуття значного впливу в латиноамериканському регіоні є *самітова дипломатія*. Цей підхід є однією з найбільш надійних стратегій встановлення відносин [1]. В той час як провідні лідери КНР проводять зустрічі з зарубіжними партнерами, вони очікують таких же зустрічей з колегами на своїй території. Лідери підтримують дипломатію, що базується на одностайності та згоді; за допомогою такого підходу нації відповідних країн прагнутимуть співпрацювати на погоджених умовах.

Наступним засобом встановлення дружніх відносин з країнами Латинської Америки є *двосторонній підхід*. Китай має низку певних цілей щодо держав цього регіону, досягти яких можна лише на двосторонньому рівні. Найголовнішою ціллю вважається відновлення та поживавлення політичних зв'язків

² Студентка 4 курсу спеціальності «Міжнародні відносини»
Інституту міжнародних відносин КНУ ім. Т. Шевченка
Науковий керівник: д.п.н., проф. Скороход Ю.С.

усіма можливими засобами (зокрема за допомогою зустрічей на найвищому рівні) з країнами, з якими вони з тих чи інших причин погіршилися [1]. Називаючи їх своїми партнерами, Китай тим самим вдається до спроби захистити свої життєво важливі національні інтереси шляхом переговорів на двосторонньому рівні. Засновуючи таке партнерство на 5 принципах мирного існування, що у свою чергу спираються на обопільність та взаємність, КНР розцінює співробітництво на двосторонньому рівні як найбільш дієвий дипломатичний підхід до втілення своїх національних інтересів закордоном.

Стратегія «виходу в світ» за останні роки стала стимулом, що спонукає Китай до покращення відносин з країнами Латинської Америки та країнами, що розвиваються. Ця стратегія пропонує реабілітацію та правове обґрунтування спробам КНР стати повноправним учасником економічних відносин, зокрема через інвестиції в ті країни, з якими вдалося стабілізувати та покращити відносини унаслідок зустрічей глав держав на вищому рівні та на інших рівнях двосторонньої співпраці.

Також у китайській дипломатії існує особливий вид дипломатії, що має назву «*дипломатія червоних ліній*». У цьому випадку, Китай займає особливо жорстку позицію щодо певного ряду проблем (як внутрішніх, так і міжнародних) [3].

Культурна дипломатія. Одним з важливих інструментів для просування «м'якої сили» китайської дипломатії служать Школи Конфуція. Ці школи були створені з метою ознайомлення народів різних країн світу з китайською мовою і культурою і розвитку дружніх зв'язків між Китаєм і світовою спільнотою [2]. Основним завданням даних освітніх установ є сприяння подальшому зміцненню культурного і мовного пізнання Китаю, розвитку дружніх відносин між Китаєм і іншими країнами, стимулювання розвитку світового культурного різноманіття та внесення вкладу у розбудову гармонійного суспільства. Вже діють 128 інститутів та 568 класів Конфуція. Зокрема, багато таких закладів діють у Мексиці, Аргентині та Бразилії.

На початку XXI століття в Китаї особливого поширення набула *концепція комплексної міці держави* як протипага американській концепції м'якої сили. В

основі концепції лежить ідея про збалансований, гармонійний розвиток КНР у всіх сферах [3]. Концепція передбачає поширення гуманітарного, культурного впливу країни закордоном, привабливості китайської моделі розвитку, високий рівень науково-технічного та економічного розвитку. Саме з такими ідеями КНР почала співробітництво з країнами Латинської Америки.

Дипломатія миру. Теорія «гармонійного світу» розроблена головою КНР Ху Цзіньтао. Теорія «гармонійного світу» підтримує побудову «гармонійної» Азії і «гармонійного світу», сприяння миру, розвитку і кооперації у всьому світі, розширення і розвиток міжнародних зв'язків Китаю [5]. У контексті створення «гармонійного суспільства» і «гармонійного світу» особливе місце відводилося науковій концепції розвитку. Суть її полягала у всебічному, гармонійному і сталому розвитку при єдиному і комплексному плануванні, орієнтованому на людину, що виступає як головний центр і основа цієї концепції.

Також уваги заслуговує *концепція «мирного підйому»*. Відповідно до цієї концепції, Китай продовжив слідувати соціалізму з китайською специфікою при одночасній участі в економічній глобалізації та збереженні мирного міжнародного оточення [3]. Іншими словами, дещо змінилися пріоритети КНР: від зосередження на внутрішніх реформах до посилення своїх світових позицій.

Китай значно активізувався на міжнародній арені: від розв'язання ряду територіальних розбіжностей до зміцнення міждержавного співробітництва, в тому числі у військово-технічній галузі [4]. У 2004 році поняття «мирний підйом» було замінено на «мирний розвиток». У цілому, «мирний розвиток» продовжує курс на встановлення добросусідських відносин і готовність нести «міжнародну відповідальність».

Таким чином, у дипломатичній практиці КНР спостерігаються наступні тенденції: 1) прагнення утвердити себе як глобальну державу, що впливає на перебіг процесів у світі, за допомогою політичних засобів дипломатії; 2) поширити свій вплив та здобути якомога більше прихильників серед держав, в тому числі серед країн Латинської Америки; 3) переконати інші держави у прагненні мирного розвитку та миролюбній політиці, і залучити їх до співпраці на мирних засадах.

Список використаних джерел:

1. Choo Jae-woo. China's Relations with Latin America: Issues, Policy, Strategies, and Implications // Journal of International and Area Studies. – 2009. Т. 16. - №2. – p.71-92
2. Вотинцева К.А. КУЛЬТУРНАЯ ДИПЛОМАТИЯ КИТАЯ. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://human.snauka.ru/2014/11/8065>
3. Геополитика спорта и основы спортивной дипломатии: учеб. Пособие для бакалаврата и магистратуры / Н.М. Боголюбова, Ю.В. Николаева. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: Издательство Юрайт, 2018. – 282 с. – (Серия: Бакалавр и магистр. Академический курс).
4. Гулина Е.В. ВНЕШНЕПОЛИТИЧЕСКИЙ КУРС КНР: ЭВОЛЮЦИЯ И ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/vneshnepoliticheskiy-kurs-knr-evolyutsiya-i-tendentsii-razvitiya>
5. Тараканова Т.С. Внешнеполитические концепции Китайской Народной Республики. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/vneshnepoliticheskie-kontseptsii-kitayskoy-narodnoy-respubliki>

ФЕНОМЕН ЄВРОПЕЇЗАЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЄДНОСТІ ЄС

Європеїзація – це багатокomпонентний процес, що формувався протягом багатьох століть. [1] Він містить чотири базові компоненти: безпековий, економічний, політичний, культурний. Ці компоненти є головними каналами, через які ЄС “постачає” зміни всередину держав, здійснюючи адаптацію, гармонізацію і уніфікацію. З цих областей європеїзація може поширюватись в суміжні галузі - за схожою логікою розподіляється і компетенція ЄС, джерелом якої виступають держави-члени, котрі делегують власні повноваження Союзу. [2]

В політичній думці ХХІ ст. можна виділити три підходи до визначення “європеїзації”. Перший підхід – завантаження (“top down” або “downloading”): в рамках цього підходу європеїзація полягає в розповсюдженні європейського на національний рівень, включення “європейського” в “національне”. Вона є результатом європейської політики, яка проводиться задля вироблення основ для спільної політики. Другий підхід – нормативний, згідно з яким європеїзація є процесом створення, розповсюдження та інституціоналізації формальних та неформальних правил, процедур, політичних парадигм, способів та підходів до управління, вірувань та спільних норм, які визначаються в процесі вироблення спільної політики, і після чого послідовно втілюються в національну ідентичність, політичні структури та державну політику. В цьому контексті європеїзація є результатом взаємодії державних політик держав-членів ЄС. Третій підхід – пристосування або адаптація, згідно з яким європеїзація є сукупністю процесів інституційної та адміністративної адаптації стратегій, що проводяться під час європейського будівництва. Таким чином досліджуються зміни на національному та європейському рівнях, які створюють сприятливу основу для проведення європеїзації; за мету ставиться вироблення рішень на обох рівнях за

³ Студентка 4 курсу спеціальності “Міжнародні відносини”
Інституту міжнародних відносин КНУ ім. Т. Шевченка
Науковий керівник: к.п.н., доц. Опанасюк О.І.

схемою “проводити державну політику, інкорпоруючи в неї європейські питання”.

На сучасному етапі існування ЄС виникає важливе питання в розрізненні понять європеїзації та європейської інтеграції. Європейська інтеграція – це взаємодія двох рівнів – національного та європейського, яка може відбуватись зверху-вниз (top-down) та знизу-вверх (bottom-up). [3]

Суть взаємодії відповідає процесу завантаження і полягає у взаємозалежних змінах двох рівнів. Європеїзація також є взаємодією двох рівнів – національного та європейського. Проте ця взаємодія може відбуватись лише в одному напрямі – зверху-вниз (top-down), таким чином здійснюючи європеїзацію національного рівня, але не викорінюючи його цілком. Головним правилом, яке забезпечує життєспроможність європеїзації є поєднання національних та загальноєвропейських інтересів, а не виключення національних інтересів європейськими чи навпаки.

Європеїзація може мати місце за умови наявності “невідповідності”. Так як суть європеїзації полягає в процесі адаптації, національний устрій має не відповідати або суперечити європейському устрою. Так з’являється закономірність “адаптаційного тиску”: чим більша невідповідність між національним та європейським устроями, тим сильнішим буде адаптаційний тиск, а згодом – і трансформаційний ефект. Для швидкого розуміння процесу європеїзації доцільно вивести наступну формулу: “ $N = kAT = yCT$ ”, - де Невідповідність дорівнює Адаптаційному Тиску (з відповідним коефіцієнтом) та дорівнює Ступеню Трансформації (з відповідним коефіцієнтом). Така формула буде дійсною тільки для взаємодії “top-down”. Коефіцієнти відповідають умовам, які різняться в залежності від етапу інтеграції.

В процесі європеїзації держави можуть обирати, чи хочуть вони користуватись можливостями цього процесу та давати згоду на відповідні обмеження, а вихідною точкою є національні інтереси. Проте завжди існує можливість раціонального вибору, котрий походить на примусово-добровільний вибір. Встановлені загальноєвропейські правила, норми, законодавство, багатосторонні угоди та договори – це інструменти тиску, які забезпечують процес впровадження єв-

ропейських традицій на національному рівні. В цьому процесі є дві необхідні умови: агенти змін або нормативні агенти, які переконують держав-учасниць в доцільності адаптації та у необхідності перегляду національних інтересів, аби вони могли відповідати загальноєвропейським, та політична культура, в якій працює існуючий авторитет. [4] Європеїзація дозволяє ЄС провадити власну особливу політику в регіоні – це конкретно європейська політика, названа “методом спільноти” (*méthode communautaire*). [5] У тих випадках, коли існують умови для застосування згаданої формули “Н = кАТ = уСТ”, здійснення європейської політики набуває найпростішого вигляду впливу. На чолі європеїзації стоять європейські інститути, які можуть впливати, через державні інститути, на формування національної політики, а право ЄС перетворюється на загальнодержавне право, що замикає держави в самому Союзі. Європейський Суд є складовою частиною моторного механізму європеїзації та джерелом можливостей розширення сфер діяльності ЄС. Так, Європейський Суд виступає каналом проникнення європейського права в національне, закріплюючи в останньому європейські норми. В іншому випадку, національні актори можуть, завдяки Європейському Суду, відстоювати свої інтереси, посиляючись на європейське право, самостійно сприяючи європеїзації національного права. [6]

За допомогою таких складних багаторівневних та різносекторальних механізмів функціонування ЄС відбувається залучення держав-членів до європейської системи та спричиняється їх європеїзація. [7]

Європеїзація залишається відкритим питанням і до сьогодні, що робить її перспективним напрямом проведення наукових досліджень, зокрема з використанням нестандартних методів аналізу, адже в процесі проведення дослідження стало зрозуміло, що через багатокomпонентність процесу європеїзації стандартні методи аналізу можуть бути недостатніми для справедливих висновків.

Список використаних джерел:

1. Гнатюк М. Зародження ідей об'єднання Європи / М. Гнатюк, Я. Черногор. // Віче. – 2010. – №20.

2. Benz A. The EU's competences: The 'vertical' perspective on the multilevel system / A. Benz, C. Zimmer. // *Living Reviews in European Governance*. – 2010. – №1.

3. Howell K. Developing Conceptualizations of Europeanization and European Integration: Mixing Methodologies [Электронный ресурс] / Kerry Howell // UNSPECIFIED. – 2002. – Режим доступа до ресурсу: <http://aei.pitt.edu/1720/>.

4. Risse T. When Europe Hits Home: Europeanization and Domestic Change. / T. Risse, T. Börzel. // *European Integration online Papers (EIoP)*. – 2000. – №15.

5. Georgakakis D. La "nouvelle gouvernance européenne" : Genèses et usages politiques d'un Livre blanc / Didier Georgakakis. – Strasbourg: Presses universitaires de Strasbourg, 2008.

6. European integration and European Court of Justice. Can European Court of Justice be seen as a pro-integrative institution? [Электронный ресурс] // University of Copenhagen. – 2009. – Режим доступа до ресурсу: http://politicalscience.ku.dk/international_students/present_international_students/taking_exams/past_papers/European_integration_and_European_Court_of_Justice.pdf.

7. EU Treaties, legislation, institutions and decision-making. // Factsheet. – 2015.

ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТІВ НОВОГО ТИПУ (НА ПРИКЛАДІ ПРИДНІСТРОВСЬКОГО ТА НАГОРНО-КАРА- БАХСЬКОГО)

Утворенню конфліктних ситуацій на території багатьох республік колишнього Радянського Союзу посприяли такі фактори: вакуум влади; прихід нових владних еліт; невідповідність існуючих кордонів етнічному, релігійному та національному складу населення. Свій внесок в подібну фасилітацію конфліктних ситуацій відіграла і етнічна політика Радянського Союзу, яка в своїй сутності враховувала лише поточні політичні чи адміністративні потреби [1].

Придністровський та Нагорно-Карабахський конфлікти являють собою доволі яскравий приклад конфліктів нового типу – опосередкованих, декларативних, таких, що переслідують далекоглядні геополітичні цілі під виглядом стандартної етнічної суперечки. Нагадуємо, що конфлікт нового типу – це гібридний конфлікт, який характеризується застосуванням широкого спектру невійськових засобів, активною інформаційною кампанією з фактично пропагандистськими цілями та частим застосуванням неофіційних збройних формувань.

Значний вплив третьої сторони на життя ННД (як із заходу, так і зі сходу), особливо в період їх становлення на початку 1990-х років, розширює суб'єктне поле будь-якого конфлікту, який має місце в регіоні, роблячи його вирішення та врегулювання його наслідків актуальною і важливою темою подекуди світового масштабу.

Участь третьої сторони у врегулюванні конфлікту в обох випадках виступає майже в однаковому форматі: надання форуму для переговорів; розробка первинних планів для створення спільного підґрунтя(дорожньої карти, плану, або банально пакету пропозицій обом сторонам) для проведення продуктивних і

⁴Студент 4 курсу спеціальності «Міжнародні відносини»

Інституту міжнародних відносин КНУ ім. Т. Шевченка

Науковий керівник: к.п.н., доц. Ковтун О.Ю.

предметних переговорів; заклики (а іноді і практичні заходи) до встановлення режиму припинення вогню [2].

В той же час і недоліки такого формату були фактично однаковими. Практична імплементація рішень була на низькому рівні через явну неспроможність сторін піти на компроміс і відсутність механізму примусу у сторони-медіатора. Окрім того, режим припинення вогню імплементувався скоріше як де-юре існуюча підготовча фаза для нової атаки, а через брак соціальних та економічних служб відповідного характеру цивільне населення регіону не могло цілком використати наданий час.

Формати вирішення конфліктів цілком відповідали стандарту функціонування регіональної системи міжнародних відносин, проте не були довершеними [3]. У випадку із Придністров'ям формат «5+2» знову таки створював лише дієвий форум для обговорення та перемовин конфліктуючих сторін. В той же час запропоновані формати вирішення через регіональні інститути (СНД та ОБСЄ) давали результат лише у вираженні загальної уваги нових незалежних держав до проблем регіонального значення, а за недовершеного механізму функціонування військового контингенту СНД не давав можливості застосувати і цей інструмент. Однак, питання про застосування військового контингенту для вирішення чи медіації будь-якого з конфліктів ще є полем для активних дискусій.

В подальшому обидва конфлікти, які на сьогодні характеризуються як заморожені, ще залишаються актуальним питанням безпеки на пострадянському просторі. По-перше, наразі відсутні дієві формати вирішення протиріч (фактично, по обом ситуаціям продовжується поглиблення і розширення раніше існуючих форматів перемовин). По-друге, позицій сторін конфлікту досі є протилежними і ймовірність початку предметних перемовин і тим паче взаємних поступок достатньо мала. До того ж наразі відсутня політична фігура із достатньою політичною волею та впливом у регіоні, яка змогла б зробити вирішальний внесок у вирішення будь-якої з цих криз [4].

Зважаючи на загострення у зонах конфлікту останніх років може скласти враження, що сторони досі не відкидають варіанту збройного вирішення протистояння (що, до речі, було у 2017 році офіційно визнано МЗС Азербай-

джану). Однак у випадку поновлення активної фази конфлікту основним фактором для протиборчих сторін буде участь Російської Федерації, яка на сучасному етапі очевидно також буде готова активно прийняти участь у протистоянні. При цьому важливим залишається аспект формату та глибини її залучення: якщо у випадку із Придністров'ям ситуація більш ніж очевидна, то у питанні Нагірного Карабаху об'єм входження Російської Федерації у конфлікт залишається дискусійним питанням.

Список використаних джерел:

1. Ciobanu Ceslav. Frozen and Forgotten Conflicts in the Post-Soviet States: Genesis, Political Economy and Prospects for Solution [Electronic resource] / Ceslav Ciobanu – Richmond, 2008 – p. 179 – Mode of access: <http://pdc.ceu.hu/archive/00004063/> ;

2. Nikkar-Esfahani Hamidreza. The Nagorno Karabakh conflict: Causes of the conflict and obstacles to conflict – University of Bradford, October 2009 – Mode of access: <https://bradscholars.brad.ac.uk/bitstream/handle/10454/5650/Hamidreza%20Nikkaresfahani.pdf?sequence=3&isAllowed=y> ;

3. Казимиров В. Карабах и резолюции Совета Безопасности ООН [Электронный ресурс] / В. Казимиров – Режим доступа: <http://www.vn.kazimirov.ru/k100.html> ;

4. Бабилунга Н. В., Берил С. И., Бомешко Б. Г., Галинский И. Н., Губогло Е. М., Окушко В. Р., Шорников П. М. Феномен Приднестровья. Тирасполь: РИО ПГУ, 2003.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СПІВРОБІТНИЦТВА США-АСЕАН

Відносини між США та АСЕАН встановилися у 1977 р., коли було розпочато формат діалогового партнерства, яке передбачало обмін поглядів з політичних та безпекових питань. Еволюція даного формату сталася на третьому саміті АСЕАН-США у Куала-Лумпурі 21 листопада 2015 р., де було прийнято спільну заяву про стратегічне партнерство між зазначеними сторонами, що відображало зацікавленість США у довготерміновому співробітництві з країнами ПСА [1]. Щодо власне проблем та перспектив співробітництва АСЕАН та США, то варто виділити два рівні взаємодії: двосторонній між США та окремою країною АСЕАН та між США та АСЕАН як регіональною організацією.

Взаємодія на рівні країн залишається важливою складовою поживлення відносин держав ПСА із США, особливо з огляду на все більше значення безпекових проблем. Так, загроза з боку КНР у Південно-Китайському морі створює небезпеку для Філіппін, Таїланду, Сінгапуру, Брунею, Малайзії Таїланду, Індонезії та Камбоджі, оскільки може призвести до суттєвого кількісного та якісного переважання китайської морської сили в ПСА, тому військове співробітництво із США залишається важливим для вищезазначених країн і може посилити роль останньої в регіоні [2]. Наприклад, у серпні 2015 р. Філіппіни попросили допомоги США щодо переоснащення та заміни їх особового складу у Південно-Китайському морі, тому що вони зіштовхнулися з морською агресією Китаю, а В'єтнам того ж року отримав військову допомогу від США у вигляді пакету програм з морської безпеки сумою 18 млн доларів США[3].

Крім того, Філіппіни активно здійснювали програми двосторонніх військових навчань із США, які включали морські десантні навчання («ФІБЛЕКС 16») у вересні 2015 р. та «КАРАТ» («Співробітництво з підготовки та навчань на морі»), що проводилися поблизу острова Палаван у липні 2015 р. [3]. Таке

* Студент 3 курсу спеціальності «Міжнародні відносини»

Інституту міжнародних відносин КНУ ім. Т. Шевченка

Науковий керівник: д.п.н., проф. Скороход Ю.С.

співробітництво свідчило про високий рівень впливу США на дану країну, що змінилося з приходом Родріго Дутерте до влади у 2016 р., що негативно позначилося на двосторонніх відносин, особливо у гуманітарній сфері. Незважаючи на значну співпрацю у безпековій та військовій сфері, допомога США не поширюється на всі країни, які входять до АСЕАН, що негативно може позначитися на впливі США в ПСА. Це частково пояснюється принциповою позицією США щодо дотримання прав людини, які порушуються в таких країнах як М'янма, Лаос, Філіппіни та Бруней, проте США слід враховувати той факт, що КНР здійснює співпрацю з усіма державами ПСА [2], тому, наприклад, допомога у військовій модернізації та проведення військових навчань сприятиме створенню атмосфери довіри до США в ПСА та посиленню їх ролі в цьому регіоні. Дана теза підтверджується новою національною стратегією безпеки США за грудень 2017 р., де йдеться про те, що важливими союзниками США залишаються Філіппіни й Таїланд, у той час як все більшого значення набувають В'єтнам, Індонезія, Малайзія та Сінгапур як партнери у сфері економіки та безпеки із зазначенням того, що США допоможуть цим шістьом країнам стати конкурентноспроможними морськими державами [4]. Проте відсутність Брунею, М'янми, Камбоджі та Лаосу свідчить про неготовність США жертвувати своїми принципами дотримання прав людини, що дає карт-бланш КНР на посилення позицій у цих країнах.

На рівні відносин США з АСЕАН як регіональною організацією варто констатувати значний поступ у офіційних зносинах, оскільки вони набули стратегічного значення, про що також вказано у вищезазначеній стратегії, зокрема у центральній ролі АСЕАН в регіональній архітектурі АТР та дотриманні порядку, що ґрунтується на мирі [4]. Крім того, АСЕАН важлива для США з огляду на те, що вона четвертий найбільший ринок американського експорту [2], проте негативним фактором є відсутність угод про ЗВТ з країнами-членами Асоціації, що знову-таки надає перевагу КНР в економічному плані. Також, як вже зазначалося, питання прав людини та дотримання свобод залишається доволі важливим. Так, у США не задоволені ефективністю Міжурядовою комісією АСЕАН з прав людини [2], зате це механізм, який сприяє просуванню демократії та захі-

дних цінностей, що важливо для зміцнення «м'якої сили» США у ПСА. Проте другорядність гуманітарної сфери для чинного американського президента Дональда Трампа може у довготерміновій перспективі послабити відносини з АСЕАН та посилити позиції КНР, оскільки недостатня увага до даної області співробітництва збільшуватиме «розрив» у цінностях між США та АСЕАН в цілому.

Крім цього, на поглиблення співробітництва спрямований один з останніх проект «Зв'язок США-АСЕАН», про початок якого повідомили на саміті АСЕАН-США у Саніленді в лютому 2016 р. Він включає 4 напрямки, а саме: «діловий зв'язок», спрямований на підтримання комерційних відносин між США та АСЕАН і допомогу реалізації заходів Економічної спільноти АСЕАН; «енергетичний зв'язок», націлений на розвиток чистої енергетики та енергетичної безпеки Асоціації; «інноваційний зв'язок», мета якого підтримка та пряме співробітництво з підприємцями ПСА; «політичний зв'язок», що має на меті розвиток політичного середовища для поживлення торгівлі, інвестицій, інновацій та сприяння сталому економічному розвитку [5]. Значення цього проекту доволі велике, якщо враховувати, що він сприятиме зростанню економічної взаємодії країн-членів АСЕАН та США, що зможе збільшити вплив останньої на регіон та сприяти укладанню регіональних торговельних угод, наприклад, про ЗВТ, яких між цими сторонами не існує.

Отже, партнерство АСЕАН-США активно розвивається, при тому, що США не підриває ролі АСЕАН як міжнародної організації, а навпаки розвиває з нею стратегічні відноси та підтримує багато спільних ініціатив, які стосуються політико-безпекових, економічних та соціально-культурних питань, серед яких найамбітнішою є «Зв'язок АСЕАН-США».

Список використаних джерел:

1. OVERVIEW OF ASEAN-UNITED STATES DIALOGUE RELATIONS [Електронний ресурс] // ASEAN Secretariat's Information Paper. – 2017. – Режим до-

ступу до ресурсу: <http://asean.org/storage/2012/05/Overview-of-ASEAN-U-S-Dialogue-Relations-October-2017fin.pdf>

2.FUCHS M. How Not to Lose Asia to China [Электронный ресурс] / M. FUCHS, N. HACHIGIAN // FP. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://foreignpolicy.com/2017/05/03/how-not-to-lose-asia-to-china/>.

3.Rustandi A. The South China Sea Dispute: Opportunities for ASEAN to enhance its policies in order to achieve resolution / AgusRustandi. // Indo-Pacific Strategic Digest. – 2016. – С. 71–107.

4.National Security Strategy of the United States of America [Электронный ресурс] // THE WHITE HOUSE. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2017/12/NSS-Final-12-18-2017-0905-2.pdf>.

5.CONNECTSTORY [Электронный ресурс] // U.S.-ASEANConnectCenter. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.usaseanconnect.gov>.

ДИПЛОМАТІЯ США В ЛАТИНСЬКІЙ АМЕРИЦІ ЗА ПРЕЗИДЕНТ-СТВА БАРАКА ОБАМА

Географічна близькість забезпечила міцні зв'язки між Сполученими Штатами та регіоном Латинської Америки, який вже протягом століть відіграє ключову роль для економічних, політичних та безпекових інтересів США. Традиційно Західна півкуля була центром сфери впливу саме Сполучених Штатів, проте на сьогодні Латинська Америка стає все більш незалежною від Вашингтону. Швидке та потужне економічне зростання посилює впевненість країн Латинської Америки у їх здатності вирішувати власні проблеми. Регіон диверсифікував свої економічні та дипломатичні зв'язки з країнами поза межами регіону. Враховуючи той факт, що американський вплив у півкулі стикнувся з безпрецедентними викликами, адміністрація Б. Обама зрозуміла, що США повинні адаптуватися до все більш глобалізованої епохи в міжнародних відносинах, аби і надалі володіти статусом наддержави.

Вашингтон розглядає даний регіон як критично важливий для протидії транснаціональним проблемам, таким як енергетична безпека, зміна клімату, злочинність, торгівля наркотиками та охорона здоров'я. І хоча Латинській Америці в зовнішньополітичній стратегії Б. Обама не відводилось пріоритетне місце, проте США і надалі намагались втримати регіон у своїй сфері впливу. Курс адміністрації президента був спрямований США на залучення до співпраці країни Західної півкулі, розуміючи усю контрпродуктивність зусиль щодо ізоляції держав, з якими Сполучені Штати мають напружені стосунки.

Однією з особливостей зовнішньої політики Б. Обама стала відмова від єдиного підходу, що охоплював би всю Латинської Америки в цілому. Натомість пріоритетними було виділено наступні регіони: Мексика та найближчі сусіди Сполучених Штатів у Центральній Америці та Карибському басейні; Бразилія -

⁵ Студентка 3 курсу спеціальності «Міжнародні відносини»

Інституту міжнародних відносин КНУ імені Т. Шевченка

Науковий керівник: к.п.н., доц. Опанасюк О.І.

найбільша і найпотужніша країна регіону; держави Андського хребта; і Куба – питання, що вже давно вимагало від Вашингтону вироблення нової політики. Адміністрація Б. Обама також зрозуміла, що прогрес у вирішенні ключових питань, які стосуються відносин США з Латинською Америкою - імміграція, наркотичні засоби, незаконна торгівля, - вимагатиме значних зусиль як від держав регіону, так і від Сполучених Штатів. Вашингтон почав визнавати, наприклад, роль, яку США зіграли у розвитку торгівлі наркотиками та пов'язаного з нею руху зброї та грошей [1].

Адміністрацією Б. Обама було висунуто заяви про перенесення уваги на економічну співпрацю в американсько-мексиканських відносинах, та питання безпеки однаково залишилось ключовим фактором, що визначав стан американсько-мексиканських відносин. Мексика – це держава, з якої постачається найбільша частка наркотиків, що надходять в США [2]. Окрім власних наркокартелів, тут функціонують і численні злочинні групи з Центральної та Південної Америки, що використовують Мексику як країну-транзитера. І хоча був досягнутий прогрес з багатьох питань двостороннього співробітництва, але, мабуть, найважливіше питання для Мексики - значна імміграційна реформа в США - було відкладене, оскільки Конгрес США був більше зосереджений на гострих внутрішніх проблемах, а саме створення робочих місць та реформа системи охорони здоров'я

У відносинах з Кубою, в рамках нової політики, Сполучені Штати прагнули посилити свою присутність на острові і продовжували підтримувати кубинську опозицію. Та Вашингтоном була зроблена ставка на довгострокову стратегію, спрямовану на зміну кубинського режиму саме через використання інструментів «м'якої сили» та тісне економічне співробітництво Частково Б. Обама був вимушений піти на такий крок і розпочати масштабну «кубинську відлигу», адже VI саміт Америк був провальним для американської дипломатії [3].

Час від часу двосторонні зв'язки з Бразилією були напруженими, оскільки відмінні національні інтереси та незалежна зовнішня політика обох країн періодично призводили до розбіжностей. Так, наприклад, уряд Сполучених Штатів

був занепокоєний бразильською опозицією міжнародним зусиллям, спрямованих на дипломатичну ізоляцію Росії після анексії Криму та відмовою країни відкрито критикувати зусилля венесуельського уряду по викоріненню політичного інакомислення. Особливе погіршення відносин було зумовлене скандалом щодо прослуховування Агенством національної безпеки США телефонних розмов Д. Русеф та шпигунством за діяльністю «Petrobras», а також небажання Сполучених Штатів підтримати прагнення Бразилії отримати постійне місце в Раді Безпеки [4]. Втім, обидві прагнули відбудувати та налагодити стосунки.

Загалом, під час перебування на посаді Б. Обама основна увага приділялась вибудовуванню саме двосторонніх відносин з країнами Латинської Америки. Б. Обама відмовився від підходу «хто не з нами, той проти нас», підтриманого попередніми адміністраціями США, надаючи перевагу виваженому діалогу з країнами різних політичних орієнтацій. Часті зустрічі відбувались з країнами G20, такими як Аргентина, Бразилія та Мексика, поступово було здійснені кроки для співпраці з Кубою та Венесуелою. І хоча за президентства Б. Обама було дещо змінені давні політики в регіоні (ембарго Куби, «війну з наркотиками»), його адміністрація не змогла якісно переосмислити чи повністю їх скасувати, незважаючи на всю напруженість, яку вони спричиняють в Латинській Америці.

Подальші кроки США мають зосереджуватись не лише на покращенні відносин з Кубою, але й з іншими країнами Латинської Америки. Допомога Мексиці в забезпеченні верховенства права та активізація її економічної інтеграції з США повинні бути пріоритетними для Вашингтона. Так само і поглиблення зв'язків з країнами Тихоокеанського Альянсу, чий уряди поділяють як цінності, так і політику США. Логічною є подальша співпраця з Бразилією, враховуючи розмір країни; її нинішні проблеми не применшують її сильні сторони, такі як міцна сільськогосподарська галузь, значна кількість запасів енергії та дедалі більш стабільна демократія.

Список використаних джерел:

1. Lowenthal A. Obama and the Americas: Promise, Disappointment, Opportunity / Abraham F. Lowenthal. // Foreign Affairs. – 2010.

2. Lee B. Mexico's Drug War [Электронный ресурс] / B. Lee, D. Renwick // Council on Foreign Relations. – 2017. – Режим доступа до ресурсу: <https://www.cfr.org/backgrounder/mexicos-drug-war>.

3. Salbuchi A. 'Let Cuba In!' Sixth Summit of Americas sends ultimatum to US [Электронный ресурс] / Adrian Salbuchi // RT. – 2012. – Режим доступа до ресурсу: <https://on.rt.com/pvwogv>.

4. Meyer P. Brazil: Background and U.S. Relations [Электронный ресурс] / Peter J. Meyer // Congressional Research Service. – 2016. – Режим доступа до ресурсу: <https://fas.org/sgp/crs/row/RL33456.pdf>.

ДИПЛОМАТІЯ ФРН СТОСОВНО КРАЇН ВИШЕГРАДСЬКОЇ ГРУПИ У 1990-Х РОКАХ

Взаємовідносини ФРН і Вишеградської четвірки пожвавилися після руйнування біполярної системи. Зовнішня політика країн Вишеградської групи у даний період формувалась головним чином у європейському напрямку. Всі вони поділяли мету увійти в процеси європейської інтеграції.

З усіх держав Вишеградської групи найбільш суперечливими і непростими були відносини Німеччини і Польщі. Джерелом цього були історичні моменти, пов'язані з Другою світовою війною. У 1990 р. між цими державами було підписано договір про врегулювання лінії кордону, що допомогло зняти напруження у взаєминах. Остаточного порозуміння країни досягли з підписанням німецько-польського договору, у якому йшлося про сприяння ФРН прагненням Польщі рухатись у європейському напрямку.

Польща мала найбільший торгівельний оборот з Німеччиною. Але, разом з тим, не можна не відмітити, що їхнім відносинам був властивий певний рівень асиметрії. Польща була зацікавлена в ФРН набагато більше, ніж ФРН в Польщі. Але слід сказати, що важливим стимулом для співпраці Німеччини з Польщею стало те, що Німеччина не була зацікавлена у сусідстві з країнами з набагато нижчим рівнем розвитку, адже негативні наслідки цього могли дестабілізувати внутрішню ситуацію в самій Німеччині.

Активно розвивалися і їхні взаємовідносини в сфері культури – у 1997 р. була укладена угода про культурну співпрацю.

Щодо відносин ФРН та Чехії, то передумовою їх налагодження стало створення комісії, до складу якої увійшли представники цих двох держав, яка займалася історичними питаннями. А вже у 1992 р. було підписано договір щодо кооперації в деяких аспектах політики і економіки. Як і у випадку з По-

⁶ Студентка 3 курсу спеціальності “Міжнародні відносини”
Інституту міжнародних відносин КНУ ім. Т. Шевченка
Науковий керівник: ас. Кузнецова К.І.

льщею, Німеччина мала сприяти реалізації курсу Чехії на євроінтеграцію, однак, у взаємовідносинах існував ще один суперечливий момент, який підписання вищезгаданого договору не вирішило – питання німців з Судетів. Зусилля щодо його врегулювання були втілені в угоді 1997 р. У ній йшлося про взаємне примирення – ФРН вибачилася за змову у Мюнхені, а Чехія – за депортацію німців з Судетів.

У взаєминах ФРН та Словаччини у даний період не існувало суттєвих непорозумінь або конфліктів. Важливим кроком у зміцненні двосторонніх відносин цих двох держав стало підписання угоди про дружбу 1992 р. У ньому йшлося про розвиток взаємин на основі кооперації. Для Словаччини у відносинах з ФРН принципово важливим було питання входження у європейські структури. Тому суттєвим для розвитку двосторонніх відносин між цими країнами був приїзд до Словаччини голови МЗС ФРН Кінкеля, під час якого він урочисто проголосив, що Німеччина буде всіляко сприяти входженню держави у європейські та євроатлантичні структури.

З відносин з усіма цими чотирьома державами, відносини ФРН і Угорщини були найкращими. Перш за все, у минулому у них не було жодних взаємних конфліктів. По-друге, саме Угорщина стала тією країною, що забезпечила прохід тисяч громадян Німецької Демократичної Республіки, що прагнули потрапити до Західної Німеччини.

Угода, що регулювала їхні відносини на двосторонньому рівні, була підписана у 1992 році, і, подібно угодам з іншими членами Вишеградської четвірки, в ній проголошувалася обіцянка ФРН сприяти європейській інтеграції Угорщини, що на той момент було одним із найактуальніших інтересів держави.

За допомогою Німеччини, троє з членів Вишеградської групи – Чехія, Польща та Угорщина увійшли до складу впливової європейської організації - Ради Європи.

Отже, на основі вищезазначеного можна зробити висновок, що у 1990-х роках були модифіковані концептуальні основи зовнішньої політики ФРН по відношенню до Вишеградської четвірки. Німеччина остаточно відмовилась від політики з позиції сили і зробила акцент на розвитку політичного, економічного

і військового співробітництва. Разом з цим, Німеччині було важливо усунути проблемні питання у взаємовідносинах, зумовлені, головним чином, історично.

Слід зазначити, що на той момент взаємини ФРН і Вишеградських держав розвивалися головним чином на двосторонній основі. По-перше, так Німеччині було легше працювати з цими державами у напрямку розширення ЄС. По-друге, це було зумовлено асиметрією у взаєминах з Німеччиною (взаємини Німеччини з Польщею і Чехією були більш складними, ніж з Словаччиною та Угорщиною). По-третє, на той момент недостатнім був рівень координації власне між Вишеградськими державами. Кожна держава прагнула реалізувати власні геополітичні цілі, деколи за допомогою можливостей Європейського Союзу.

Список використаних джерел:

1. Патрушев А. Германия в XX веке / А. Патрушев. – Москва: Дрофа, 2004. – 432 с.

2. Горбач Ю. Взаємовідносини Німеччини і країн Вишеградської групи (1991 – 2004 рр.) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук : спец. 07.00.02 "Всесвітня історія" / Горбач Ю. – Київ, 2005. – 22 с.

3. Харлан Г. Німеччина – країни "Вишеградської четвірки" – Україна : нереалізований потенціал регіональної співпраці у Східній Європі (1991–2013) / Г. Харлан. // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Історія. – 2016. – С. 145–148.

4. Кондратюк С. Європейська політика об'єднаної Німеччини : дис. канд. політ. наук : 23.00.04 / Кондратюк С. – Київ, 2003. – 176 с.

5. Панаріна О. Польсько-німецьке співробітництво в контексті євроінтеграційної політики Республіки Польща / О. Панаріна. // Актуальні проблеми міжнародних відносин.. – 2010. – №88. – С. 6–7.

6. Харлан Г. Політика Федеративної Республіки Німеччина щодо нових незалежних держав Центрально-Східної Європи в 1990-х роках / Г. Харлан. // Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки. – 2013. – №22. – С. 129–143.

НОВІ ВИКЛИКИ «ПОЛІТИКИ СУСІДСТВА» ДЛЯ РЕСПУБЛІКИ ІНДІЇ

На відміну від «колишнього опікуна» Південної Азії Великої Британії, що налагоджує зв'язки через Співдружність Націй, Індія, як геополітичний осередок регіону, вибудувала «політику сусідства», що є критично важливою як для реабілітації іміджу «індійської доктрини Монро», так і для збереження в ареалі «виключної зони» інтересів офіційного Нью-Делі низки регіональних держав із сухопутним чи океанічним кордоном – Афганістану, Пакистану, Непалу, Бангладеш, Бутану, Шрі-Ланки, Мальдівських та Сейшельських островів, а також Маврикію.

- Пакистан залишається основною загрозою для Індії [2, 4]. Оскільки метод «пряника» у двосторонніх відносинах виявився недієвим, Індія звертатиметься і до стратегічної «палиці» (інд. danda), на кшталт тієї, яка у планах для підсилення взаємозалежності з Китаєм.

- Афганістан. Завдяки підтримці Індією «демократичної» американської лінії не дивно, що уряду Н. Моді вдалося якнайкраще налагодити комунікацію з безпартійним лідером офіційного Кабула Ашрафом Гані. Окрім низки двосторонніх візитів і найбільшої серед країн субконтиненту допомоги (2 млрд дол. США) на реконструкцію та розвиток, Афганістан вбачає у Нью-Делі стратегічного регіонального партнера в освітній галузі, альтернативу Пакистану та противагу КНР, а також донора з відбудови транспортної інфраструктури⁷, що відкриває Бхарату вільний доступ до Центральної Азії [6].

* Студентка 4 курсу спеціальності «Країнознавство»

Інституту міжнародних відносин КНУ ім. Т. Шевченка

Науковий керівник: ас. Черкас Б.О.

⁷ Згідно з тезами конференції «Серце Азії», 3 грудня 2016р., м. Амрітсара. Режим доступу: <https://www.ndtv.com/india-news/full-text-amritsar-declaration-at-the-6th-ministerial-conference-of-heart-of-asia-1633854>

- Допомога після землетрусу в 2015 р. позитивно вплинула на кооперацію з Непалом. Однак утиски етнічних меншин у районі рівнини Тераї після прийняття нової Конституції, зумовили введення Індією неофіційної економічної блокади проти гірської країни та спричинили гуманітарну кризу. Цим у своїх інтересах скористалася КНР [10]. Чи вдасться офіційному Нью-Делі налагодити дружні стосунки, враховуючи перемогу коаліції лівих сил у Непалі на чолі з Б.Д. Бхандарі, – є питанням, яке без значних поступок вирішене не буде.

- Королівство Бутан до 2007 р. варто вважати природнім сателітом Індії. Зближення з КНР, з котрою Бутан не має дипломатичних зносин, Індія розцінила як зраду принципам *gyagar* («Індія – свята земля»). Втім, закупівлю 20 китайських автобусів не можна порівняти із 95% експорто- та 75% імпортозалежністю від Індії [12]. Подальший стан відносин залежатиме від індійської готовності відмовитись від втручання в агророзвиток Бутану, остаточної згоди на ст.2 Дружньої угоди⁸ та непохитності у боротьбі за Доклам із НВА, яку за словами спікера Міноборони КНР У Цяня, «важче похитнути, аніж гори».

- Завдяки делімітації кордонів у 2014-2015 рр. Бангладеш надає Індії справжні перспективи для зміни геополітичного порядку в Південній Азії. Офіційний Нью-Делі може лобіювати підписання угоди щодо розподілу р. Тіста, важливої для обох сторін, бо вона призведе до покращення перспектив політичної сили Ш. Хасіні на парламентських виборах у грудні 2018 р. та відстоювання інтересів Західної Бенгалії в індійській внутрішній політиці [9, 8].

- Зі Шрі-Ланкою, ключовим супутником геополітичної орбіти Індії, коефіцієнт двосторонніх відносин знижується по мірі зростання інфраструктурних пропозицій КНР. Наразі ланкійський уряд заборгував Китаю 8 млрд дол. США, а переданий у грудні 2017 р. в оренду КНР на 99 років порт Хам-

⁸ У 2012р. в т.з «Дружньому акті» від 1949р. зі ст. 2 було вилучено тезу про те, що «уряд Бутану керуватиметься порадами уряду Індії щодо його зовнішніх відносин.»

бантота може стати прецедентом бартеру типу «кредит – суверенність» для інших малих південноазіатських країн [5]. Тому, якщо Індія все ж не хоче зруйнувати 28-річний нейтралітет, вона має грати на випередження, як це було зроблено з фінансуванням аеропорту Матала біля Хамбантоти.

- Подібна ситуація зі сплатою китайських кредитів (а це 80% зовнішнього боргу) відбувається із Мальдівськими островами. Через внутрішньополітичні негаразди, введення НС у січні 2018р., Мальдіви, як й Україна 5 років тому, опинилась на порозі вибору: підписання ЗВТ з Китаєм за пропозицією чинного президента А. Яміна, або з Індією – за задумом М.Нашида, що виїхав у вигнання [11, 13]. Якщо раніше питання співробітництва з островами для Бхарату було очевидним, то наразі їй необхідно докласти зусиль, щоб відмовити Мальдіви від участі у Китайському морському шовковому шляху.

- Під гаслом SAGAR («безпека і зростання для всіх у регіоні») уряд Н.Моді вирішив вдатися до патрулювання вод навколо Сейшельських островів, збудувати військову базу на острові Ассампшен, передати декілька патрульних літаків «Dornier» (Do 228) цій країні, а в 2016 р. – встановити прибережну радарну систему спостереження на одному з островів. Разом з тим, сьогодні Індія зволікає у наданні захисту ВЕЗ офіційної Вікторії площею у 1,3 млн км², що загрожує повторенням ланкійського сценарію [1,3].

- «Податкова гавань» Маврикій у 2000-2016 рр., що незмінно забезпечує левову частку прямих закордонних інвестицій до Індії (32-33%), нещодавно отримала нові привілеї у розвитку військової кооперації, в якості побудови бази на о. Агалєга. Хоча економічна вага Індії для островів є беззаперечною за рахунок паливної залежності, успішність «сусідства передусім» тут визначається балансуванням між США та Великобританією і голосом Індії в МКС за приналежність архіпелагу Чагос до офіційного Порт-Луї [7].

Незважаючи на деякі «історії успіху» таких країн як Бангладеш і Афганістан, що стали продуктом програми «політика сусідства насамперед», відносини залишаються напруженими з іншими геополітичними сусідами Індії, а Бхарату необхідно задіяти свій політичний потенціал (Мальдіви, Сейшели) і

відмовитись від територіальних амбіцій (Бутан), аби й надалі зберігати субрегіональне лідерство.

Список використаних джерел:

1. George S., Suri M. As China concerns grow, India looks to build military presence in Seychelles [Електронний ресурс]: /Steve George, Manveena Suri// CNN. – 2018. – February 18. – Режим доступу: <https://edition.cnn.com/2018/02/18/asia/india-military-base-seychelles-intl/index.html>

2. Hounshell B. Pakistan and India heading for a crisis? [Електронний ресурс]: /Blake Hounshell // Foreign Policy. – 2008. – July 29. – Режим доступу: <http://foreignpolicy.com/2008/07/29/pakistan-and-india-heading-for-a-crisis/>

3. India boosts maritime reach with Seychelles pact to build naval facilities [Електронний ресурс]: / Reuters. – 2018. – January 31. – Режим доступу: <https://uk.reuters.com/article/uk-india-seychelles/india-boosts-maritime-reach-with-seychelles-pact-to-build-naval-facilities-idUKKBN1FK1ERA>

4. Kanti Bajpai, «India» in Muhaiah Alagappa, ed., Asian Security Practice: Material and Ideational Influences (Stanford: Stanford University Press, 1998). India Review, vol. 8, no. 3, July–September, 2009, pp. 209 - 233

5. Maini T.S. Eastern India's Embrace of China [Електронний ресурс]: / Tridivesh Singh Maini// The Diplomat. – 2018. – January 20. – Режим доступу: <https://thediplomat.com/2018/01/eastern-indias-embrace-of-china/>

6. Mehta P. B. Still Under Nehru's Shadow? The Absence of Foreign Policy Frameworks in India/ Pratap Bhanu Mehta // India Review. – Vol. 8. – No. 3. – 2009. – July–September. – pp. 209–233

7. Mitra D. The Chagos Island Quandary: Will India Fight for Mauritius at the ICJ? [Електронний ресурс]: / Devirupa Mitra// The Wire. – 2018. – January 16. – Режим доступу: <https://thewire.in/214037/chagos-island-imbroglio-will-india-fight-mauritius-icj/>

8.Mohan C. R. 中印关系之桥 [Электронный ресурс]: / Carnegie India. – 2018 年3002月22日. – Режим доступа: <http://carnegieendowment.org/2016/03/22/zh-pub-63471>

9.Menon S. South Asia in the World [Электронный ресурс]: / Menon Shivshankar//Ed. By R.Thakur, O.Wiggen. United Nations University Press. – Tokyo–New York – Paris, 2004. – 451 p. – Режим доступа: <http://icwadelhi.info/asianrelationsconference>.

10.Ranade J. Buddhism: A New Frontier in the China-India Rivalry [Электронный ресурс]: / Jayadeva Ranade//Carnegie India. – 2017. – March 17. – Режим доступа: <http://carnegieindia.org/2017/03/17/buddhism-new-frontier-in-china-india-rivalry-pub-68326Bangladesh>

11.Sikri R. Challenge and Strategy: Rethinking India’s Foreign Policy /Rajiv Sikri// Indian Foreign Affairs Journal. – Vol. 9. – No. 1. – 2014. – January–March. – p. 56-69

12.Stobdan P. India’s Real Problem Lies in its Bhutan Policy, Not the Border [Электронный ресурс]: / TheWire. – 2017. – July 14. – Режим доступа: <https://thewire.in/157293/india-china-doklam-real-problem-bhutan/>

13.Мішин О. ЧОМУ «РАЙСЬКІ» МАЛЬДІВИ ОХОПИЛА КРИЗА [Електронний ресурс]: / Олександр Мішин// ТСН. – 2018. – 6 лютого. – Режим доступа: <https://tsn.ua/blogi/themes/politics/chomu-rayski-maldivi-opinilis-v-polonikrizi-1104895.html>

ПРОБЛЕМИ БЕЗПЕКИ У ВІДНОСИНАХ СКАНДИНАВСЬКИХ КРАЇН ТА ПРИБАЛТІЙСЬКИХ РЕСПУБЛІК

Чинник безпеки завжди вирішальний на політичному просторі. На 2018 рік ситуація у світі дедалі більше нагадує «гонку озброєнь» минулого століття, а небезпека повторення негативного сценарію провокує країни активніше співпрацювати у безпековій сфері.

Фактором, який найбільше зближує країни між собою, є спільний ворог. Українська криза уможливила та інтенсифікувала співпрацю країн «центру»(за світ-системним підходом Валлерстайна) – Норвегії, Швеції, Фінляндії та «периферії» або Балтійських республік. Поглиблюючи співробітництво між собою, держави, однак, вирішують «дилему безпеки» по-різному: «Фінляндія прагне мати такі особливі оборонні домовленості, які б мінімізували конфронтацію з офіційною Москвою. Балтійські держави, з іншого боку, часто намагаються донести своїм колегам по НАТО і Європейському Союзу розуміння того, що Росія загрожує європейському порядку безпеки» [1]. Тому, щоб мінімізувати ризики для себе, Фінляндія не завжди прихильно ставиться до позицій лідерів Балтійських країн. Таким чином, зменшується ймовірність активної фінської участі у широкомасштабній регіональній обороні.

Швеція та Фінляндія поки продовжують політику нейтральності, проте уряди цих країн розглядають можливі варіанти змін. У 2018 р. була створена робоча група у складі Франсуа Гейсбурга, Матса Бергквіста, Рене Ньюберга та Тейяї Тілікайнен для оцінки наслідків можливого вступу Швеції та Фінляндії до НАТО. Якщо для Швеції політика нейтральності все ще лишається пріорите-

⁹ Студентка 4 курсу спеціальності «Країнознавство»

Інституту міжнародних відносин КНУ ім. Т. Шевченка
Науковий керівник: ас. Волошенко І.О.

том, то Фінляндія, у свою чергу, використовує можливість подання заявки на членство до НАТО як засіб маніпулювання Росією [2,3].

Фінляндія є потенційно великою платформою для наступу США і стратегічно важливою буферною зоною для Росії. Крім того, все більше значення Арктичного регіону робить фінську територію актуальною у протистоянні Росії та НАТО. Таким чином, країна може посісти центральне місце у глобальних геополітичних протистояннях з усіма перевагами й недоліками [3,5].

Норвегія, усвідомлюючи, що власні можливості для розвитку оборонної промисловості у неї обмежені, реалізує свою програму у рамках НАТО. Так, саме з ініціативи цієї країни було створено програму діяльності Альянсу на Півночі, як одного із пріоритетних регіонів із точки зору зміцнення стратегічних позицій НАТО. Тут відбувається так званий прототип гонки озброєнь: з боку РФ – це вдосконалені підводні човни та літаки, а з боку Норвегії та НАТО – збільшення кількості винищувачів F-16 (49), здатних здійснювати у повітря протягом лише 15 хвилин, а також посилення присутності кораблів морського флоту[1].

Норвегія зараз перебуває у стадії трансформації своїх збройних сил. Тактика сталого фінансування оборонного сектору та поступового реформування «кількості» на «якість» не працює і змушує країну підвищувати видатки на оборонну сферу. У плані заходів із військової модернізації норвезької армії на 2014 - 2023 роки чітко викладені засоби посилення потенціалу військових потужностей: оновлення парку винищувачів ВПС та підводної флотилії ВМС, заміна застарілих патрульних літаків новими моделями, розвиток системи протиповітряної оборони та підсилення розвідувальних можливостей. Зміни супроводжуються реструктуризацією збройних сил та послідовним виконанням інших довготривалих ініціатив (модернізація бронетехніки, активізація розвідувальної діяльності щодо Північного флоту РФ). У 2017 р. Норвегія стала учасником «ядерного щита» НАТО та у цілому збільшила свої видатки на військову сферу до 7,4(1,4% ВВП) млрд євро(найбільше за всю історію) [1].

Сусідня Швеція, яка не є членом НАТО, не лишається осторонь і підтримує нову гонку озброєнь, оприлюднивши план збільшення своєї армії на 20%

(військова служба для чоловіків та жінок). Окрім цього, у новій оборонній стратегії країни, яку представили Збройні Сили Швеції, передбачено збільшення загального оборонного бюджету з 53 мільярдів крон (6,5 млрд доларів) на рік (станом на 2018 р.) до приблизно 115 млрд крон на рік до 2035 р. Також, зважаючи на «погіршення ситуації у сфері безпеки» в Балтійському регіоні, Швеція відновлює свою військову присутність на острові Готланд. У 2018 р. шведи планують розгорнути постійний військовий підрозділ у районі міста Вісбю [4].

За даними НАТО, оборонні видатки країн Прибалтики зросли, але рекомендованого рівня витрат у 2% дотримується тільки Естонія (2,14%), тоді як асигнування Литви та Латвії все ще залишаються недостатніми (1,77 та 1,70% відповідно). Оборонний бюджет Естонії вперше становить 524 млн. євро. Оборонний бюджет Естонії складається з трьох компонентів. Першим із них є розвиток незалежної обороноздатності, тобто реалізація програми розвитку держоборони, для чого використовують 2% від ВВП, які в цьому році дорівнюватимуть 490 млн євро [2].

По-друге, інвестиції в інфраструктуру для розміщення союзників складуть 18 млн євро, а поточні витрати, пов'язані з їх прийомом, становитимуть 6 млн євро [5].

Країни балтійського регіону побоюються військової інтервенції Росії на їхню територію подібно до того, як це мало місце в Україні. Тому, з початку конфлікту у 2014 р. вони активно відстоюють збільшення чисельності військових сил НАТО у Балтії. Для балтійських держав український сценарій являє реальну загрозу ще тому, що з часів СРСР там проживають сотні тисяч представників російськомовного населення. Окрім цього, ці країни також залежать від поставок енергоносіїв із території Російської Федерації [5,2].

Отже, у Скандинаво-Балтійському регіоні триває протистояння НАТО та Російської Федерації. Навіть країни, які не є членами Альянсу, розуміючи, що у разі нападу РФ власними силами захиститися буде важко, активно співпрацюють з НАТО в оборонній сфері.

Список використаних джерел:

1. NATO Review. Securing the Nordic-Baltic region/ NATO Review. – 2016. – URL: <https://www.nato.int/docu/Review/2016/Also-in-2016/security-baltic-defense-nato/EN/index.htm> (дата звернення: 13.03.2018).
2. Russia Deploying Ballistic Missiles to Baltic Enclave: Lithuania.// Agence France Presse. – 2018.
3. Klus A. The Nordic Dimension of the Ukrainian Crisis / A. Klus // New-EasternEurope. – 2014. – URL: <http://www.neweasterneurope.eu/interviews/1242-the-nordic-dimension-of-the-ukrainian-crisis> (дата звернення: 11.03.2018).
4. Spongenberg H. Nordic countries could boost regional defence co-operation / Helena Spongenberg // Foreign policy change. – 2017. – URL: <http://www.norden.org/en/analys-norden/tema/foreign-policy-change/nordic-countries-could-boost-regional-defence-co-operation> (дата звернення: 13.03.2018).
5. Schmidt T. Die Außenpolitik der baltischen Staaten: Im Spannungsfeld zwischen Ost und West / Thomas Schmidt. – München: Westdeutscher Verlag, 2003. – 325 с.

СУЧАСНІ ПОЗИЦІЇ УКРАЇНИ В МІЖНАРОДНОМУ НАРКОТРА- ФІКУ

За підрахунками Світового банку, прибутки від наркоторгівлі сягають від **500 до 800 млрд доларів**, що можна порівняти лише з обсягом ринку вуглеводнів. Для покриття витрат, пов'язаних із лікуванням наркозалежних, необхідно близько **200–250 млрд доларів**, що становить 0,3–0,4 % світового ВВП [4]. Така ситуація збільшує щорічні втрати економіки глобального масштабу вдвічі через необхідність облаштування спеціальних диспансерів та впровадження програм ре соціалізації. У той же час, на нашу думку, «ринок наркотиків» слід розглядати як сферу торгівлі, яка здійснюється всупереч кримінальній забороні та виникає відповідно до об'єктивних законів ринку за принципом: попит породжує пропозицію.

До основних тенденцій сучасних міжнародних наркопроцесів належать:

- зміна структури наркоторгівлі (узаконення марихуани в окремих штатах США і переорієнтація латиноамериканських картелів на експорт героїну і метамфетаміну, утвердження Мексики як лідера на ринку героїну, незмінне домінування Афганістану на ринку опіатів, збільшення площі під посівами наркотичних речовин відповідно до доповіді Міжнародного форуму за права та безпеку «Опіумна економіка Афганістану» на 10% лише за минулий рік, розвиток китайського ринку і великих транспортних осередків («хабів») на Близькому Сході [4]);
- **поява нових гравців із Північної та Західної Африки** (зокрема, Марокко, наркодільки якого прагнуть не лише закріпитися на старих ринках (Іспанія, Нідерланди, ФРН), але й розширити свій вплив на нові – РФ (при цьому транспортують наркотики українці через пропускний

¹⁰ Студентка 4 курсу спеціальності «Країнознавство»

Інституту міжнародних відносин КНУ ім. Т. Шевченка
Науковий керівник: доц. Кривонос Р.А.

пункт «Нові Юрковичі»)) та країн Центрально-Східної Європи (опіум від угорських циган);

- **збільшення важливості чорноморських шляхів** після активізації боротьби Європолу та відповідних поліцейських підрозділів із країн ЄС з албанською мафією (колумбійські та афганські наркокартелі почали транспортувати свою продукцію через болгарський порт **Варну**, румунський порт **Констанцу**, а також українські **Одесу**, **Скадовськ** та **Іллічівськ**);
- **популяризація нових сполук** (сумішей для цигарок, солей для ванн, грибів тощо) походженням з Китаю, Індії, країн Центральної Азії з використанням міжнародних поштових та експрес-відправлень.

Вигідне географічне положення (спільний кордон із ЄС, вихід до Чорного і Азовського морів), розвинена інфраструктура морських та повітряних портів, зубожіле, схильне до вербування населення – все це привертає увагу міжнародної наркомафії і до України, створюючи загрози не лише для національної, але й для регіональної безпеки, зокрема у таких сферах: контрабанда кокаїну з країн Латинської Америки, як для подальшого транзиту, так і для внутрішнього споживання; розширення обсягів постачань синтетичних наркотиків із Нідерландів, Польщі, Литви, Китаю та Індії; налагодження міжнародних каналів переміщення **метадону** з Росії та Білорусії; внутрішнє виробництво наркотиків рослинного походження (маку та конопель), а також синтетичних наркотиків і психотропних речовин у лабораторних умовах; насичення ринку різноманітними іноземними лікарськими засобами, що містять речовини наркотичної дії, використання мережі Інтернет та мобільних месенджерів для розповсюдження психотропних речовин [1].

Особливо небезпечним є той факт, що через неоголошену агресію Російської Федерації в окремих районах Донецької і Луганської областей ділянка українського кордону протяжністю **450 км**, на якій знаходяться **22 пункти** прикордонного контролю, не перебуває під контролем прикордонників України. Ситуація, яка склалася, полегшує транспортування наркотиків та активізує боротьбу за контроль над цим процесом серед сепаратистських кіл.

За оцінками американської Агенції у боротьбі з наркотиками (Drug Enforcement Administration (DEA)), на 2017 р. через Україну проходило 10% загальноєвропейського наркотичного трафіку, що у грошовому еквіваленті перевищує **4-5 млрд доларів**. За цей період Державній прикордонній службі вдалося затримати **900 кг** наркотиків, що **вчетверо** більше, аніж за минулий рік [1]. Втім, за статистикою, правоохоронні органи можуть перекрити до 10% ринку психотропних речовин певної держави, відтак, можна стверджувати, що нині Україна перетворилася не просто на ключовий транзитний пункт, але й на потужного споживача та виробника наркотиків у світовому масштабі. У той же час фінансування новоствореного Управління кримінального аналізу для боротьби з організованою злочинністю Національної поліції України не перевищує 12 млн гривень на рік. Очевидно, що наркомафія володіє значно більшими ресурсами. Для порівняння, бюджет Агенції у боротьбі з наркотиками США сягає **2,4 млрд** доларів [5].

Територією України проходить північне та кавказьке відгалуження «Балканського маршруту» – канали контрабанди героїну афганського походження до країн Центральної та Західної Європи, а також «Північний» або «Шовковий шлях» за маршрутом: Афганістан, Пакистан, Іран – Азербайджан, Росія, Білорусь — країни ЄС або Афганістан, Пакистан, Іран — середньоазіатські країни СНД, Росія, Україна, Білорусь – країни Західної Європи [3]. На 2017 р. **70%** вітчизняної контрабанди становили наркотичні речовини [1]. Україна є автором своєрідного «ноу-хау» – відкриття під час курортного сезону поромних переправ з Грузією, якими наркоторговці користуються задля перевезення героїну, що поступає з Афганістану через Кавказький регіон до ЄС. У більшості випадків учасники наркотрафіку забирають собі частину транзитного товару в якості плати за послуги або як частку від доходу (т.зв. «відсотки за канал»).

Сукупність всіх зазначених обставин дозволяє стверджувати, що Україна через низку факторів (географічне положення, нестабільна економічна ситуація, схильність до девіантної поведінки у суспільстві, слабкість правової системи) перетворюється на «наркотичні ворота» до Європи, що значно ускладнює її євроінтеграцію. До того ж, наша держава припинила бути просто транзитним

пунктом і стала споживачем і виробником наркотичних речовин регіонального масштабу. Серед можливих шляхів врегулювання ситуації, враховуючи той факт, що Україна є учасницею основних універсальних конвенцій із протидії розповсюдженню психоактивних речовин, – реалізація Національної стратегії боротьби з наркотиками на період до 2020 р. [2], налагодження співробітництва з американськими DEA, CBP, ICE, FBI, які володіють достатнім досвідом для розкриття контрабандних схем, втілення основних пунктів Проекту «ДІЯ – ЄС: Заходи ЄС з питань протидії наркотикам та організованій злочинності», в рамках якого Україні, Грузії та Киргизстану в 2017 р. було виділено 12 млн євро. Успіх у попередженні транзиту, що неминуче призводить до формування нових ринків збуту наркотичних речовин, буде важливим не лише у контексті участі нашої держави у загальносвітових зусиллях із подолання наркоторгівлі, але й стане ефективним засобом попередження наркотизації українського населення та очевидною перевагою на шляху до європейського майбутнього.

Список використаних джерел:

1. Національний звіт за 2017 рік щодо наркотичної ситуації в Україні (за даними 2016 року). Поглиблений огляд наркоситуації в Україні / Державна установа «Український моніторинговий та медичний центр з наркотиків та алкоголю МОЗ України». – 2017. – С. 1 - 176.
2. Національна стратегія боротьби з наркотиками на період до 2020 року [Електронний ресурс]. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/735-2013-%D1%80>.
3. Скулиш Є. Д. Контрабандний транзит наркотиків через територію України: стан, загрози та напрями протидії / Є. Д. Скулиш. // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). – 2013. – №1. – С. 80 - 92.
4. Silva M. Opium Economy in Afghanistan: Actors, Stakeholders and the Implications for Security / Mario Silva. // International Forum for Rights and Security. – 2016. – С. 1 - 61.

ЕНЕРГЕТИЧНІ ПРОЕКТИ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ЯК ІН-СТРУМЕНТ ГЕОПОЛІТИЧНОГО ВПЛИВУ

Енергетика, як сектор економіки, є стратегічно важливою, оскільки сталий розвиток будь-якої держави неможливий без забезпечення умов надійного енергопостачання. Задля компенсації дефіциту власних природних ресурсів країни вдаються до налагодження міжнародної торгівлі енергоносіями, зокрема природним газом. Варто відзначити, що у міру того, як нафта і вугілля «відступають» через посилення екологічних тенденцій, а поновлювані джерела набирають силу, природний газ зміцнює свої позиції у глобальній енергетичній структурі [1]. Це дозволяє використовувати торгівлю цим ресурсом для досягнення політичних цілей. Зокрема, такий порядок речей дає можливість Російській Федерації розігрувати «газову карту» на європейському ринку енергоносіїв.

Російська Федерація володіє значною часткою світових енергетичних запасів, зокрема в її надрах залягають близько 48,800 млрд м³ природного газу або близько 32% від розвіданих світових покладів [2]. Наразі існує розгалужена мережа газопроводів, якими послуговується Росія, – як внутрішньодержавних, так і призначених для експорту енергоносія. Говорячи про зовнішню інфраструктуру «Газпрому» (російської енергетичної монополії, що контролює як видобуток, так і транспортування газу), слід згадати про 6 транспортних напрямків різної потужності. Це газопровід Уренгой – Помари Ужгород через Україну до Словаччини, газова труба «Ямал – Європа» через Білорусь та Польщу до Німеччини, румунський газотранспортний коридор через Україну та Молдову, газотранспортний шлях до Фінляндії, а також підводна інфраструктура: «Голубий потік», що прокладений дном Чорного моря до Туреччини та «Північний потік»-1, який пролягає дном Балтійського моря до Німеччини [3].

^{II} Студентка 3 курсу спеціальності «Країнознавство»

Інституту міжнародних відносин КНУ ім. Т. Шевченка

Науковий керівник: проф. Дорошко М.С.

В 2017 р. «Газпром» здійснив поставки 192,2 млрд м куб. газу до 21 країни європейського континенту (+Туреччина) [4], з яких 93 млрд м куб. транспортувалися через Україну [5]. Наразі ЄС імпортує 69% [6] природного газу, і 40% цього обсягу постачається Російською Федерацією, а це дає можливість говорити про високий рівень залежності енергетичної безпеки європейського об'єднання від російського «блакитного палива» [7]. Відповідно до звіту Європейської комісії, обсяги споживання газу та його постачання зростатимуть і надалі через те, що власний видобуток всередині Союзу скорочуватиметься [8]. При цьому споживання, за прогнозами, залишатиметься на нинішньому рівні, тому перспектива збільшення поставок із Російської Федерації, чи принаймні збереження їх у теперішніх обсягах, є більш ніж ймовірною.

Енергетичний вимір російської стратегії дестабілізації ґрунтується саме на цій системі взаємозв'язків. Шляхом укладання довгострокових контрактів та побудови магістральних газопроводів ця держава закріплює за собою можливість впливати на геополітичні процеси у регіоні, енергетична безпека якого залежить від російських природних ресурсів. Російська Федерація використовує низку інструментів та «сценаріїв» впливу, як на етапі укладання домовленостей, так і на етапі їх реалізації. Яскравим прикладом цього є ситуація, що склалася навколо україно-російських договорів: надання знижки на невиправдано дорогий газ для України (за контрактом про постачання від 2009 р.) за рахунок продовження перебування на українській території Чорноморського флоту Російської Федерації (так звані «Харківські угоди» від 2010 р.), тобто збереження власних військових потужностей на теренах іншої держави з метою поширення свого впливу (згодом саме Чорноморський флот активно залучився до анексії Криму) на неї.

Окрім того, цю модель поведінки підтверджує невиконання «Газпромом» рішення Стокгольмського арбітражу від 22 грудня 2017 р. щодо відновлення поставок в Україну, а також зниження тиску на вході до газової труби на 20% від умов контракту по транзиту та відмова виплачувати 2,56 млрд доларів на користь «Нафтогазу» (рішення від 28 лютого 2018р.) [9].

Ще одним способом посилити свій вплив на країну чи групу країн є спроби уніфікувати джерела поставки та замкнути систему на російських енергоносіях. Зокрема, ця схема спрацювала у Республіці Молдова, яка, внаслідок залежності від російського газу, не змогла повною мірою протистояти про-російським силам у Придністровському конфлікті.

Цей підхід (збільшення частки російського газу в структурі енергобалансу) Російська Федерація прагне застосувати і у відносинах із ЄС. На даний момент існує низка заявлених, але нереалізованих енергетичних інфраструктурних проєктів («Турецький потік» та «Північний потік – 2»), планова потужність яких складає відповідно 31,5 та 55 млрд м куб.), що мають підкреслено політичний підтекст та, в разі їх запуску, збільшать частку російського газу на європейському ринку [10]. Для реалізації цих проєктів російська сторона використовує методи лобювання, зокрема у середовищі приватного бізнесу та у політичних колах, а також проводить відповідні медіа-кампанії. Прикметно, що побудова таких проєктів також має на меті отримати нові шляхи постачання російського газу в обхід України (загалом їхня пропускна спроможність майже дорівнює тому об'єму газу, що наразі транспортується українською ГТС), а також розрахована на те, щоб створити додатковий політичний та економічний тиск на офіційний Київ, адже плата за транзит російського газу формує 2-3% ВВП України.

Отже, Російська Федерація застосовує енергетичні ресурси як інструмент впливу на геополітичній арені задля реалізації своїх національних інтересів, зокрема використовуючи «газовий шантаж» (обмежуючи чи відмовляючись від постачання чи транзиту «блакитного палива»), захоплення енергетичного ринку інших держав, лобювання власних інфраструктурних проєктів у політичних і бізнесових колах, укладання додаткових домовленостей, що супроводжують газові контракти, а також підкріплюючи свій вплив закордонними медійними кампаніями.

Список використаних джерел:

1. World Energy Outlook 2017. Executive Summary. International Energy Agency. Layout in France by DESK – November 2017. – P.8.

2. Rank Order - Natural gas - proved reserves (Date of information – 1 January 2017 EST). Central Intelligence Agency. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2253rank.html>

3. Gazprom Export. Transportation [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.gazpromexport.ru/en/projects/transportation/>

4. Gazprom Export. Delivery statistics. Gas supplies to Europe [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.gazpromexport.ru/en/statistics/>

5. Ukrtransgaz Live. Open data platform [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://utg.ua/live/>

6. Imports and secure supplies. European Commission [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://ec.europa.eu/energy/en/topics/imports-and-secure-supplies>

7. EU imports of energy products - recent developments. – October 2017. [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/EU_imports_of_energy_products_-_recent_developments

8. Quo vadis EU gas market regulatory framework – Study on a Gas Market Design for Europe. Executive Summary. European Commission. – European Union, 2018. – 18 P.

9. Vladimir Soldatkin, Natalia Zinets. Russia tells EU gas supplies via Ukraine under no immediate threat. – March 3, 2018. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://www.reuters.com/article/us-russia-ukraine-gas/russia-tells-eu-gas-supplies-via-ukraine-under-no-immediate-threat-idUSKCN1GF0B6>

10. Gazprom Export. Priority projects [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.gazpromexport.ru/en/projects/>

*Потанова Е.**

BORDER TAX ADJUSTMENT AS A RESPONSE IN TRADE TO ADDRESS CLIMATE CHANGES

Every year global emissions of CO² from fossil fuels and industry rise. Scientists believe it is important to keep the global average temperature below 2°C above pre-industrial levels in order to significantly reduce the risks and catastrophic impacts of climate change. One of the solutions in the policy debate over how to deal with green-house gas (GHG) emissions is to set up an appropriate Border Tax Adjustment (BTA) or Border Carbon Adjustment (BCA). However, while recognizing BCA as a more precise concept (the term BCA applies to measures aiming at carbon emissions reduction [1]), considering BTAs have usually been proposed to address climate change in the form of taxes, the author in this article will continue using the term BTA.

The term border tax adjustment is explained in § 4 of the final report of the Working Party (WP) on Border Tax Adjustments as any fiscal measures which put into effect, in whole or in part, the destination principle [2]. Border tax adjustment generally encompasses two different sets of measures: 1) the imposition of a tax on imported products, corresponding to a tax borne by similar domestic products (i.e. BTA on imports), and/or 2) the refund of domestic taxes when the products are exported (i.e. BTA on exports) [3].

Firstly, it should be noted that no single section of the General Agreement on Tariffs and Trade (GATT) deals exclusively with BTAs. However, from the WP final report and corresponding agreement of the members of the WP it can be noticed that rules addressing BTAs can be found in Articles II and III of the GATT. The other

Студентка 2 курсу магістратури спеціальності “Міжнародне право”
Інституту міжнародних відносин КНУ ім. Т. Шевченка
Науковий керівник: к.ю.н., доц. Скринька Д.В.

GATT legal provisions which can also be relevant in the examination of the GATT-consistency of BTAs are Articles I, VI, VII, XVI of the GATT.

The issue of consistency of the BTA with the GATT provisions arises due to the fact that at present, no globally agreed carbon price scheme exists (there is one which operates within the EU), thus GHG emission reduction policies are implemented on a national level. Since taxes may differ between countries, implementing measures to improve climate conditions could have anti-competitive effects, as producers of goods who are obliged to comply with high environmental standards may face higher costs. Apart from the competitiveness aspect, the opponents against BTAs claim that implementation of BTA would be a *prima facie* violation of both the spirit and the letter of multilateral trade principles requiring equal treatment of like products; furthermore, the application of BTA constitutes a disguised form of protectionism [4].

However, it is generally admitted in the WTO legal regime that fiscal measures are more preferable in trade than quantitative restrictions or other forms of non-tariff barriers. In order not to violate WTO law while implementing the BTA, the WTO member should design it in appropriate way. In case the BTA is nevertheless inconsistent with the GATT provisions, the country may still try to justify the violation by triggering an exception under Article XX of the GATT.

Turning back to the question of BTA's consistency with the provisions of the GATT, namely the BTAs on imports, the core question here is whether an import BTA is an import charge (subject to Article II) or an internal measure that is applied at the border (subject to Article III). It is noteworthy that some authors, for example, *Jennifer Hillman*, stands to the point that the GATT consistency of the carbon tax BTA should not turn on whether a BTA is designed as a "customs duty" or as an "internal charge," but argues that an import BTA could be subject to both Articles II and III of the GATT [5].

If a BTA were considered an import charge, then, when added to the applied tariff, it cannot exceed the relevant tariff bindings in schedule of concessions of the WTO member. Thus, if the country's applied tariff is at that maximum ceiling, it has

no leeway to add tariffs on imports for any reasons, even if a GHG-related measure is enacted to address increasingly important issue of the climate change.

It is therefore important to distinguish between import charges, on the one hand, and internal taxes applied at the border and excepted from Article II pursuant to Article II:2(a), on the other hand [6]. Under Article II:2(a), member states are permitted to impose a charge on foreign like products equivalent to an internal tax. In *China—Auto Parts*, the WTO Appellate Body clarified the distinction on what triggers the obligation to pay the charge. Further, with reference to the Ad Note to GATT Article III, the Appellate Body confirmed that “the moment at which a charge is collected or paid is not determinative of whether it is an ordinary customs duty or an internal charge” [7].

Bearing in mind that WTO rules are based on the “destination” principle” i.e. taxes on products should be levied at their point of sale (putting in other words, in the country of destination/consumption) so as to align the tax treatment and conditions of competition of imported and domestic products in the marketplace [8], the WTO member would attract Article III of the GATT. Thus, its carbon taxes on imports should be designed in such a way that they are triggered not by importation as such, but by the sale, offering for sale, distribution or use of imported products once these products have cleared customs. In the un-adopted “Tuna-Dolphin” report the panel concluded that “under the national treatment principle of Article III, contracting parties may apply border tax adjustments with regard to those taxes that are borne by products, but not for domestic taxes not directly levied on products” [9]. Thus, if the carbon tax and BTA are understood to be direct taxes, i.e. levied on a producer or manufacturer, consequently, no ‘nexus’ is found between tax and product *per se*, then Article III does not apply [10].

When it comes to BTAs on exports, in order to avoid designation of it as a prohibited export subsidy, it must not violate Article 3.1 of the SCM Agreement: the rebate/exemption rate should be no greater than the rate at which the tax is levied domestically. Rebating or exempting indirect taxes on exports is permitted under GATT Articles VI and XVI and the SCM Agreement [8].

Hence, by imposing a tax on imported products at a rate or amount no higher than the rate/amount levied on domestically produced “like” products, the WTO member would not violate Article III:2 GATT, under which the National Treatment principle prohibits the discrimination between domestic and foreign producers with regard to internal taxes or other internal charges.

Список використаних джерел

1. Horn H. Border Carbon Adjustments and the WTO [Електронний ресурс] / Henrik Horn, Petros C. Mavroidis. – 2010. – Режим доступу до ресурсу: <http://econ-law.se/Papers/BTA%2014%20March%202010-1.pdf>.

2. GATT, Report of the Working Party on Border Tax Adjustments, L/ 3464 (1970)

3. Holzer K. Proposals on Carbon-related Border Adjustments: Prospects for WTO Compliance [Електронний ресурс] / Kateryna Holzer // Carbon and Climate Law Review. – 2010. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.wti.org/research/publications/60/proposals-on-carbon-related-border-adjustment-prospects-for-wto-compliance/>.

4. Kaufmann C. Carbon-related border tax adjustment: mitigating climate change or restricting international trade? [Електронний ресурс] / C. Kaufmann, R. Weber // World Trade Review. – 2011. – Режим доступу до ресурсу: <https://pdfs.semanticscholar.org/6742/05b2e5c83644f47c076ef373a4f44e327d2f.pdf>.

5. HILLMAN J. CHANGING CLIMATE FOR CARBON TAXES. Who’s Afraid of the WTO? [Електронний ресурс] / JENNIFER HILLMAN // The German Marshall Fund of the United States. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.gmfus.org/publications/changing-climate-carbon-taxes-whos-afraid-wto>.

6. Trachtman J. WTO Law Constraints on Border Tax Adjustment and Tax Credit Mechanisms to Reduce the Competitive Effects of Carbon Taxes [Електронний ресурс] / Joel P. Trachtman // Resources for the Future. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.climateadvisers.com/wp-content/uploads/2014/01/2013-07-Changing-Climate-for-Carbon-Taxes.pdf>.

7.Appellate Body Report, China – Measures Affecting Imports of Automobile Parts, WT/DS/ 339/AB/R, adopted 12 January 2009.

8.Lincicome Scott S. Border-Adjustable Taxes under the WTO Agreements [Электронный ресурс] / Scott S. Lincicome, Richard Eglin // White & Case LLP. – 2017. – Режим доступа до ресурсу: <https://www.whitecase.com/publications/alert/border-adjustable-taxes-under-wto-agreements>

9.GATT Panel Report, United States – Restrictions on Imports of Tuna, DS21/R, DS21/R, 3 September 1991, unadopted, BISD 39S/155

10.Pauwelyn J. Carbon Leakage Measures and Border Tax Adjustments under WTO Law [Электронный ресурс] / Joost Pauwelyn. – 2012. – Режим доступа до ресурсу: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2026879

SUBSIDIES WITHIN WTO SYSTEM

It has been broadly recognized since the establishment of the GATT in 1947 that subsidies could be an element of unfair trading. On the other hand, the economic effectiveness of subsidies as a means of realizing a country's industrial policies has been acknowledged. Therefore, various forms of subsidies have been granted in different countries with a view to realization of vary industrial policies.

A measure is a subsidy within the meaning of Article 1 of the SCM Agreement, where: (1) there is a financial contribution; (2) by a government or public body; and, (3) a benefit is thereby conferred. [1]

The ASCM categorizes subsidies into two categories: (1) subsidies that are prohibited on all occasions (the so-called red subsidies - export subsidies and domestic-content subsidies), and (2) subsidies to specific industries and enterprises against which counteraction can be taken when they adversely affect the interests of other countries (actionable, so-called yellow subsidies). The ASCM provides two routes of address subsidies – WTO dispute settlement and imposition of domestic countervailing duties. [2]

Export subsidies and subsidies contingent of the use of domestic products are prohibited for having high trade distortion effects, regardless of whether or not they actually cause adverse effects to other countries. When it is determined that such subsidies are being granted, the ASCM says that the subsidies in question must be abolished without delay (ASCM, Article 4.7).

The Agreement on Subsidies firstly stipulates that the granting and maintenance of “subsidies contingent, in law or in fact, whether solely or as one of several other conditions, upon export performance” are prohibited. It then stipulates in a note that “This standard is met when the facts demonstrate that the granting of a subsidy, without having been made legally contingent upon export performance, is in fact tied to

¹² Студентка 1 курсу магістратури спеціальності «Міжнародне право»

Інституту міжнародних відносин КНУ ім. Т. Шевченка

Науковий керівник: к.ю.д., доц. Скринька Д.В.

actual or anticipated exportation or export earnings. The mere fact that a subsidy is granted to enterprises which export shall not for that reason alone be considered to be an export subsidy within the meaning of this provision”. [1]

There is established special and differential treatment of developing country members in Article 27 of ASCM, thus the prohibition of Article 3.1(a) of ASCM shall not apply to these countries. However, the SCM Committee decided to phase out its practice of granting extensions to developing countries that did not meet either condition for the exemption and set a final deadline of December 31, 2015. [3]

Export subsidies related to agricultural products are allowed to the extent permitted by the Agreement on Agriculture. [4] In accordance with Ministerial Decision of 19 December 2015: WT/MIN(15)/45 — WT/L/980 developed Members shall immediately eliminate their remaining scheduled export subsidy entitlements as of the date of adoption of the Decision. Developing country Members shall eliminate their export subsidy entitlements by the end of 2018. Developing country Members shall continue to benefit from the provisions of Article 9.4 of the Agreement on Agriculture until the end of 2023, i.e. five years after the end-date for elimination of all forms of export subsidies. Least developed countries and net food importing developing countries listed in G/AG/5/Rev.10 shall continue to benefit from the provisions of Article 9.4 of the Agreement on Agriculture until the end of 2030.[5]

The ASCM, in addition to prohibiting export subsidies, stipulates the prohibition of granting and maintaining of “subsidies contingent, whether solely or as one of several other conditions upon the use of domestic over imported goods.” This provision exists to sanction in the ASCM subsidies that constitute “violations of national treatment obligations” which are prohibited in the GATT Article III:4. [1] In other words, subsidies that provide discriminatory treatment depending on whether the parts used for producing products are domestically or foreign produced are “preferential subsidies for domestic products”. [2]

The subsidy shall be deemed specific under ASCM Article 2.1 if:

(a) the granting authority, or the legislation pursuant to which the granting authority operates, explicitly limits access to a subsidy to certain enterprises. If the objective criteria or conditions governing the eligibility for, and the amount of, a sub-

sidy are established, specificity shall not exist, provided that the eligibility is automatic and that such criteria and conditions are strictly adhered to.

(b) there is use of a subsidy programme by a limited number of certain enterprises, predominant use by certain enterprises, the granting of disproportionately large amounts of subsidy to certain enterprises, and the manner in which discretion has been exercised by the granting authority in the decision to grant a subsidy.

(c) It is limited to certain enterprises located within a designated geographical region within the jurisdiction of the granting authority.

(d) (a) if the granting authority explicitly limits access to a subsidy to certain enterprises, then such subsidy shall be specific; (b) if the grant recipient or its amount is stipulated by an objective criteria/condition, then there is no specificity; and (c) although it is considered that there is no specificity according to (a) or (b), if subsidies can be deemed to be used in fact by a specific company/industry, then there is specificity. [1]

Additionally, export subsidies or preferential subsidies for domestic products are both deemed to be subsidies with specificity (ASCM Article 2.3). Therefore, there is no need to examine for above-mentioned specificity; red subsidies automatically will be treated as “subsidies with specificity” and will be subject to countervailing duties.

Subsidies are actionable if they cause adverse effects: 1) injury to domestic industry, 2) nullification and impairment of benefits given based on the GATT (in particular the benefit of tariff concession), and 3) serious prejudice to the interests of another Member. [1]

ASCM Articles 8 and 9 state that certain subsidies with the objective of research and development, regional development assistance and environmental protection do not constitute “yellow subsidies”, even if they are determined to have specificity. Therefore, they were stipulated to be “non-actionable” and subject to WTO dispute settlement or countervailing duties. However, this provision sunsetted five years after the effective date of the WTO (ASCM Article 31).

List of references:

1. Agreement on Subsidies and Countervailing Measures (“ASCM”) https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/24-scm.pdf
2. 2016 Report on Compliance by Major Trading Partners with Trade Agreements - WTO, EPA/FTA and IIA, Part II : WTO Rules and Major Cases, Chapter VII Subsidies and countervailing measures http://www.meti.go.jp/english/report/data/2016WTO/pdf/02_09.pdf
3. Report (2007) of the Committee on Subsidies and Countervailing Measures, Oct. 27, 2006–Oct. 25, 2007, ¶ 18 n.6., G/L/840 (Nov. 12, 2007) https://www.wto.org/english/news_e/news07_e/scm_oct07_e.htm
4. Agreement on Agriculture https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/14-ag_01_e.htm
5. Ministerial Decision of 19 December 2015 : WT/MIN(15)/45 — WT/L/980 https://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/mc10_e/l980_e.htm
5. Peter Van den Bossche, Werner Zdouc, The Law and Policy of the World Trade Organization, Cambridge University Press, 2013

МИРНЕ ВИРІШЕННЯ МІЖНАРОДНИХ СПОРІВ У КЛАСИЧНОМУ ТА СУЧАСНОМУ МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ НА ПРИКЛАДІ МІЖНАРОДНОГО АРБІТРАЖУ

У сучасному взаємозалежному світі виникнення міжнародних спорів та їх врегулювання значно відрізняється від ситуації, що мала місце до виникнення глобальної системи миру та безпеки ООН. Якщо до її становлення *мирне вирішення міжнародних спорів* було лише способом мінімізації ресурсних втрат його учасників, то нині воно є *імперативним, хоч і «молодим», міжнародно-правовим принципом*, порушення якого не лише завдає збитків матеріального характеру, а й призводить до негативних репутаційних наслідків.

За висловом В.Е. Грабаря, наука міжнародного права є «наукою про мир», саме тому мирне вирішення міжнародних спорів можна вважати *центральним інститутом міжнародного права*. Питання його формування досі є дискусійним, оскільки деякі знані науковці (Ладиженський А.М., Буткевич О.В. та ін.) доводять стародавні витоки мирного врегулювання міжнародних суперечок, тоді як інші вчені (Пушмін Е.А., Левін Д.Б. та ін.) стоять на позиції відліку строку його існування від Гаазьких мирних конференцій.

Зважаючи на різноманіття засобів мирного вирішення міжнародних спорів, вважаємо за доцільне розглядати розвиток вищезазначеного інституту міжнародного права *на прикладі міжнародного арбітражу (міжнародного третейського розгляду)* як одного з найбільш уживаних механізмів мирного врегулювання.

Хоч зародження міжнародного третейського розгляду пов'язують з древніми цивілізаціями (Месопотамія, Стародавні Греція, Індія, Китай), однак, *вперше* міжнародний арбітраж як вияв мирного вирішення спорів на *системному рівні* буде закріплений вже у *класичному періоді МП*, а саме *в договорі*

* Студентка 3 курсу спеціальності «Міжнародне право»
Інституту міжнародних відносин КНУ ім. Т. Шевченка
Науковий керівник: к.ю.н., доц. Кориневич А.О.

Джея між Великобританією та США 1794 р. Згідно з цим договором, було створено три змішані комісії з судовими функціями: 1) для встановлення кордонів між США і Канадою; 2) для розгляду позовів фізичних осіб у зв'язку з захопленням торгових суден (розглянула 565 справ); 3) для вирішення питань повернення США воєнних боргів. Одна комісія складалася з трьох осіб, дві інші - з п'яти кожна, до того ж всі члени комісій були американськими чи англійськими громадянами / підданими [2, с.77].

Саме завдяки договору Джея *інститут міжнародного арбітражу набуває поширення* в європейському загальному міжнародному праві [3, с.291]. Так, з 1794 року до Першої Гаазької мирної конференції було укладено більше 225 конвенцій про створення *третейських судів* і більше 100 конвенцій, які встановлювали, що спори повинні розглядатися *арбітражним шляхом*. Більше того, до завершення громадянської війни в Америці було проведено 13 арбітражів між Великобританією і США. Між європейськими ж державами за цей час було створено 24 третейських суди, а також 14 судів між європейськими і латиноамериканськими державами [4, с.98-99].

Значною віхою в історії міжнародного арбітражу варто вважати *англо-американський арбітраж по справі крейсера «Алабама» 1872 року*, що стала найбільшим міжнародним спором за все ХІХ століття як за значенням сторін, що брали в ньому участь, так і за характером питань, які він зачіпав. Женевський арбітраж 1871-1872 року складався з п'яти осіб, які у співвідношенні четверо проти одного (англійця) винесли рішення на користь США, яке Великобританія повністю виконала [4, с.99].

Науковець Нгуен Куок Дінь, аналізуючи справу крейсера «Алабама», дійшов висновку, що це був *перший випадок* винесення арбітражного рішення, в основу якого покладено *застосування норм міжнародного права* [5, с.89].

Ця *справа посприяла створенню арбітражів для вирішення міждержавних спорів*. Підтверджує це той факт, що протягом 30-літнього періоду після розгляду «алабамського» питання було успішно розглянуто близько 100 справ [4, 99].

Водороздільною смугою формування мирного врегулювання міжнародних спорів, зокрема шляхом міжнародного арбітражу, стало проведення *Гаазьких конференцій миру 1898 та 1906-07 років* - перших конференцій, в ході яких розроблялись питання мирного вирішення спорів, що було втілено у прийнятті *двох конвенцій «Про мирне вирішення міжнародних сутичок» 1899 року та 1907 року відповідно*. Для нашої ж тематики важливим є те, що *Гаазька конвенція 1899 року* кодифікувала третейський розгляд як мирний засіб врегулювання міжнародних спорів, що лишилось незмінним і в Конвенції 1907 року [6].

Більше того, згідно із цими конвенціями у *1901 р.* у Гаазі була створена *Постійна палата третейського суду (чи Палата Міжнародного арбітражу)*, яка стала першим світовим арбітражним механізмом вирішення міжнародних спорів. Даний орган існує дотепер і є компетентним щодо всіх випадків третейського розгляду. Попри назву, на постійній основі функціонують лише Адміністративна рада Постійної палати третейського суду і Міжнародне бюро (канцелярія) на чолі з Генеральним секретарем, яке відповідає за скликання третейського суду у випадку звернення щодо цього сторони конфлікту [7, с.168-169].

Важливо зазначити, що *арбітражний порядок вирішення міжнародних спорів передбачений у ряді сучасних міжнародно-правових актів*: Статуті ООН 1945 р., в Американському договорі про мирне врегулювання 1948 р.; Європейській конвенції про мирне врегулювання суперечок 1957 р.; Протоколі Комісії з посередництва, примирення і арбітражу 1964 р.; Конвенції з морського права 1982 р.; Конвенції про боротьбу з незаконними актами, спрямованими проти безпеки морського судноплавства 1988 р. і т.д.

До того ж третейський розгляд закріплений у міжнародних договорах, укладених в рамках міжнародних регіональних організацій, наприклад у Конвенції з примирення та арбітражу НБСЄ 1992 р., та на рівні двосторонніх договорів, наприклад в Договорі про примирення, судовому вирішенні і арбітражі, укладеному між Великобританією і Швейцарією 1965 р. та ін. [8, с.471-472].

У сучасному міжнародному арбітражному розгляді застосовуються норми міжнародного права. Разом з тим, сторони можуть домовитися *про врахування арбітражем й іншого права*. Прикладом цього є *справа Trail Smelter* 1935 р. (США проти Канади), де сторони домовилися про застосування як міжнародного права, так і права США [8, с.472].

Цікавим є той факт, що загальне визначення *поняття «арбітраж»* без прив'язки до конкретного третейського органу було *дане лише у 2001 р.* Міжнародним Судом ООН у *рішенні по справі «Делімітація морських кордонів і територіальні питання між Катаром і Бахрейном»*, у якому зазначається, що термін «арбітраж» у публічному міжнародному праві зазвичай стосується «врегулювання протиріч між державами з допомогою суддів, яких обирають ці ж держави, на основі поваги до права» [2, с.82].

Отже, розглянувши мирне вирішення спорів крізь призму розвитку міжнародного арбітражу, можемо виділити наступні *опорні точки його розвитку в період класичного міжнародного права*: договір Джея 1794 р., «алабамський» процес 1872 р. та створення Постійної палати третейського суду у 1901 р. Закріплення міжнародного арбітражу чисельною міжнародною договірною практикою *сучасного періоду* свідчить про інтенсивно зростаючу роль досліджуваного нами засобу мирного вирішення міжнародних спорів та підвищення ступеня довіри держав до даного механізму.

Список використаних джерел:

1. Гринчак В.А. Мирні засоби врегулювання міжнародних спорів: підручник / В.А. Гринчак ; М-во освіти і науки України, Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2016. – 324 с. – ISBN 978-617-10-0280-7.

2. Кононенко В. П. Судебное разрешение международных споров / В. П. Кононенко // Альманах міжнародного права. - 2014. - Вип. 5. - С. 76-84. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/amp_2014_5_12.

3. Буткевич О. В. Історія міжнародного права: підручник. — видання 2-ге, стереотипне—К.: Вид. Ліра-К, 2016. — 412 с. — ISBN 978-966-2609-51-6.
4. Ладыженский А.М. Мирные средства разрешения споров между государствами. / А.М. Ладыженский, И.П. Блищенко. — М., 1962. — 174 с.
5. Нгуен Куок Динь. Международное публичное право : в 2 т. — Т. 1: Формирование международного права. Кн. 2: международное сообщество / Нгуен Куок Динь, Патрик Дайе, Алэн Пелле; пер. с фр. — Киев: Сфера, 2000. — 440 с.
6. Конвенция о мирном решении международных столкновений // Міжнародний документ від 18.10.1907 — [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_938.
7. Бекашев К. А. Международное публичное право : учеб. / Л. П. Ануфриева, Д. К. Бекашев, К. А. Бекашев, В. В. Устинов [и др.]; отв. ред. К. А. Бекашев. — 4-е изд., перераб. и доп. — М. : ТК Велби, Изд-во Проспект, 2005. — 784 с. - ISBN 5-482-00277-2.
8. Вылегжанин. А. Н. Международное право : учебник / отв. ред. А. Н. Вылегжанин. 2-е изд. — М. : Издательство Юрайт ; ИД Юрайт, 2010. — 1003 с. ISBN 978-5-9916-0598-4.

ОБМЕЖЕННЯ ПРАВА НА СВОБОДУ СЛОВА В ІНТЕРНЕТІ ЯК СПОСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ЦІЛІСНОСТІ ДЕРЖАВИ.

Юридично перше закріплення права на свободу слова містилося у статті 11 французької Декларації прав людини і громадянина 1789 р.: «Вільне вираження думок і поглядів є одне з найбільш дорогоцінних прав людини: тому кожен громадянин може вільно висловлюватись, писати і друкуватися, але відповідати за зловживання цією свободою у випадках, встановлених законом». [1]

Уолтер Блок, американський економіст лібертаріанських поглядів, у своїй роботі *Defending the Undefendable* (1976 р.) вважає, що свобода слова є доволі вразливою і завжди існує небезпека її пригнічення. Навряд існує тактика, яка б краще підходила для знищення свободи слова, аніж створення неправдивого конфлікту між правом вільно висловлюватися та іншими правами, які цінуються набагато вище, пише він. У. Блок переконаний, що правомірних обмежень на свободу слова не існує, як не існує і випадків, коли право на свободу слова вступає у протиріччя із будь-яким іншим важливим для нас правом. [2]

Проте важко погодитися із дослідником в тому, що не може існувати жодних обмежень права на свободу слова в мережі Інтернет. Стаття 34 Конституції України встановлює:

«Кожному гарантується право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань.

Кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб - на свій вибір.

Здійснення цих прав може бути обмежене законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захи-

¹³ Студентка 3 курсу спеціальності «Міжнародне право»

Інститут міжнародних відносин КНУ ім. Т. Шевченка
Науковий керівник: к.ю.н., доц. Забара І.М.

сту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя».[3]

Дані обмеження є цілком правомірними, і коли справа стосується національної безпеки та територіальної цілісності, держава може вживати заходів для обмеження прав людини і громадянина в національних інтересах, в тому числі, обмежувати право на свободу слова в Інтернеті. Більшість держав світу встановлюють саме такі обмеження на реалізацію права на свободу слова, і дані обмеження не вважається цензурою.

Пункт 2 статті 29 Загальної декларації прав людини 1948 року проголошує, що «при здійсненні своїх прав і свобод кожна людина повинна зазнавати тільки таких обмежень, які встановлені законом виключно з метою забезпечення належного визнання і поваги прав і свобод інших та забезпечення справедливих вимог моралі, громадського порядку і загального добробуту в демократичному суспільстві». [4]

Згідно із сербським дипломатом та науковцем Й. Курбалійя, «управління Інтернетом представляє собою розробку і застосування урядами, приватним сектором і громадянським суспільством при виконанні ними відповідної ролі загальних принципів, норм, правил, процедур прийняття рішень і програм, покликаних регулювати еволюцію та застосування Інтернету». [5] Ми маємо специфічне коло відносин, яке національне та міжнародне право покликане регулювати. І так як не існує єдиного міжнародного уніфікованого документу, який би встановлював певні норми, які обмежують державне регулювання мережі Інтернет, кожна держава наразі на свій розсуд визначає, яким чином вона буде регулювати відносини стосовно обмеження права на свободу слова в мережі Інтернет.

На міжнародному рівні проблема захисту прав людини в Інтернеті найбільш активно досліджується та практично вирішується судовою практикою. Зокрема, суд розглядає позови громадян проти держав з приводу незаконного обмеження права на свободу вираження поглядів (саме таке формулювання мі-

ститься в Європейській конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року) в тому числі й у Інтернет-просторі.

Враховуючи особливості інформаційного обігу в мережі Інтернет, Європейський суд дотримується позиції, згідно з якою зловживання свободою слова онлайн тягне за собою більше негативних наслідків і є більш небезпечним явищем; відповідно й обмеження свободи вираження поглядів у всесвітній павутині є більш суттєвим порушенням свободи вираження поглядів. Ці особливості можуть стати підставою підвищеної відповідальності як держави, яка приймає рішення щодо заборони певних публікацій в Інтернеті чи блокування сайтів, так і Інтернет-користувачів. [6]

15 травня 2017 року Президент України Петро Порошенко своїм указом увів у дію рішення РНБО від 28 квітня 2017 року "Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)" щодо низки російських компаній. За інформацією, що міститься у додатку до рішення РНБО, терміном на три роки заблоковано доступ до інформаційних ресурсів та соціальних мереж з Російської Федерації. СБУ неодноразово заявляло про участь російських ресурсів в інформаційній війні проти України та масові випадки шахрайства в соціальних мережах із Російської Федерації. Це дало підстави державі обмежити право своїх громадян на свободу слова в Інтернеті, так як дані ресурси становлять загрозу для національної безпеки України.

Отже, можна зробити висновок, що обмежувати право на свободу слова держава може, якщо це загрожує її територіальній цілісності та національній безпеці. Проте необхідні чіткі критерії, за якими те чи інше обмеження може вважатися правомірним та адекватним по відношенню до небезпеки, яку становлять ті чи інші інтернет-ресурси для державного суверенітету.

Список використаних джерел:

1. Декларація прав людини і громадянина Французької Республіки, прийнята 26 серпня 1789 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.textes.justice.gouv.fr/textes-fondamentaux-10086/droits-de-lhomme-et->

libertes-fondamentales-10087/declaration-des-droits-de-lhomme-et-du-citoyen-de-1789-10116.html

2. Walter Block. Defending the Undefendable. Ludwig von Mises Institute, 2008, 257 p. (с. 72).

3. Конституція України, прийнята ВРУ 28.06.1996. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

4. Загальна декларація прав людини 1948 р. прийнята Резолюцією 217 А (III) Генеральної Ассамблеї ООН 10 грудня 1948 г. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/declhr.shtml

5. Курбалийя, Й. Управление Интернетом / Координационный центр национального домена сети Интернет. М., 2010. (с. 11).

6. Червяцова А. О. Свобода вираження поглядів та Інтернет. Аналіз практики Європейського суду з прав людини. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна № 1106. Серія «ПРАВО». Випуск № 17, 2014 р., (с. 44).

ПРАВО НА ТИМЧАСОВЕ ЗВІЛЬНЕННЯ У ПРАКТИЦІ МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО ТРИБУНАЛУ ДЛЯ КОЛИШНЬОЇ ЮГОСЛАВІЇ

Процедура тимчасового звільнення у міжнародних трибуналах пройшла довгий шлях становлення, а Міжнародний кримінальний трибунал для колишньої Югославії (МКТЮ) зробив у цей процес великий внесок. В той час як підсудні у Нюрнберзькому та Токійському трибуналах затримувалися автоматично і не мали змоги домагатися звільнення, у МКТЮ досудове звільнення та звільнення на час перерви у судовому провадженні ставали все більш розповсюдженими. Так, МКТЮ було звільнено найбільшу кількість підсудних і він має велику судову практику щодо цього питання. Зі 161 людини, яким МКТЮ було пред'явлено обвинувачення, 35 обвинувачених було звільнено на час досудового розгляду, а 32 особи були звільнені на різні періоди часу після початку судового розгляду.

У міжнародному кримінальному правосудді більшість обвинувачених знаходяться під вартою з моменту їх арешту до винесення кінцевого рішення. Враховуючи середню тривалість міжнародного кримінального процесу, це означає, що більшість обвинувачених проводять значну кількість часу під вартою все ще вважаючись невинними відповідно до презумпції невинуватості. Наприклад, у МКТЮ середня тривалість попереднього ув'язнення складає більше чотирьох років, але були випадки, коли підозрювані затримувались на сім та більше років (наприклад Vojislav Šešelj був затриманий на одинадцять с половиною років). У практиці МКС, хоча вона може бути дещо обмежена на даний час, також є випадки тимчасового затримання протягом тривалого часу. Такі тривалі періоди попереднього затримання є особливістю міжнародного кримінального процесу, які, мабуть, можуть сприяти створенню більш ліберального режиму, що регу-

¹⁴ Студентка 3 курсу спеціальності «Міжнародне право»
Інституту міжнародних відносин КНУ ім. Т. Шевченка
Науковий керівник: к.ю.н., доц. Кориневич А.О.

лює тимчасове звільнення, особливо враховуючи те, що підсудні знаходяться далеко від свого дому та родини, що посилює для них складність такого затримання. Це та факт винесення виправдувального вироку по завершенні розгляду справи для одинадцяти з обвинувачених, змушують розглядати утримання під вартою до судового розгляду як пріоритетне питання.

Утримання під вартою до винесення обвинувального вироку є серйозним порушенням прав обвинувачених та має багато реальних наслідків. Права людини, пов'язані із затриманням, включають право на презумпцію невинуватості, право на особисту свободу та право на швидкий і справедливий судовий розгляд. Затримання чи арешт є «серйозним порушенням права на свободу та особисту недоторканість», що гарантується Статтею 9 МПГПП та Статтею 5 ЄКПЛ [3,4]. Як зазначив один із суддів Верховного суду Канади, «коли особі, що лише обвинувачується у вчиненні кримінального правопорушення, відмовлено у тимчасовому звільненні під заставу або поруку, презумпція невинуватості неминуче порушується» [7].

Звичайно, ці права не є абсолютними. Гарантія того, що «ніхто не може бути позбавлений волі тільки як на таких підставах і відповідно до такої процедури, які встановлені законом» дає зрозуміти, що деякі підстави для затримання осіб існують, без шкоди цьому праву, а питання постає відносно законності підстав, на яких вони затримуються, та процедур, що дозволяють затримання. ЄСПЛ вимагає, щоб «справжні суспільні вимоги, що представляють суспільний інтерес» переважали над правом індивіда на свободу.

Вимоги щодо законності позбавлення волі, що витікають із права прав людини, частково відображені у Статуті МКТЮ, а на тлумачення та застосування цих положень значно впливають прецеденти судів з прав людини, зокрема ЄСПЛ. Так, у справі *Schiesser v. Switzerland*, ЄСПЛ постановив, що для того, аби діяти у відповідності до Статті 5(3), посадова особа, визначаючи чи прийняти рішення про звільнення чи про затримання, повинна «переглянути [] обставини, які виступають доводами за чи проти затримання [і] вирішити, посилаючись на правові критерії, чи є причини, що обґрунтовують затримання та ... видати розпорядження щодо звільнення у разі їх відсутності»[5]. Однак по-

зиція МКТЮ не повністю відповідає нормам у галузі прав людини, оскільки існує ряд суттєвих відхилень у підходах *ad hoc* Трибуналів, правові рамки яких, зокрема, створили презумпцію затримання осіб, що очікують на судовий розгляд.

В той же час норми та практика МКТЮ щодо цього права змінювалися з роками. Вимога щодо наявності «виключних обставин» для надання тимчасового звільнення, якою керувалися судді протягом багатьох років, була знята, а тлумачення та застосування критеріїв для звільнення все частіше відбувалося відповідно до прав людини. У МТКЮ, щоб звільнити підсудного, Судова палата повинна упевнитись, що обвинувачений предстане перед судом і, у разі звільнення, не становитиме небезпеки для жодної жертви, свідка чи іншої особи. Однак, все ще збереглися певні фундаментальні відхилення, в тому числі існування презумпції затримання та те, що тягар доказування існування «достатньо переконливих обставин гуманітарного характеру» лежить на стороні захисту ЄСПЛ у вищезгаданій справі постановив, що тягар доведення необхідності затримання обвинуваченого у кримінальній справі повинен лежати на прокурорі.

Однією із основних перешкод на шляху ефективного користування правом на особисту свободу підсудними МКТЮ є залежність останніх від держав у питаннях забезпечення тимчасового звільнення. Як *ad hoc* Трибунали, так і МКС розглядають гарантії держави як ефективне підґрунтя для надання тимчасового звільнення. У правилах МТКЮ вказується, що суд повинен надати «державі, що приймає та державі, в якій обвинувачений хоче перебувати під час свого звільнення, можливість бути заслуханою» [2, Правило 65(В)]. При процедурі надання звільнення до початку судового процесу та звільнення на час перерв у судовому розгляді, підсудні у МТКЮ мали деякі проблеми з тим, щоб домогтися від своїх країн гарантії, що вони будуть здійснювати нагляд за підсудним і забезпечать його повернення до МТКЮ.

Хоча всі міжнародні кримінальні трибунали виправдовували свою відмову надати тимчасове звільнення приводячи аргументи, що можливо допускаються нормами у галузі прав людини, складається враження, що практична неможли-

вість звільнення через відсутність приймаючих держав відіграє важливу, хоча й часто неявну роль у таких рішеннях.

Ситуація постає ще більш проблематичною у світлі відсутності у обвинувачених, що були виправдані, права на компенсації за незаконне затримання, адже Статут і правила МТКЮ не можуть слугувати підґрунтям для її надання. Проте, Апеляційна палата постановила, що компенсація представляється доцільною для обвинувачених які були незаконно затримані і виправдані. Переглянувши своє попереднє рішення щодо звільнення підсудного на підставі декількох порушень його прав, Апеляційна палата у справі МТКЮ *Prosecutor v. Baraygwiza* постановила, що відповідним засобом правового захисту є компенсація у разі, якщо обвинувачений був виправданий або якщо його вирок був пом'якшений, що відобразить порушення його прав, якщо він буде засуджений [6]. Тим не менш, внутрішнє право МТКЮ не передбачає компенсацію обвинуваченому, що був виправданий, якщо його затримання було законним. Надання компенсації обвинуваченим, які утримувалися під вартою протягом тривалого періоду часу, та які були виправдані, висловило б повагу до прав людини, що була підірвана у результаті тривалого затримання.

Таким чином, той факт, що до більшості кримінальних обвинувачених за міжнародним правом застосовується презумпція тимчасового затримання вірогідно може бути виправданий способами, що допускаються у праві прав людини. Конкретний контекст міжнародного кримінального правосуддя свідчить про те, що у багатьох випадках існує реальна небезпека втечі, становлення небезпеки чи перешкоджання судовому процесу, враховуючи міжнародний характер справи, часто відносно високу посаду обвинувачених та серйозність можливого вироку. В результаті загальна відмова міжнародних кримінальних трибуналів від надання тимчасового звільнення може бути виправдана в рамках норм у галузі прав людини. Тим не менш практика МТКЮ, що приймає все більше рішень щодо надання тимчасового звільнення, передбачає, що при усуненні практичних перешкод для звільнення відповідно змінюється і підхід до необхідності утримання під вартою обвинувачених.

Саме тому міжнародні кримінальні трибунали повинні зробити так, щоб їх аргументація необхідності тимчасового затримання дійсно спиралася на конкретні обставини кожної окремої справи, замість використання презумпції на користь затримання, створення якої було продиктовано незрозумілими практичними міркуваннями.

Список використаних джерел:

1. Статут Міжнародного кримінального трибуналу для колишньої Югославії;
2. Правила процедури Міжнародного кримінального трибуналу для колишньої Югославії;
3. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права, 1966 р.;
4. Європейська конвенція з прав людини, 1950 р.;
5. *Schiesser v. Switzerland* (Application no. 7710/76), 4 December 1979;
6. *Baraygiza V. Prosecutor*, ICTR-97-19-AR72, Decision, 3 November 1999;
7. *R. v. Hall*, [2002] 3 S.C.R. 309, 2002 SCC 64, ¶ 48 (Can.);
8. Davidson, Caroline L. (2010) "No Shortcuts on Human Rights: Bail and the International Criminal Trial," *American University Law*;
9. Zeegers, K. J. (2015). *International criminal tribunals and human rights law: Adherence and contextualization*;
10. "What are the Objectives of International Criminal Procedure? - Reflections on the Fragmentation of a Legal Regime" Mark Klamburg, *Nordic Journal of International Law*, Vol. 79, No. 2 (2010) 279-302

ОСОБЛИВОСТІ КОНСТАТАЦІЇ ІСНУВАННЯ МІЖНАРОДНОГО ЗВИЧАЮ В ПРАКТИЦІ МІЖНАРОДНОГО СУДУ ООН

Міжнародний звичай є найдавнішим і фундаментальним елементом міжнародного правопорядку. Він заснований на ідеї згоди держави на існування норми, яка відображає універсальну практику держав у регулюванні певного питання. Звичай є загальноновизнаним джерелом міжнародного права, що закріплено в Статті 38 Статуту Міжнародного Суду ООН: “міжнародний звичай як доказ загальної практики, визнаної як правова норма” [1]. Міжнародний Суд ООН у своїх рішеннях неодноразово підтверджував звичаєвий характер норм міжнародного права - права на мирний прохід суден у територіальному морі (*справа про делімітацію морського кордону і територіальні питання між Катаром і Бахрейном*), заборони застосування сили (*Нікарагуа проти США*), принцип “попередження настання негативних наслідків” (*справа про протоку Корфу та справа про целюлозний завод на річці Уругвай*).

Традиційними критеріями для доведення існування міжнародного звичаю є поведінка держави на міжнародній арені (*state practice*) та віра держави в юридичну обов’язковість для неї цієї норми права - *opinio juris*. Таке бачення визнане Міжнародним Судом ООН у *справі Лівія проти Мальти*: сутність звичаю треба шукати “перш за все в практиці та *opinio juris* держав” [2].

Вимоги до практики держав. Практика держав, чиїх інтересів безпосередньо стосується звичай, що формується (*pecially affected states*), повинна мати загальний характер, бути тривалою та послідовною [3]. Такі вимоги до практики встановлені Міжнародним Судом ООН у *справі про притулок*: звичаєва норма має відповідати “постійній та однорідній практиці між сторонами спо-

* Студент 3 курсу спеціальності “Міжнародне право”
ту міжнародних відносин КНУ імені Т. Шевченка
ник: к.ю.н., доц. Тропін З. В.

Інститу-
Науковий керів-

ру” [4]. У справі про континентальний шельф Північного моря, яка стосувалася спору між Німеччиною, з одного боку, та Данією і Нідерландами, з іншого, щодо делімітації континентального шельфу, Суд зазначив, що практика держав, “включно з тими, чий інтереси були безпосередньо порушені” має бути “суттєвою та майже однорідною при виборі метода делімітації”. Далі в рішенні Суду наголошується, що практика має відбуватися “протягом взятого проміжку часу” та має бути поширеною і практично однорідною щодо застосування зазначеного положення”. Втім у справі *Нікарагуа проти США*, Суд наголосив, що практика може і “не бути абсолютно однорідною”, і він “вважає достатнім, щоб поведінка держав загалом відповідала цій нормі. Несумісна з нею поведінка має розглядатися, як порушення цієї норми, а не як свідчення існування нової норми” [5].

Встановлення opinio juris. Значення opinio juris для формування звичаю розкриває окрема думка Судді Танаки у справі про континентальний шельф Північного моря: “немає іншого шляху довести існування opinio juris щодо усталеного звичаю та оцінити ставлення до нього міжнародної спільноти, ніж пошук суб’єктивних мотивів поведінки кожної окремої держави” [6]. Логіка справи Лотус підкреслює саме суб’єктивний аспект opinio juris: “тільки якщо утримання держави від дії пояснюється наявністю прямого обов’язку утримуватися, можна говорити про можливе виникнення міжнародного звичаю” [7]. Ця думка знаходить розвиток у справі *Нікарагуа проти США*: “Поведінка держав-сторін у справі чи інших держав, які мають можливість відреагувати, має бути “свідченням їхнього переконання в наявності відповідної обов’язкової норми”. Наявність такого переконання прямо закладена в концепції opinio juris sive necessitatis.

Односторонні дії держави можуть впливати як на формування звичаю, так і на припинення його існування. Такі дії можуть проявлятися у формі: *визнання* (recognition), *прийняття* (admission), *обіцянки* (promise), *відмови* (renunciation), *естопеля* (estoppel), *мовчазної згоди* (acquiescence), *протесту* (protest), *декларації* чи *прокламації* (declaration / proclamation).

Декларація може стати основою для формування міжнародного звичаю за умови підтримки іншими державами. Прикладом є *Декларація Єгипту про користування Суецьким каналом* та *Прокламація Президента США Трумена про континентальний шельф*. Міжнародний Суд ООН визнав, що односторонні декларації держав можуть породжувати обов'язки у *справі про випробування ядерної зброї*, у якій визначив критерії для виникнення такого обов'язку: намір дотримуватися зобов'язань і публічне проголошення її змісту [8].

Мовчазна згода (acquiescence) держави на поведінку іншої держави може призвести до того, що така поведінка вважатиметься правомірною. В такому випадку мовчання розцінюватиметься як *opinio juris* при формуванні звичаю. Міжнародний Суд у *справі про делімітацію морського кордону в затоці Мен* визнав, що мовчазна згода є “тотожною негласному визнанню односторонньої поведінки держав, яка може тлумачитися протилежною стороною як згода” [9]. У юрисдикційній частині рішення у справі Нікарагуа проти США Міжнародний Суд визнав, що “послідовна мовчазна згода” Нікарагуа на юрисдикцію Суду свідчить про те, що вона визнає обов'язкову юрисдикцію Суду в цій справі. Втім у *справі Лотус* Постійна Палата міжнародного правосуддя визнала, що така згода має базуватися тільки на “наявності усвідомленого обов'язку утриматися”. А у *справі про рибальство між Англією та Норвегією* Суддя Рід висловив думку, що заяви держави без здійснення фактичних дій не можуть вважатися практикою держави: “допоки держава не вживе правозастосовних заходів, її дії можуть бути лише прогнозуванням можливої поведінки”

Втрата права на висловлення заперечення (estoppel) спрямована на запобігання виникнення права держави вчиняти певну дію, зокрема висловлювати протест проти існування звичаєвої норми. Існує 3 критерії, які потрібно довести для виникнення естопеля: (а) однозначне розуміння дії держави, (б) вчинення такої дії добровільно відповідним органом держави і (в) визнання такої дії іншою державою може поставити її в гірше становище, порівняно з державою, яка вчиняє таку дію. Наприклад, у рішенні Міжнародного Суду у *справі щодо арбітражного рішення, винесеного Королем Іспанії 23 грудня 1906 року*

Суд зазначив, що Нікарагуа не може оспорювати правомірність арбітражного рішення, оскільки вона втратила таку можливість після того, як своєю декларацією і поведінкою визнала його правомірність [10].

Концепція “persistent objector” (держава, яка постійно заперечує) полягає в тому, що, якщо держава не погоджується на звичайний характер певної норми і послідовно від самого початку кристалізації такої норми висловлює протест, то ця норма не буде для неї обов’язковою. Міжнародний Суд у справі *про рибальство між Англією та Норвегією* визначив 3 критерії, які застосовуються для доведення статусу “persistent objector” - заперечення **на початковій стадії** формування звичаю, **послідовність** заперечення, **відсутність негативної реакції** на заперечення з боку інших держав.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. The Statute of the International Court of Justice, 26 June 1945, 33 UNTS 993
2. Continental Shelf case (Judgment), [1985] ICJ Rep 13, para 27.
3. В. Буткевич, В. Мицик, О. Задорожній, Міжнародне право. Основні теорії (Київ, Либідь, 2002), ст. 122.
4. Asylum case (Judgment), [1950] ICJ Rep 266, p.276.
5. Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua (Judgment), [1986] ICJ Rep 14, p. 432.
6. North Sea Continental Shelf cases, [1969] ICJ Rep 3, p.176 (Judge Tanaka, separate opinion).
7. Lotus case, [1927] PCIJ, Series A, No. 10, p. 28, at 159.
8. Nuclear Tests (Australia v. France), [1972] ICJ Rep 253, p. 267–271; Nuclear Tests (New Zealand v. France), [1974] ICJ Rep 457, p. 472–475.
9. Delimitation of the Maritime Boundary in the Gulf of Maine Area (Judgment), [1984] ICJ Rep 246, para 130.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АВТОРСЬКОГО ПРАВА ЩОДО ОБ'ЄКТІВ, СТВОРЕНИХ ЗА ДОПОМОГОЮ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

З розвитком світу технології перестають бути виключно допоміжним засобом, натомість стаючи інструментом, без якого подекуди неможливо створення об'єкту, та зрештою, на думку деяких вчених, у деяких випадках навіть безпосередньо самостійним «творцем».

Дана тематика наразі є предметом обговорень на міжнародному, регіональному та національному рівнях.

Сучасний стан

Відповідно до закладених свого часу підходів до авторського права (далі – АП) у Бернську конвенцію про охорону літературних і художніх творів [1], Угоду про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності [2] тощо, основою АП є людина, її творчість [3]. З чого випливає, що твір є «об'єктивізацією творчості людини у певній визначеній виразній формі» [4]. Наразі цей підхід не знав змін.

З цього випливає, що держави можна умовно поділити на наступні категорії на підставі пристосування до змін, пов'язаних із створенням об'єктів за допомогою штучного інтелекту (далі – ШІ): 1) держави, в яких авторами є фізичні особи (деякі країни також визнають юридичних осіб), в яких дане питання не стоїть на порядку денному; 2) держави, які визнали за необхідне розробку спеціального законодавства у цій сфері, однак допоки його немає, вирішили керуватися існуючими нормами та тлумачити їх відповідно до обставин.

¹⁶ Студентка 1 курсу магістратури спеціальності «Міжнародне право»

Інституту міжнародних відносин КНУ ім. Т. Шевченка

Науковий керівник: доктор права, к.ю.н., ас. Новосельцев І.І.

Окремо потрібно відзначити, що в законодавстві деяких держав існує поняття творів, створених за допомогою комп'ютерних технологій (англ. - computer-generated work) (наприклад, Велика Британія). Однак у відповідні положення був закладений підхід до технологій як до допоміжного засобу (як-то пензлик, олівець, папірець тощо), тому автором все одно в цьому випадку вважається особа, яка здійснила всі заходи, необхідні для створення твору [5], що знову ж таки не дає однозначної відповіді стосовно того, хто саме буде вважатися автором, однак у будь-якому разі це буде певна особа (розробник програми; особа, яка задавала інформацію для обробки тощо).

Перспективи розвитку

У випадку об'єктів, створених за допомогою ШІ, виникає два питання: 1) чи відповідають дані об'єкти критеріям оригінальності та творчого вкладу, що висуваються до об'єктів АП; 2) якщо відповідь на перше питання стверджувальна, то хто в цьому разі вважатиметься автором.

Критерії оригінальності та творчого вкладу

Дані критерії більшою мірою були розтлумачені судовою практикою держав. Наприклад, у рішенні по справі *Feist Publications v Rural Telephone Service Company* було встановлено, що твір має бути оригінальним: продуктом інтелектуальних зусиль та результатом творчих здібностей розуму [6].

Також по відношенню до тлумачення даних критеріїв цікавими є рішення Європейського суду справедливості. У справі *C-145/10 – Painer* було встановлено, що ключову роль у визнанні прав інтелектуальної власності за автором відіграє те, чи є твір відображенням авторської особистості. Це проявляється у можливості прийняття автором вільних та креативних рішень [7]. У справі *C-403/08 - Football Association Premier League and Others* було зазначено, що творчий процес полягає у наявності творчої (креативної) свободи [8]. В свою чергу у справі *C-5/08 - Infopaq International* було встановлено, що оригінальність має відображати інтелектуальну творчість автора [9].

Зважаючи на те, що здатність до творчості в класичному розумінні цього слова пов'язують із здібностями людини, багато дослідників схильні вважати, що об'єкти, створені за допомогою ШІ, не відповідають зазначеним критеріям.

Також існує підхід, що об'єкти, створені з допомогою ШІ, мають у будь-якому разі бути у вільному використанні з моменту їх створення.

Особа автора

Якщо припустити, що об'єкти, створені за допомогою ШІ, відповідають критеріям охороноздатності, то немає визначеності відносно того, хто має вважатися автором у цьому випадку: розробник програмного забезпечення; особа, яка вводила дані, необхідні для тренування нейронної мережі; особа, яка задала певні критерії для створення такого об'єкту; співавторство згаданих осіб або деяких з них; сам ШІ; ніхто.

Дійсно існують ідеї щодо закріплення на нормативному рівні концепції «електронної особи», однак наразі вони не втілені, тому неможливо говорити про закріплення такої правосуб'єктності, як наслідок визнання авторства.

З метою встановлення автора існує також підхід розмежування наступних категорій об'єктів, створених за допомогою ШІ: 1) твори, створені у «співпраці» зі ШІ; 2) твори, створені ШІ, однак основу для яких обирала людина; 3) твори, створені ШІ за методом повного перебору (методу грубої сили, *англ.* – brute force); 4) твори, повністю створені ШІ [10].

Існує підхід, що за умови втручання людини у процес створення твору за допомогою ШІ, авторство буде визнане за людиною.

Щодо того, хто саме може вважатися автором із тих категорій осіб, що перелічені вище, питання залишається відкритим. Більш того, відповідь на нього буде необхідною за умови визнання, що такі об'єкти взагалі відповідають критеріям охороноздатності за авторським правом.

Список використаних джерел:

1. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів: Конвенція від 24.07.1971 ідентифікатор 995_051 // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_051 (дата звернення: 19.03.2018).

2. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності: Угода від 15.04.1994 ідентифікатор 981_018 // База даних «Законодавство України»/ВР

України. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/981_018 (дата звернення: 19.03.2018).

3. Das J.K. Law of copyright // Delhi: PHI Learning Private Limited, 2015. С. 6.

4. Barron A. Copyright, Art, and Objecthood' in D McClean and K Schubert (eds), Dear Images: Art, Copyright and Culture // London: Ridinghouse, 2002. С. 291

5. Copyright, Designs and Patents Act 1988: Акт від 1988 // База даних «legislation.gov.uk». URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1988/48/contents> (дата звернення: 19.03.2018).

6. Feist Publications v Rural Telephone Service Company 499 U.S. 340 від 1991 р. // База даних «Cornell Law School». URL: https://www.law.cornell.edu/copyright/cases/499_US_340.htm (дата звернення: 19.03.2018).

7. C-145/10 – Rainer: Рішення від 01.12.2011 с-145/10 // База даних «InfoCuria – Case-law of the Court of Justice». URL: <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-145/10> (дата звернення: 19.03.2018).

8. C-403/08 - Football Association Premier League and Others: Рішення від 04.10.2011 C-403/08 // База даних «InfoCuria – Case-law of the Court of Justice». URL: <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-403/08&language=en> (дата звернення: 19.03.2018).

9. C-5/08 - Infopaq International: Рішення від 16.07.2009 с-5/08 // База даних «InfoCuria – Case-law of the Court of Justice». URL: <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=c-5/08> (дата звернення: 19.03.2018).

10. EU copyright protection of works created by artificial intelligence systems: Master's thesis // Bergen: University of Bergen, 2017. С. 17-23.

ECONOMIC NECESSITY AS A JUSTIFICATION FOR INTERNATIONALLY WRONGFUL CONDUCT UNDER ARTICLE 25 ARSIWA

Bearing in mind that the States of the World are heavily dependant on international trade and bilateral investment relations [2]; Recognizing the inevitable conditions under which the State should violate the international obligations in order to safeguard its essential interests, we endeavour by this thesis, *firstly*, to go into details on the right to invoke economic necessity to preclude internationally wrongful act, *secondly*, analyze cases in which the justices have recognized that the conditions to invoke necessity have been met by a particular State.

Circumstances precluding wrongfulness are “excuses”, “defences” and “exceptions, that is justifications available to states which exclude responsibility when it would otherwise be engaged. After much refinement and debate, the International Law Commission included in Articles on Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts (ARSIWA) [1] five types of circumstances precluding wrongfulness: these are consent (Article 20), self-defence (Article 21 countermeasures (Article 22), force majeure (Article 23, distress (Article 24) and necessity (Article 25).

Articles on State Responsibility and judicial decisions support the view that necessity may only be invoked upon meeting of strict conditions set in Article 25 ARSIWA that must be cumulatively satisfied. The defense of necessity, by definition, follows a restrictive approach and in order to prove that the State cannot invoke the state of necessity it's sufficient for the other party to prove that at least 1 condition is not satisfied. However, the practice of recognition of the economic necessity by International Tribunals still exists.

The ICJ stated in *Gabčíkovo-Nagymaros*[3], in which both economic and environmental necessity took place, that it is possible under customary international law

¹⁷Студент 4 курсу спеціальності «Міжнародне право»

Інституту міжнародних відносин КНУ ім. Т. Шевченка

Науковий керівник: д.ю.н., проф. Мицик В.В.

to invoke the state of necessity only under the certain strictly defined conditions cumulatively satisfied: 1) there is an "essential interest" of the State which is in breach of its international obligation, 2) the interests must have been threatened by a grave and imminent peril, 3) the act under the dispute is the "only means" of safeguarding the interest, 4) this act had not "seriously impaired an essential interest" of the state towards which the obligation existed and 5) the State which conducted that act must not have "contributed to the situation of necessity". These criteria were supported and developed by the ILC in ARSIWA¹⁸ and upheld by investment tribunals.¹⁹

Two paradigms characterize the economic necessity cases: either (1) a debtor state invokes its fiscal distress to avoid, defer, or modify obligations to a creditor state, or (2) a state contracts with a private foreign commercial entity and later pleads necessity to avoid or mitigate its obligations. Before the arbitrations arising out of Argentina's fiscal crisis, necessity had never been sustained based on a state's financial troubles. Even more significantly (for, as noted, the principled rejection of a legal plea may nonetheless offer legal support for the existence of that plea), no case or incident before the Argentina cases contemplates a conception of necessity other than the classical one. Time and again, tribunals reject necessity because, as they observe, the threat to the invoking state does not threaten its very existence as a state.

under two arbitral awards. Belgium applied to PCIJ for a declaration that the Greek Government, in refusing to carry out the awards, was in breach of its international obligations. The Greek Government pleaded the country's serious budgetary and monetary situation. The Court noted that it was not within its mandate to declare whether the Greek Government was justified in not executing the arbitral

The next example is an economic crisis 1998-2003 in Argentina. Whereas the Tribunals in the cases of *CMS v. Argentina* [4], *Enron v. Argentina* [5] and *Sempra v. Argentina* found both the Non Precluded Measures (NPM) clause and the necessity defense inapplicable, the Tribunal in *LG&E v. Argentina* [6] found the NPM clause properly invoked and the necessity defense potentially applicable to Argentina.

¹⁸ ARSIWA, Arts. 25-26

¹⁹ CMS Award, para. 315

Significantly, however, both the jurisprudence and legal reasoning of these IC-SID Tribunals is often problematic. Not only do these Tribunals essentially ignore the treaty-based NPM exception and restrict the necessity defense, the findings of at least three of the Tribunals appear to overlook the basic bargain between investor protection and state freedom of action inherent in a BIT and, thereby, limit the state's ability to respond to exceptional situations, such as financial crises, in ways that may threaten the long-term willingness of states to participate in investor-state arbitration and, perhaps, the legitimacy of that system itself.

Summarizing the discussion above, the following criteria to invoke the state of necessity should be taken into account, as in the majority of cases the States failed to prove the existence of the required conditions. The topic is highly relevant to Ukraine, in 2015 official Kyiv obtained \$17,5 bn loan from the International Monetary Fund [8]. These assets according to the provisions of the loan should be annually partly repaid, however as to the 8th of December 2017 the deficit of Budget grew to UAH 81.8 bln [7]. Thus, we indeed should prepare the legal basis, both theoretical and practical in order to justify the potentially acts or omission of Ukraine by the state of economic necessity.

Список використаних джерел:

1. Draft articles on Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts, with commentaries; Articles on Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts [Електронний ресурс] – http://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/commentaries/9_6_2001.pdf ; <http://legal.un.org/avl/ha/rsiwa/rsiwa.html>

2. «GLOBALISATION AND INTERDEPENDENCE» Martin Wolf, 2004 [Електронний ресурс] – <http://www.un.org/esa/documents/un.oct.2004.globalisation.and.interdependence.pdf>

3. Case concerning the Gabčíkovo-Nagymaros Project (Hungary/Slovakia) Judgment, I.C.J. Reports, 25 September 1997 [Електронний ресурс] – <http://www.icj-cij.org/files/case-related/92/092-19970925-JUD-01-00-EN.pdf>

4.CMS Gas Transmission Company v. The Republic of Argentina, ICSID Case No. ARB/01/8, Award of 12 May 2005,

5.Enron v. Argentine Republic (Award) Enron Corporation and Ponderosa Assets, L.P. v. Argentine Republic, ICSID Case No. ARB/01/3, Award (22 May 2007)

6.LG&E Energy Corp., LG&E Capital Corp., and LG&E International, Inc .v. Argentine Republic, ICSID Case No. ARB/02/1, Award of 25 July 2007

7.CONCORD. Article « Ukraine 2018 state budget approved with 2.5% of GDP deficit» [Електронний ресурс] -http://concorde.ua/rs/daily/item_72421/

8.NY TIMES. Article «I.M.F. Announces \$17.5 Billion Package to Help Kiev Stabilize Economy» [Електронний ресурс] -

<https://www.nytimes.com/2015/02/13/world/europe/imf-approves-17-5-billion-bailout-for-ukraine.html>

ЗАСТОСУВАННЯ ВІДЕНСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ У МІЖНАРОДНОМУ КОМЕРЦІЙНОМУ АРБІТРАЖНОМУ СУДІ ПРИ ТОРГОВО-ПРОМИСЛОВІЙ ПАЛАТІ УКРАЇНИ

Одне з перших питань, яке аналізує арбітражний суд при вирішенні спору, що виникає з договору міжнародної купівлі-продажу, є питання права, що застосовується при розгляді справи. Як правило, сторони визначають у контракті лише правову систему певної держави чи її складової, норми якої застосовуються до правовідносин, що випливають з такого договору. Згідно з даними за 2017 рік у практиці Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України абсолютна більшість договорів (майже 96%) відсилають до законодавства України чи матеріального права України. У той же час лише у 5 договорах були закріплені положення, які вказують на застосування Конвенції Організації Об'єднаних Націй про договори міжнародної купівлі-продажу товарів [1]. У зв'язку з цим арбітраж повинен розглянути питання не тільки про права, що застосовується, а й встановити, чи застосовується Віденська конвенція і чи сторони не виключили її застосування.

У практиці МКАС відсутній єдиний підхід до вирішення цього питання. У ряді справ, які виникали з договору міжнародної купівлі-продажу, склад арбітражного суду не тільки не застосовував Віденську конвенцію, а й не згадував про неї взагалі, застосовуючи до правовідносин лише норми національного права [2]. Наступний підхід полягає в тому, що поряд з Віденською конвенцією арбітраж також застосовував національне право: наприклад, при вирішенні питання стосовно обов'язку покупця оплатити вартість товару арбітражі посилаються спочатку на статті 53-54 Віденської конвенції, а потім

* Студент 3 курсу спеціальності «Міжнародне право»
Інституту міжнародних відносин КНУ ім. Т. Шевченка
Науковий керівник: д.ю.н., доц. Цірат Г.А.

дублюють аналогічні положення Цивільного кодексу України (статтю 691) та використовують загальні норми зобов'язального права [3] [4].

Арбітражні суди, які дотримувалися третього підходу, застосовували Віденську конвенцію, а у випадках, коли питання не було врегульовано у Віденській конвенції, субсидіарно застосовували національне право, про що формально вказували в арбітражному рішенні [5]. Решта арбітражів застосовували Віденську конвенцію навіть у випадках, коли питання, що відноситься до предмету регулювання Конвенції, прямо в ній не вирішено, однак могло бути вирішено на основі загальних принципів, на яких Конвенція заснована. І тільки, коли застосування таких принципів було неможливим, арбітраж субсидіарно застосовував національне право. Проте такі рішення у практиці МКАС є доволі поодинокими [4] [6].

Загалом в доктрині та в арбітражній практиці прийнято, що вибір сторонами національного права, складовою частиною якої є Віденська конвенція, є одним з способів вираження згоди на її застосування. А у випадку, коли контракт безпосередньо відсилає до Віденської конвенції, на арбітра покладається обов'язок її застосовувати [7]. Більше того, можливим є застосування Віденської конвенції у разі, якщо спір виник між двома суб'єктами, які знаходяться в одній державі, і якщо сторони закріпили в контракті посилання на Віденську конвенцію [8]. Однак у цьому випадку Конвенція буде застосовуватися не як міжнародний договір, а як частина договору, яка не повинна суперечити імперативним нормам національного права. Крім того, існує практика європейських арбітражних інституцій використовувати Віденську конвенцію і без посилання на національне право в контракті, розглядаючи Конвенцію як спеціальну колізійну норму у сфері арбітражу [9].

Стаття 1 Віденської конвенції слугує основою для встановлення порядку дій арбітрів при визначенні того, чи застосовується Віденська конвенція до певного спору. По-перше, якщо сторони обрали національне право, арбітражний суд перевіряє, чи є відповідна держава учасницею Віденської конвенції. По-друге, необхідно визначити, чи не виключили сторони її застосування на підставі статті 6. Якщо сторони не обрали національне право і комерційні

підприємства обох сторін не знаходяться державах-учасниках Віденської конвенції, арбітраж визначає застосовне право на основі колізійних норм і вже на основі цього перевіряє, чи бере відповідна держава участь у Віденській конвенції.

Крім того, варто зазначити, що згідно з статтею 6 Віденської конвенції сторони можуть повністю виключити застосування Конвенції до договору, який підпадає під сферу її регулювання без жодних обмежень. Також сторони можуть відступити від окремих положень Конвенції або змінити їх дію. Така норма відповідає принципу договірної рівності сторін. Особливістю виключення дії Конвенції є те, що відповідна угода може бути досягнута як при укладанні договору, так і на етапі розгляду справи. Можливим є також виключення через посилання на типовий контракт чи проформу, що містять положення про виключення дії Конвенції [10].

Різні підходи існують і стосовно ситуації, коли в ході арбітражного процесу сторони обґрунтовують свої позиції лише на основі національного законодавства без жодних коментарів стосовно застосування Віденської конвенції. Перший полягає у тому, що цього недостатньо, щоб арбітраж автоматично відмовився застосовувати Віденську конвенцію. І навпаки він повинен встановити намір сторін виключити дію Конвенції (німецька доктрина) [11]. Інший підхід застосовується в МКАС при ТПП РФ, який при відсутності посилок сторін на Віденську конвенцію вважає її виключеною із застосування [12].

Навіть у разі підтвердження арбітражем застосування Віденської конвенції обране сторонами національне право відіграє надзвичайно важливу роль, оскільки застосовується додатково до неї. Стаття 4 Віденської конвенції встановлює, що вона регулює тільки питання укладання договору купівлі-продажу і ті права та обов'язки, які виникають з такого договору. У той же час аналіз положень Конвенції дає підстави стверджувати про те, що цей пе-

релік не є вичерпним²⁰. Віденська конвенція визначає питання, які не підпадають під предмет її регулювання, у статтях 4 і 5. Однак перелік, наданий у цих статтях, також може бути продовжений²¹. І, як наслідок, усі ці питання повинні врегульовуватися на основі національного права.

До питань, які стосуються предмету регулювання Віденської конвенції, однак прямо в ній не врегульовані, відносяться передусім неустойка та інші засоби правового захисту. Вони вирішуються арбітрами в порядку, визначеному в пункті 2 статті 7 Віденської конвенції, із застосуванням загальних принципів Конвенції. Офіційний перелік таких принципів відсутній, однак традиційно до них відносять принцип добросовісності (стаття 7), автономію волі сторін (стаття 6), право на проценти при затримці виплати певних коштів (стаття 27), принцип розумності (статті 8, 18, 25 тощо) та інші. Зважаючи на загальний характер цих принципів, їх дія може бути поширена і на правовідносини, які не охоплюються даними нормами [4].

Таким чином, існують різні підходи при застосуванні Віденської конвенції у практиці МКАС при ТПП України. Зважаючи на міжнародний характер таких договорів міжнародної купівлі-продажу, найбільш доцільним видається застосування Віденської конвенції до всіх питань, які врегульовані нею, а також до тих питань, які можуть бути врегульовані за допомогою загальних принципів Віденської конвенції.

Список використаних джерел:

1. “Діяльність Міжнародного комерційного арбітражного суду при ТПП України у 2017 році”. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://>

²⁰ Віденська конвенція також регулює форму договору (стаття 11), розірвання та зміни договору (статті 26 і 29), наслідки розірвання договору (розділ V), збитки та проценти (статті 74-80) тощо.

²¹ Наприклад, питання відступлення права вимоги, переводу боргу, позовної давності, представництва, зарахування зустрічних вимог також не врегульовані у Віденській конвенції.

icac.org.ua/wp-content/uploads/Otchet-2017.pdf. Дата доступу: 28 березня 2018 року.

2. Дело МКАС при ТПП Украины №95, Решение от 13 мая 2014 года; Дело МКАС при ТПП Украины №83, Решение от 24 мая 2013 года; ICAC Case No. 69, Arbitral Award of 2 March 2012.
3. Дело МКАС при ТПП Украины №86, Решение от 9 сентября 2013 года.
4. Застосування Віденської конвенції у практиці МКАС при ТПП України: матеріали Загальних зборів МКАС і МАК при ТПП України (Київ, 15 грудня 2017 року) / Міжнародний комерційний арбітражний суд при Торгово-промисловій палаті України – Київ: 2017. – 12 с.
5. Дело МКАС при ТПП Украины №124, Решение от 6 октября 2016 года; Дело МКАС при ТПП Украины №112, Решение от 28 сентября 2015 года; Справа МКАС при ТПП України №124, Рішення від 31 липня 2014 року.
6. Дело МКАС при ТПП Украины №121, Решение от 3 июня 2016 года; Дело МКАС при ТПП Украины №117, Решение от 10 декабря 2015 года; Дело МКАС при ТПП Украины №116, Решение от 26 ноября 2015 года.
7. Н.Г.Вилкова. Конвенция ООН о договорах международной купли-продажи товаров в арбитражной практике МТП. Венская конвенция о договорах международной купли-продажи товаров: практика применения в России и за рубежом / отв.Ред. А.С.Комаров. – М.: Волтерс Клувер, 2007. – стр. 107.
8. ICAC Case No. 125, Arbitral Award of 6 October 2016.
9. UNCITRAL Digest of Case Law on the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods (2016 ed., United Nations publications November 2016) 4.
10. Hans van Houtte, *The Law of International Trade* (Sweet & Maxwell 1995) 127.

11. Franco Ferrari and others (eds), *The Draft UNCITRAL Digest and Beyond: Cases, Analysis and Unresolved Issues in the U.N. Sales Convention* (Sweet & Maxwell 2003) 131.
12. Венская конвенция ООН 1980 года о договорах международной купли-продажи товаров : постатейный комментарий к положениям, определяющим сферу её применения / Асосков А.В. – М.: Инфотропик Медиа, 2013. Асосков А.В. Коллизионное регулирование договорных обязательств / Асосков А.В. – М.: Инфотропик Медиа, 2012. – стр. 129.

DISCRIMINATION OF FOREIGN COMPANIES IN INTERNATIONAL INVESTMENT LAW: CASE STUDY

Non-discrimination principle has played a crucial role throughout the history of economic relations between states and is currently well-established [1, at p. 173]. In most cases it is embodied in two standards (*Consortium RFCC v. Royaume du Maroc, ICSID Case No. ARB/00/6, Award of December 22 2003, para. 53*): most-favoured nation treatment (MFN) and national treatment (NT) which protect the investor either from discrimination in favour of investors of a third Party or against domestic companies [2, p. 17].

Discrimination exists if (i) similar cases are (ii) treated differently (iii) and without reasonable justification (*Saluka Investments B.V. v. The Czech Republic, UNCITRAL, Partial Award, 17 March 2006, para. 313*), as supported by the OECD Declaration [3]. The requirement of discriminatory intent is currently debated.

1) Comparability of circumstances. The first task of a tribunal is to find the common element of the two objects and conclude their likeness for the purpose of comparison [4, p. 835]. Investment arbitration bodies interpret like circumstances with respect to NAFTA as existing in the same business or economic sector (*Pope & Talbot Inc. v. The Government of Canada, UNCITRAL, Award of April 10, 2001, para. 78; S.D. Myers, Inc. v. Government of Canada, UNCITRAL, Partial Award of 12 November 2000, para. 250*).

Comparable companies usually operated in the same area of activity and have similar size and position on the market in the ICSID awards which found the existence of discrimination. (*Nykomb Synergetics Tech. Holding AB v. Latvia, Award, 16 December 2003, p. 53; Saluka, paras. 314-347*).

The essential criterion used to determine likeness of products by the ECJ and the WTO adjudicating bodies is a competitive relation between the concerned objects (*Appellate Body Report, European Communities – Measures Affecting Asbestos*

²² Студент 2 курсу спеціальності «Міжнародне право» Інституту міжнародних відносин КНУ ім. Т. Шевченка Науковий керівник: к.ю.н., доц. Козьяков С.Ю.

and Asbestos-Containing Products, WT/DS135/AB/R, 5 April 2001, para. 99; Case 106/84 Commission v Denmark (1986) ECR 833, para. 12).

2) Less favourable treatment. A new regulation may have severe consequences for the foreign investor who, in case of failure to comply with the standard, may have to disinvest and suffer actual damages to the detriment of his interest [4, p. 846]. This situation is typical for developing countries where the restrictions imposed for public purposes are usually aimed at large foreign-owned companies [5, p. 341] even if such measures are essentially origin-neutral. [6, pp. 523-524].

Arbitral tribunals (*Pope & Talbot Inc. v. The Government of Canada*, UNCITRAL, Award of April 10, 2001, paras. 42-72; *Archer Daniels Midland Company and Tate & Lyle Ingredients Americas, Inc. v. The United Mexican States*, ICSID Case No. ARB (AF)/04/5, Award of November 21, 2007, para. 205; *Loewen Group, Inc. and Raymond L. Loewen v. United States of America*, ICSID Case No. ARB(AF)/98/3, Award, June 26, 2003, para. 140; *Methanex Corporation v. United States of America*, UNCITRAL, Final Award of the Tribunal on Jurisdiction and Merits, August 3, 2005, part IV(B), para. 21) consider that if the investment or investor is not entitled to the most favourable treatment accorded to some members of the domestic class, it faces less favourable treatment.

3) Intent. There is no settled practice concerning the necessity of government's intention to establish discriminatory treatment. The ICSID (*Genin, Eastern Credits Ltd. and AS Baltoli v. The Republic of Estonia*, ICSID Case No. ARD/99/2, Award of 25 June 2001, para. 370; *LG&E Energy Corp., LG&E Capital Corp., and LG&E International, Inc. v. Argentine Republic*, ICSID Case No. ARB/02/1, Award of 25 July 2007, para. 158) and the ICJ (*Case Concerning Elettronica Sicula S.p.A., United States of America v. Italy*, Judgment of 20 July 1989, I.C.J. Reports 1989, p. 73) found that the government's intention is essential to prove discrimination, as the fact that only aliens are affected may be incidental.

Other awards (*S.D. Myers*, para. 254; *Occidental Exploration and Production Company v. Republic of Ecuador*, LCIA case No. UN3467, Award of July 1, 2004, para. 177; *Siemens A.G. v. The Argentine Republic*, ICSID Case No. ARB/02/8;

Award of 17 January 2007, para. 321) reflect the view that intent is not essential and the impact of the measure plays the crucial role.

4) Reasonable justification. The issue whether a particular measure is discriminatory has to be determined in the light of the circumstances of each case [7, p. 493]. The Host State usually pronounces the need to impose a measure not in conformity with the investment regulating treaty in an express way. (*CMS Gas Transmission Company v. The Republic of Argentina, ICSID Case No. ARB/01/8, Award of 12 May 2005, para. 370*).

In order to justify a measure which damaged the interests of a particular investor but were implemented for public purposes, the state which implemented the measure has to prove a rational link between this measure and the legitimate objective. Although arbitration tribunals are basically satisfied with a reasonable nexus (*Parkerings-Compagniet AS v. Republic of Lithuania, ICSID Case No. ARB/05/8, Award of September 11, 2007, para. 368*), the threshold may vary. For example, in environmental preservation and cultural heritage policies the threshold of link must be higher than in cases with public health and security [8, p. 314].

In conclusion, non-discriminatory regime, although embodied in various international investment protection instruments, has essentially the same content. It is aimed at protecting an investor from differential treatment on the part of the Host State in comparison with other companies without reasonable justification. Intention of the government to discriminate, where proved, can sufficiently reinforce the position of the investor in disputes, but its compulsory nature for the test of discrimination is currently not well-established. Thus, the treatment of discrimination developed by arbitral tribunals has established a relatively comprehensible set of rules which can be used by an investor in order to protect his assets from any discriminatory threat.

Список використаних джерел:

1. Dolzer, R. and Schreuer, C. Principles of international investment law (Oxford: Oxford University Press, 2008).
2. UNCTAD Series on issues in international investment agreements ITE/IIT/11 (Vol. IV), New York and Geneva, 1999.
3. OECD Declaration on International Investment and Multinational Enterprises, 25 May 2011.
4. Diebold NF, “Standards of Non-Discrimination in International Economic Law” (2011) 60 International and Comparative Law Quarterly.
5. Sornarajah, M. The International Law on Foreign Investment. 3rd ed., (Cambridge, Cambridge University Press, 2010).
6. Aaken van, Anne, Kurtz, Jürgen, (2010). Emergency Measures and International Investment Law: How far can States go?, in Yearbook on International Investment Law and Policy, 2009-2010, edited by Karl P. Savant (Oxford, OUP, 2010), accessed at: https://www.researchgate.net/publication/47803381_Emergency_Measures_and_International_Investment_Law_How_far_can_States_go
7. Redfern, A. *Law and Practice of International Commercial Arbitration* (Sweet & Maxwell, 2004)
8. Schill, S (ed.) International Investment Law and Comparative Public Law, (Oxford, OUP, 2010);

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

*Бабич В. *23*

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ РИНКІВ ОБ'ЄКТІВ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ЯПОНІЇ ТА УКРАЇНИ

Фактичне місце України на світовому ринку торгівлі науково-технічних досягнень в порівнянні з розвинутими країнами незначне. Це зумовлено низьким ступенем участі як в експорті високих технологій, в першу чергу, через низьку результативність діяльності національної інноваційної сфери, так і в імпорті. Частка виробництва наукомісткої продукції України на світовому ринку значно менша, ніж її частка в світовому науково-технічному потенціалі. Тобто ми бачимо, що ринок об'єктів права інтелектуальної власності України перебуває в досить складному становищі. Адже відсутній стабільний та системний підхід до регламентації даного ринку. Також проблемним моментом залишається фінансова складова, яка заважає реалізовувати належним чином науковий потенціал країни.

На сьогоднішній день ринки об'єктів права інтелектуальної власності Японії та України перебувають на різних стадіях розвитку.

Доказом цього виступають міжнародні рейтинги. Наприклад, Глобальний інноваційний індекс за 2017 рік нам показує, що Японія знаходиться на 14 місці, а Україна лише на 50 [1] (табл 1).

Якщо розглянути складові цього індексу, то Японія лідирує з очевидною перевагою. Єдиним субіндексом, де Україна знаходиться практично на ідентичному рівні – це потенціал творчих винаходів.

Таблиця 1

*23 Студентка 4 курсу спеціальності «міжнародні економічні відносини»

Інституту міжнародних відносин КНУ ім. Т. Шевченка

Науковий керівник: к.е.н., доц. Стаканов Р. Д.

Складові інноваційного індексу [1]

№	Показник	Україна	Японія
1	Інституції	101	13
2	Людський капітал і дослідження	41	14
3	Інфраструктура	90	9
4	Потужність ринку	81	12
5	Потужність бізнесу	51	11
6	Розвиток знань і технологій	32	12
7	Творчі винаходи	49	36

Подібну ситуацію демонструє і показник The U.S. Chamber of Commerce's Global Innovation Policy Center за 2017 рік. Адже згідно з однойменним індексом Україна знаходиться на 37 місці серед провідних 50 країн світу, Японія – на 8 місці.

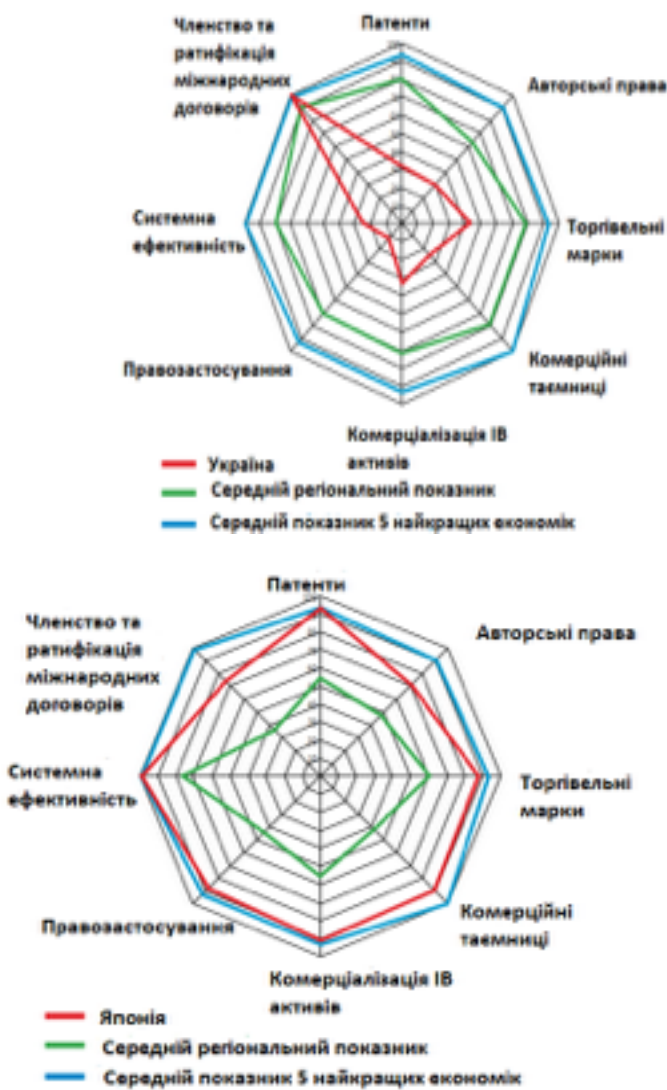

Рис. 1. Порівняння Японії та України за індексом захисту інтелектуальних прав у 2017 році

Рис. 1. доводить, що в порівнянні з Японією Україна має проблеми у всіх ключових аспектах функціонування ринку інтелектуальної власності. Натомість єдиним підпунктом, за яким ми випереджаємо Японію, є членство та ратифікація міжнародних договорів в даному напрямку.

Таким чином, можна зробити висновок, що український ринок інтелектуальної власності потребує суттєвих змін:

1) Оскільки винахідницька та патентна активність є основною передумовою науково–технологічного обміну, то, важливою для України є інтеграція у міжнародний ринок патентів та винаходів, що надасть можливість розвивати власну винахідницьку й патентну діяльність.

2) Важливим заходом у цьому напрямі вбачається підвищення рівня інформаційної освіченості винахідників з методиками оцінки вартості прав на об'єкти інтелектуальної власності, обізнаності їх з діяльністю інститутів патентних повірених та відповідних державних установ.

3) З огляду на важливість ролі держави у створенні сприятливих умов для розвитку високотехнологічної сфери в Україні є доцільним надання підтримки винахідникам на усіх етапах патентування.

Крім того, на державному рівні доцільно здійснювати контроль за виділенням квот з Державного бюджету, передбачених Законом України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» для забезпечення фінансування закордонного патентування винаходів.

Як приклад, можна розглянути діяльність японського уряду щодо регулювання інноваційної діяльності країни. З урахуванням зарубіжного і власного досвіду, трьома радами, що регламентують японську систему захисту прав інтелектуальної власності та входять до складу Кабінету міністрів Японії (Агентство з науки і техніки, Міністерство зовнішньої торгівлі і промисловості, Міністерство освіти), було розроблено блок документів, що регулюють інноваційну діяльність країни до 2025 р («IP Strategic Policy Outline», «Інновації – 25»). Також було реалізовано ряд заходів щодо захисту об'єктів інтелектуальної власності, а саме - скорочено строки патентної експертизи з 26 до 11 місяців, врегульовано відносини дослідників та роботодавців, підвищено роль університетів та дослідних інститутів.

Для подальшого вдосконалення ринку об'єктів інтелектуальної власності України можна виділити наступні шляхи [2]:

- розробка чітких механізмів нормативно-правового регулювання, а саме кодифікація законодавства (створення та затвердження Кодексу про інтелектуальну власність);
- поєднання науки з виробництвом, що передбачає запровадження комплексу заходів (дослідження і аналіз ринку, фінансування впровадження об'єктів інтелектуальної власності, дослідження та розробку тощо);

- створення інфраструктури впровадження результатів науково-технічної діяльності у виробництво;
- створення замкнених циклів (ідея-виробництво-споживання); створення спеціальних комплексних структур, до функцій яких би входило: проведення експертної оцінки їх комерційного потенціалу, дослідження кон'юнктури ринку, надання новітнім розробкам фінансової підтримки, догляд за виготовленням конкурентноздатної продукції, просування об'єктів інтелектуальної власності на вітчизняні та іноземні ринки, запобігання несанкціонованому використанню та розповсюдженню об'єктів ІВ;
- створення національної системи підготовки та підвищення кваліфікації спеціалістів з інтелектуальної власності.

Таким чином, ми можемо зробити висновок, що в Україні, на жаль, спостерігається парадоксальна ситуація і ринок інтелектуальної власності (на відміну від Японії) практично не впливає на реальну економіку. Тобто, на основі відповідних статистичних даних ми бачимо, що в Японії кількість патентів та торгових марок позитивно впливає на економічний розвиток. В Україні дана ситуація є подібною, однак ступінь впливу є значно меншим.

Список використаних джерел:

1. The Global Innovation Index 2017 [електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.globalinnovationindex.org/gii-2017-report>
2. Дегтяр А. О. Зарубіжний досвід державного регулювання процесу комерціалізації інтелектуальної власності / А. О. Дегтяр, М. В. Гончаренко. // Державне будівництво. - 2013. - № 2. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2013_2_25

ПРОБЛЕМА КАТАЛОНІЇ ТА РОЛЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В ЦЬОМУ ПИТАННІ

Каталонія – це область на північному сході Іспанії, де вже протягом століть іде боротьба за вихід з Іспанського королівства. Свою автономію Каталонія втратила в 1714 році, після чого певною мірою повернула її в 1979 році, проте повністю отримати незалежність цієї території не вдалося.

З населенням 7,45 мільйонів осіб цей регіон становить 16% населення Іспанії та займає 6,3% її території. Його економіка, що в 2016 році склала 215,6 мільярда євро, більша, ніж у більшості країн єврозони, становить більше п'ятої частини ВВП Іспанії, тоді як експорт Каталонії в 65,2 мільярда євро становить більше чверті національного прибутку. Приблизно 37 мільярдів євро, що інвестуються іноземними компаніями в Каталонію, складають більше п'ятої частки внутрішніх інвестицій в Іспанію в розмірі 20,7%. До того ж Каталонія має нижчий рівень безробіття та загалом меншу нерівність доходів серед населення, ніж решта Іспанії. Склавши 13,2% показник безробіття в регіоні вигідно відрізняється від 17,2% для всієї країни. ВВП на душу населення не є найвищим в Іспанії, але він вище середнього по країні. [1]

Саме тому питання незалежності Каталонії являє величезну проблему для Іспанії в цілому, враховуючи, значний вплив регіону на економічний розвиток усєї Іспанії, перш за все завдяки значному впливу туризму. Тому для країни втрата області може обернутися економічною катастрофою.

Отже, в 2017 році, коли питання піднялося владою Каталонії, уряду Іспанії довелося прийняти контр-засоби. 1 жовтня 2017 року в регіоні відбувся референдум про незалежність. Уряд Іспанії оголосив плебісцит незаконним. Понад 90% осіб, які взяли в ньому участь, підтримали незалежність регіону від Іспанії. При цьому явка виборців становила лише близько 43%. 27 жовтня пар-

²⁴ Студентка 3 курсу спеціальності “Міжнародні економічні відносини”

Інституту міжнародних відносин КНУ ім. Т. Шевченка

Науковий керівник: к.е.н., доц. Негода А.В.

ламент Каталонії проголосував за резолюцію, що декларує незалежність від Іспанії. У відповідь на це Сенат Іспанії застосував статтю 155 Конституції, що передбачала тимчасове призупинення автономії Каталонії та встановлення прямого керування Мадриду, розпустив правління регіону, а генпрокурор країни висунув звинувачення екс-голови регіональної адміністрації Карлесу Пучдемону й іншим членам розпущених регіональних адміністрацій і парламенту. За результатами виборів в грудні більшість у 70 з 135 місць в регіональному парламенті отримали три партії, що виступають за незалежність регіону: “Разом за Каталонію” (34 мандати), Ліва республіканська партія Каталонії (32 місця) і “Народний союз” (4 місця). Однак лідером стала партія “Громадяни”, яка виступає за те, щоб Каталонія залишилася в складі Іспанії. Вона набрала 25% голосів та отримала 37 мандатів. [2]

Результат виборів - нищівний загальний і приватний удар по прем'єру Рахою. Його правляча в Іспанії Народна партія (PP), фактично, була розгромлена на регіональних виборах. На них вона отримала лише три місця, порівняно з попередніми 11. Вибори показали, що Каталонія, як і раніше, залишається розділеною на два майже рівних блоки. Такі результати ведуть лише до нового підйому сепаратистів, які вже 25 березня 2018 року вдалися до мітингів з метою висловити свою вимогу звільнити їх лідера Карлеса Пучдемона. [3]

Значення виборів далеко виходить за рамки лише іспанської проблеми. Вони мають загальноєвропейський вплив у світлі тих регіональних конфліктів, які розвиваються не тільки в Іспанії, але і в інших державах-членах ЄС. Позачергові вибори в Каталонії стали останньою великою політичною подією в Євросоюзі в 2017 році. Разом з тим, події в Каталонії стали знаковими для всього цього року. Якщо 2015 рік був роком міграційної кризи, то 2016 рік став для Євросоюзу роком Брекситу, а 2017-й - роком регіональної кризи в Іспанії. Проте ЄС зайняв нейтральну позицію в конфлікті, зазначивши, що криза є «внутрішньою справою Іспанії», хоча і не визнав проголошення Каталонією незалежності законним. [4] Однак така позиція може досить негативно вплинути на Євросоюз, зважаючи на те, що його дипломатична помилка вже коштувала йому Британії, а про вихід з євросони вже почали задумуватися поляки, чехи й угорці.

Експерти також зазначили, що, якщо Каталонія залишиться частиною ЄС, то з точки зору торгівлі, нічого не зміниться, якщо буде збережено використання євро в поточних торговельних операціях. Каталонія, однак, не має автоматичного права на членство в Європейському Союзі, а Іспанія явно не захоче визнати Каталонію в якості незалежної держави-члена Союзу. Через це каталонська економіка зазнає з великих витрат в сфері торгівлі, оскільки на ЄС припадає приблизно 65,8% каталонського експорту. Проте можливість отримання нових партнерів надає впевненості каталонцям в своїх діях. [5]

Таким чином, наразі проблема Каталонії залишається невизначеною й досить актуальною. Хоча зараз ситуація певною мірою затихла, це ще не свідчить про повну перемогу Мадриду. До того ж політична криза вже викликала негативні економічні наслідки. За словами міністра економіки країни Луїса де Гіндоса Іспанія за менш ніж півроку вже втратила 1 млрд. євро, що обумовлено сповільненням економіки регіону. В результаті політичної невизначеності в країні понад 500 компаній вже вивели свої представництва за межі Каталонії. В свою чергу Банк Іспанії переглянув прогнозований приріст економіки на 2018 та 2019 роки й зазначив, що відсотковий приріст буде менше очікуваного на 0,1% від попередньо зазначених 2,5 та 2,2 відповідно. [7]

Подальші дії уряду Іспанії для остаточного врегулювання проблеми будуть вирішальними для економіки країни. До того ж Каталонія заборгувала 77 млрд. євро, тобто 34,4% ВВП регіону. Із них 52 млрд. регіон завинив Іспанії. В 2012 році, після фінансової кризи, Іспанія створила спеціальний фонд, що забезпечував притік коштів у регіони, котрі не спроможні самостійно отримувати зовнішні займи. Каталонія отримала з фонду 67 млрд. євро. Відокремлення регіону призведе до втрати доступу до цього джерела фінансування. І Мадрид може вимагати від Барселони розділити виплати за національним боргом. Крім того, важливим залишається необхідність більш серйозного втручання ЄС, оскільки ця проблема може дуже негативно відобразитися на всьому регіоні, підбурюючи сепаратистські настрої, що спостерігаються останнім часом.

Список використаних джерел:

1. How important is Catalonia to Spain? Jon Henley 02.10.2017 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.theguardian.com/world/2017/oct/02/catalonia-important-spain-economy-greater-role-size>
2. Catalonia election: Spain PM Rajoy rejects Puigdemont talks call 22.12.2017 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-42458717>
3. Выборы в Каталонии: триумф Пучдемона и сокрушительный удар по Рахою 23.12.2017 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://eadaaily.com/ru/news/2017/12/23/vybory-v-katalonii-triumf-puchdemon-a-i-sokrushitelnyu-udar-po-rahoyu>
4. Каталония-2018: политический прогноз 11.01.2018 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://afterempire.info/2018/01/11/catalonia-2018/>
5. Here's how bad economically a Spain-Catalonia split could really be. 02.10.2017 Sofia Bosch [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.cnbc.com/2017/09/21/heres-how-bad-economically-a-spain-catalonia-split-could-really-be.html>
6. Кризис в Каталонии обошелся Испании в 1 млрд евро 03.01.2018 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://eurasiadiary.com/ru/news/world/231262-krizis-v-katalonii-oboshelsya-ispanii-v-1-mlrd-evro>
7. Bank of Spain Cuts GDP Forecasts for 2018, 2019 on Catalonia. Maria Tadeo 15.12.2017 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2017-12-15/bank-of-spain-cuts-gdp-forecasts-for-2018-2019-on-catalonia>

КОН'ЮНКТУРА СВІТОВОГО РИНКУ АВТОМОБІЛІВ В УМОВАХ ПЕРЕХОДУ ДО ЕКОЛОГІЧНИХ ВИДІВ ЕНЕРГІЇ

Дедалі більше країн намагаються використовувати відновні джерела енергії. Подібна тенденція зумовлена спробами вирішити екологічні проблеми та перетворити свою електромережу на більш енергоефективну. До того ж деякі види електроенергії, наприклад енергія сонця, є одними з найдешевших, а тому мають додаткові економічні вигоди. У той же час в автомобільній галузі спостерігається тенденція до електрифікації. Синхронізація цих двох процесів на думку деяких експертів може повністю змінити як енергетику, так і автомобілебудування. Останні кілька років для світового ринку автомобілів можна назвати відносно спокійними, втім не менш визначними. Кон'юнктура ринку автомобілів у найближчі десятиліття напевно залежатиме від змін у енергетиці, водночас можна стверджувати, що розробка та популяризація електромобілів та гібридів перетворюється з інноваційного сегменту галузі автомобілебудування на чи не найсуттєвіший чинник активізації позитивних змін у скороченні викидів вуглекислого газу, вдосконаленні систем контролю електромереж та впровадження системи, яка дозволила б використовувати акумулятори не лише для приведення в дію автомобілів, а й зберігання надлишків електроенергії, що використовуватимуться для задоволення попиту на неї.

Ринок автомобілів є ринком, що демонструє унікальні взаємозалежності багатьох кон'юнктурних факторів. Автомобілебудування у багатьох розвинених країнах становить значну частку ВВП, і може сприяти економічному процвітанню. Сьогодні у світі нараховують приблизно 1 млрд. автомобілів, що забезпечують ледь не 70% усіх подорожей у світі, і на виробництві яких кожне робоче місце відповідає п'ятьом новим робочим місцям у пов'язаних галузях. У 2016 році було вироблено 72,1 млн. легкових автомобілів. Упродовж понад 15 років

²⁵Студентка 3 курсу спеціальності «Міжнародні економічні відносини»
Інституту міжнародних відносин КНУ ім. Т. Шевченка
Науковий керівник: к.е.н., доц. Відякіна М.М.

незмінними лідерами з виробництва автомобілів залишаються Китай, США, Японія, Німеччина. За 2017 рік було продано близько 78 млн. легкових автомобілів [1,2].

Країнами, де купівлі та продажі є найвищими є Китай та США. По суті, ці два ринки мають колосальний вплив на світові показники та тенденції. Зокрема і головні виклики для автомобілебудування спровоковані урядами цих країн. Дії США щодо НАФТА можуть у результаті створити потребу в повній зміні стратегій автомобілебудівних компаній. У цьому сенсі 2018 рік для ринку автомобілів може мати як позитивні, так і негативні наслідки з огляду на рішення США та загальну скептичність поглядів адміністрації Трампа на екологічні проблеми. З іншого боку, у вересні 2017 Міністерство промисловості та інформаційних технологій Китаю оголосило про впровадження правил, що мають на меті збільшити виробництво так званих автомобілів нової енергетики. Компанії, що продають в Китаї за рік більше 30 000 автомобілів мають заохочувати продажі електромобілів. Такі дії призведуть до зміни тенденцій інвестування в електромобілі, підвищення рентабельності виробництва, а також допоможуть збільшити попит на них, що вже зараз є стимулом для виробництва великими компаніями нових електромобілів та представляти електричні аналоги вже існуючих моделей. Важливим ринком для електромобілів також є Норвегія. Електрокари вже складають 35% нових продажів автівок, однак це головним чином завдяки значним субсидіям. Ця країна є зразком для інших європейських країн, які спромоглися скоротити викиди вуглекислого газу промисловістю, однак досі не можуть суттєво зменшити частку (майже третина) викидів від автомобілів [3,4,5].

Політика КНР націлена на збереження лідерства китайських компаній у сфері електромобілів, проте розуміють важливість розвитку цього сегменту й інші компанії. Німецька компанія Volkswagen виділила 24 млрд. доларів США на розробку до 2030 року електромобілів усіх своїх брендів. Ford накопичив 4,5 млрд. доларів США і має плани з випуску до 2022 року 13 нових електрокарів. GM випустить до 2023 р. принаймні 20 електромобілів, у той час як BMW планує представити 15. З 2019 р. Volvo Cars представить усі свої моделі електри-

чних або гібридних варіантів. Згідно з the International Energy Agency (IEA) поточні плани виробників автомобілів дають привід очікувати досягнення світовим асортиментом електромобілів кількості від 9 до 20 мільйонів до 2020 і від 40 до 70 мільйонів у 2025. Зважаючи на зростання асортименту електрокарів та гібридів, можна очікувати, що ціни на електромобілі знижуватимуться, їх популярність зростатиме, частка на ринку порівняно з паливними аналогами буде більшою, інвестиції у суміжну інфраструктуру збільшуватимуться, шкідливі викиди скорочуватимуться. Якщо у 2016 році продажі електромобілів сягали 774 000, у 2017 - близько 1 млн., то за розрахунками The Economist Intelligence Unit вже у 2018 вони можуть сягнути 1,3 мільйони.

У багатьох країнах проводиться електрифікація громадського транспорту, націлена на зменшення викидів вуглекислого газу. Таїланд взяв курс на електрифікацію автопарку тук-туків, Індія націлюється електрифікувати громадський транспорт у кількох головних містах. Франція та Великобританія єдині дві країни, які поставили за мету досягти саме цього до 2040 р, у той же час Індія та Словенія націлені на 2030 р. згідно з Паризькою кліматичною угодою. Норвегія поставила перед собою навіть більш амбітну мету – 2025 рік [3].

Таким чином, електричні засоби транспорту вже зараз є конкурентами традиційним паливним, й у контексті переходу на більш екологічно чисті види енергетики, представляють низку нових можливостей. Кон'юнктура світового ринку автомобілів вже зараз змінюється під впливом популяризації електрокарів і певне стане ще більш залежною у майбутньому.

Список використаних джерел:

1. Statistics & Facts on the Global Automotive Industry [Електронний ресурс]/ The Statistics Portal. – Режим доступу: <https://www.statista.com/topics/1487/automotive-industry/>
2. Production Statistics [Електронний ресурс]/OICA. – Режим доступу: <http://www.oica.net/category/production-statistics/2004-statistics/>
3. Industries in 2018 [Доповідь]/ The Economist Intelligence Unit, 2017.

4. Electric vehicles enabling renewable energy [Электронный ресурс] /2017. –
Режим доступа: <http://revolve.media/electric-vehicles-enabling-renewable-energy/>

5. Tracking plug-in car sales all over the world [Электронный ресурс] /2018. –
Режим доступа: <http://ev-sales.blogspot.com/>

ТРУДОВА МІГРАЦІЯ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА НАСЛІДКИ РУХУ РОБОЧОЇ СИЛИ З УКРАЇНИ ДО ЄС

Україна є країною, яка активно бере участь у всіх процесах глобалізації, поглиблюючи свої міжнародні зв'язки з іншими країнами. Як наслідок, виник і постійно динамічно змінює свої масштаби національний ринок робочої сили, який є невід'ємною частиною міжнародного ринку робочої сили. Починаючи з 2013 року розпочалася нова, п'ята хвиля міграції, яка набирає значних обсягів.

В країні спостерігається велика кількість негативних економічних явищ, які спонукають трудові ресурси переміщатись до інших країн в пошуках кращих умов праці та кращого рівня життя. Серед них можна виділити високий рівень безробіття – близько 10%, низький рівень оплати праці, значення якого складає трохи більше 250 доларів в середньому по Україні, невизнання кваліфікаційних кадрів у власній державі, зникнення певних спеціальностей. Більшість з тих, хто прагне змінити країну проживання, мотивуються політичною ситуацією в країні.

В ЄС, з іншого боку, існують протилежні фактори, які притягують мігрантів: великий національний ринок робочої сили, попит на працівників для різних галузей економіки, високий рівень заробітної плати, кращий рівень життя та соціального забезпечення, диверсифікована економіка. [1] За даними, висвітленими у Звіті Міжнародної Організації з Міграції, в 2016 році до ЄС було направлено більше 1,5 млн. трудових мігрантів з усього світу.

Ситуація розв'язання військового конфлікту з Росією на сході України спричинила зміну основних потоків мігрантів східного напрямку на західний – до Європейського Союзу. В 2014 році, за даними Євростату, міграція до ЄС з України склала більше 300 тисяч осіб, в той час, коли показник міграції до Росії склав вдвічі менший показник. [2]

* Студентка 3 курсу спеціальності «міжнародні економічні відносини»

Інституту міжнародних відносин КНУ ім. Т. Шевченка

Науковий керівник: к.е.н., доц. Стаканов Р. Д.

Важливим поштовхом для України у сфері міжнародної міграції стало підписання з ЄС Угоди про асоціацію. [3] Зона вільної торгівлі, передбачена угодою, включає в себе вільний рух товарів, послуг, капіталу та частково робочої сили між країнами. В Угоді про асоціацію, навіть, є окрема стаття, присвячена трудовій міграції з України до ЄС. При цьому, якщо є можливість, ЄС зобов'язується надавати для працівників покращені умови праці та доступ до професійного навчання. В статті 18 про мобільність працівників також зазначається, що країни, які ще не уклали договори з українськими працівниками, повинні прагнути до укладання подібних домовленостей. [4]

За даними Української Державної Служби Статистики за перший місяць функціонування безвізового режиму більше 100 тисяч осіб скористалися цією перевагою і направилися до країн ЄС, а через 3,5 місяці їх кількість досягла 260 тисяч чоловік. [5]

Розподіл областей України за кількістю мігрантів є дуже нерівномірним, проте прослідковується тенденція до того, що більш розвинуті в економічному плані області країни як притягують, так і відштовхують більшу кількість мігрантів в порівнянні з іншими областями. За даними Державної служби статистики України лідерами в імміграції та еміграції виступають Харківська, Одеська, Дніпропетровська, Київська області та м. Київ. Із Луганської, Волинської, Хмельницької, Херсонської, Чернігівської областей найменше мігрантів прямує за кордон. Негативне сальдо міграційного приросту спостерігається в Дніпропетровській, Закарпатській та Рівненській областях. (Див. таблицю 2) [5]

На Європейський Союз припадає половина всіх мігрантів, які емігрують з країни. Серед країн ЄС найбільша частка мігрантів припадає на Польщу, найбільш привабливу для українців країну, Італію та Чехію. На кожну з цих країн припадає близько четверті всіх мігрантів, що прямують до країн ЄС. Трохи менші частки належать Іспанії – 9%, Німеччині – 5%, Португалії та Угорщині – по 4 % кожній. (Див. таблицю 3) [6]

Сфери зайнятості мігрантів розподіляються залежно їх освітньо-кваліфікаційного рівня. Некваліфіковані або низькокваліфіковані мігранти зосереджуються на підприємствах з важкими умовами праці, де, в основному, від-

мовляються працювати громадяни європейських країн. До таких сфер діяльності відносяться роботи на підприємствах та роботи в якості обслуговуючого персоналу. Висококваліфіковані працівники з достатнім рівнем знання офіційних мов в країнах, де вони перебувають, можуть претендувати на посади на рівні з громадянами країн ЄС. [5]

Кожен економічний процес має низку наслідків для обох сторін, які беруть в ньому участь. І міжнародна міграція робочої сили не є винятком. Для України відтік трудових ресурсів до Європейського Союзу має як позитивні, так і негативні наслідки. До позитивних соціально-економічних наслідків трудової міграції можна віднести те, що до України спрямовується значний обсяг приватних трансфертів від робітників. В 2015 році обсяг інвестицій з-за кордону склав 5,7% від ВВП. В 2016 році обсяги приватних переказів з-за кордону склав 5,4 млрд. дол. США або 5,8% ВВП. [7] Також надходить велика кількість інших матеріальних цінностей у вигляді рухомого майна. Оскільки населення тимчасово чи постійно мігрує в іншу країну, в Україні зменшується соціальна напруга на ринках робочої сили, а працівники, які прибувають назад на Батьківщину, володіють новими знаннями та навичками, які владо використовують в рідній країні.; [8]

На мою думку, процес поглиблення міграційних процесів в умовах поглиблення євроінтеграції між Україною та Європейським Союзом набере значних обертів в найближчі часи. Це спричинить ряд негативних наслідків для економіки України, серед яких можна виділити наступні: вплив працездатного населення; нестача робочої сили в регіонах масової еміграції; падіння конкурентоспроможності економіки. [9]; нестача висококваліфікованих кадрів для переходу економіки до 5-6 технологічних розрядів через низькі зарплати; старіння нації; ухилення від податків.

Я вважаю, що слід якнайкраще продумувати внутрішню політику держави, для того, щоб отримати якнайменше негативних наслідків від процесу міграції трудових ресурсів та щонайбільше вигід. Якщо підвищити соціальні стандарти в Україні, то це задовольнить як населення в країні, так і привабить мігрантів з-за кордону.

Список використаних джерел:

1. Н.Г. Багаутдиновой, Е.В. Фахрутдиновой. (2014), Миграционные процессы: тренды, вызовы, перспективы, Отечество, Казань
2. Овдін О. (2012) Державна міграційна політика Російської Федерації у сфері репатріації «співвітчизників». Державне управління та місцеве самоврядування. Вип. 4(15)., С. 106-115
3. УГОДА ПРО АСОЦІАЦІЮ між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: / [Електронний ресурс]. – Спосіб доступу: [//http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/984_011](http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/984_011)
4. Рибаківа Т. О. (2016) СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ, Випуск 7, частина 3, Київ.
5. Державна служба статистики України: / [Електронний ресурс]. – Спосіб доступу: [//http://www.ukrstat.gov.ua](http://www.ukrstat.gov.ua)
6. Eurostat: / [Електронний ресурс]. – Спосіб доступу: [//http://ec.europa.eu/eurostat](http://ec.europa.eu/eurostat)
7. Національний банк України/ [Електронний ресурс]. – Спосіб доступу: [//https://bank.gov.ua/control/uk/index](https://bank.gov.ua/control/uk/index)
8. Україна стала лідером за отриманням грошових переказів від мігрантів з Європи: / [Електронний ресурс]. – Спосіб доступу: http://dt.ua/ECONOMICS/ukrayina-stala-liderom-za-otrimannyam-groshovih-perekaziv-vid-migrantiv-z-yevropi-175987_.html

ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ БЕЗУМОВНОГО БАЗОВОГО ДОХОДУ ДЛЯ КРАЇН СВІТУ: АСПЕКТИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ

Ідея безумовного базового доходу (ББД) не є новою: витoki концепції гарантованої виплати, що надається урядом кожному з її громадян, тягнуться аж до 19-го століття. Серед найбільш відомих прихильників ББД у 20-у столітті були британський економіст і політик Джуліет Ріс-Вільямс, який ще в 1943 році запропонував ідею переказу соціального забезпечення, що гарантував би мінімальний прожитковий мінімум. Для Ріс-Вільямса скасування сумнівного контролю органів державної влади за соціальними виплатами було однією з вирішальних переваг забезпечення громадян засобами для існування без попередніх умов.

У своїй книзі «Реальна Свобода для Всіх: Що (якщо хоч щось) може виправдати капіталізм?» 1995 року Гарвард Філіпп Ван Паріс стверджує про доцільність отримання базового доходу для кожного громадянина. [1] До того ж він був одним з ініціаторів заснування Всесвітньої Мережі Базового Доходу (BIEN) в 1986 році, яка слугує зв'язком між окремими особами та групами, зацікавленими в базовому доході, а також сприяє змістовній дискусії на цю тему по всій Європі. [2]

За визначенням цієї організації, базовий дохід – це періодична грошова виплата, яка безумовно надається кожному на індивідуальній основі, без будь-яких вимог щодо засобів до існування або статусу зайнятості.

Сьогодні широко розповсюджуються пропозиції щодо базового доходу. Вони відрізняються, зокрема, обсягами базового доходу, джерелом його фінансування, характером та розмірами скорочень інших переказів, які можуть супроводжувати базовий дохід тощо.

²⁷ Студентка 3 курсу спеціальності «Міжнародні економічні відносини»

Інституту міжнародних відносин КНУ ім. Т. Шевченка

Науковий керівник: к.е.н., доц. Стаканов Р.Д.

Безумовний базовий дохід передбачає повну заміну всієї іншої державної фінансової підтримки. Тобто, система держави соціального добробуту, така, яку ми знаємо, буде замінена однією єдиною виплатою – ББД, що буде розроблений як єдиний універсальний переказ, який об'єднує в один єдиний інструмент всі окремі субсидії, надані приватним особам. [3]

Існують певні пропозиції щодо так званого «часткового базового доходу». Така система, на відміну від «повного базового доходу», не заміняє повністю інші заходи перерозподілу, але забезпечує повільно зростаючий базис, до якого можуть бути додані інші види доходу, включаючи різні соціальні виплати та гарантовану прибавку до доходу. Деякі прихильники базового доходу вбачають в такій системі шлях до переходу до повного базового доходу; інші віддають перевагу стратегії просування повного базового доходу з самого початку; а деякі, можливо, виступають винятково за частковий базовий дохід.

Соціальна політика та економічна політика більше не можуть розглядатися окремо, а ББД все частіше розглядається як єдиний життєздатний спосіб узгодження двох основних цілей цих політик: полегшення бідності та забезпечення повної зайнятості.

До того ж, базовий дохід може вирішити проблему імовірно неминучої ліквідації традиційних робочих місць у зв'язку зі зростанням робототехніки та штучного інтелекту.

Багато дослідників стверджують, що схема базового доходу може ефективно спрацювати лише у випадку більш точної адаптації пільг до індивідуальних або сімейних обставин. Найбільш очевидний дискримінатор, що залежить від обставин, – це вік. У розвиненій економіці зі стабільною демографією близько 20% – це населення у віці до 16 років. Якщо діти отримували б суму, рівну половині або менше від базового доходу для дорослих, загальна вартість цієї програми зменшилась би на 10-20%. Також раціональним було об'єднати забезпечення ББД молодих людей у віці старше 16 років з будь-якою додатковою підтримкою тих, хто отримує вищу освіту.

Поки що саме фіні якомога активніше розвивають ідею ББД. З січня 2017 року у якості експерименту орган місцевого самоврядування з питань соціаль-

ного забезпечення (Kela) надає 2000 безробітним фінам з вікової групи 25-56 років 560 євро на місяць безпідставно. Такі виплати будуть продовжуватись протягом двох років. Ці 560 євро замінять будь-які пільги, які дані фіни отримували у рамках різних державних програм. [5]

Крім того, пілотні проекти також плануються в ряді голландських міст. Наприклад, влада в Утрехті пропонує ББД у сумі 970 євро. Деякі учасники експерименту отримують цю суму за умови, що вони активно шукають роботу. Інша отримують гроші безумовно. Також є такі, хто отримують додаткові 125 євро, але тільки якщо вони підпишуться на добровільну роботу.

У певному сенсі група експериментальних країн також включає Польщу з її урядовою програмою 500+, яка за певних умов працює так само як і ББД. Сім'ї, де є більше двох дітей, отримують близько 115 євро на кожну дитину незалежно від будь-якого іншого критерію.

Хоча ідея ББД здається досить перспективною, але її реалізація в реальному світі потребує чималої підготовки. Насамперед, необхідно чітко визначити джерела фінансування такої системи. Поки не буде знайдено дієве рішення щодо грошового забезпечення, впровадження базового доходу просто неможливе. Крім того, продовжуються дебати щодо розміру ББД, необхідного для виконання поставленої мети.

Таким чином, хоча безумовний базовий дохід може все ще здаватися утопічним для багатьох супротивників, іноді довгострокові ризики радикальних змін нижчі, ніж ризики, пов'язані з продовженням існуючої системи.

Список використаних джерел:

1. Philippe Van Parijs. Real Freedom for All: What (if anything) can justify capitalism? – Oxford University Press, USA; New Ed edition (8 Jan. 1998) – 344 pages

2. Basic Income earth Network BIEN [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://basicincome.org/>

3. Thomas Straubhaar. On the Economics of a Universal Basic Income – FORUM. Universal Basic Income: The Promise vs the Practicalities – Intereconomics. Volume 52, March/April 2017, Number 2 p. 68 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://archive.intereconomics.eu/year/2017/2/on-the-economics-of-a-universal-basic-income/>

4. John Kay. The Basics of Basic Income – FORUM. Universal Basic Income: The Promise vs the Practicalities – Intereconomics. Volume 52, March/April 2017, Number 2 pp. 69-74 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://archive.intereconomics.eu/year/2017/2/the-basics-of-basic-income/>

5. Rafał Woś. Unconditional Basic Income (UBI) – ASPEN Review [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://www.aspeninstitutece.org/article/2017/unconditional-basic-income-ubi/?gclid=Cj0KCQjw-uzVBRDkARIsALkZAdnQcd-AYCFn8L_jV_sThFnkUF6xobLLz5I0ndaG9k5KI3DfhN4_dcuYaAp-QMEALw_wcB

РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ АГРОПРОМИСЛОВИХ ТНК КРАЇНАМИ ОЕСР

Питання трансфертного ціноутворення є актуальною проблемою як для України, так і для країн ОЕСР. Існують розбіжності в підходах та принципах оцінки ТЦ, країни-члени ОЕСР мають різні погляди на доцільність кожного з цих методів. Законодавство України наближається до стандартів країн ОЕСР, але поки не є досконалим і потребує доопрацювання. Країни-члени ОЕСР більше схиляються до використання принципу «витягнутої руки» при контролі діяльності ТНК, адже всі країни-члени погодилися на умови цього методу, а принцип глобального пропорційного розподілу за формулою все ще залишається новим та неосвоєним методом зі своїми недоліками. [1]

Існують різні методи розрахунку трансфертної ціни. Більшість науковців виділяють три основні методи: на базі витрат, на базі ринкової ціни та на договірних умовах. Згідно з Міжнародними стандартами фінансової звітності трансфертні ціни можуть встановлюватися на основі ринкової вартості, повної собівартості з урахуванням відсотка прибутку від повних витрат, за величиною змінних витрат та відсотка від змінних витрат, за повною або обмеженою собівартістю. Тобто у Міжнародних стандартах закладено різні методи визначення трансфертних цін, які обирає підприємство залежно від конкретних факторів. [2]

Регулювання діяльності ТНК країнами ОЕСР здійснюється на основі Керівних принципів для багатонаціональних підприємств, які були оновлені у травні 2011, а також Керівництвом ОЕСР з трансфертного ціноутворення. Зважаючи на те, що Україна не є членом ОЕСР, Настанови ОЕСР з ТЦ не є обов'язковими для України. Однак українські податкові органи беруть до уваги та користуються рекомендаціями Настанов ОЕСР з ТЦ. Видання 2017 року містить

²⁸ Студентка 3 курсу спеціальності «Міжнародні економічні відносини»

Інституту міжнародних відносин КНУ імені Т. Шевченка

Науковий керівник: к.е.н. доц. Відякіна М.М.

додаткові пояснення щодо трирівневої структури звітності з ТЦ, послуг із низькою доданою вартістю, нематеріальних активів, операцій із сировинними товарами, реструктуризації бізнесу, відповідності розподілу ризиків фактичним умовам діяльності сторін операцій та ін.

Керівництво ОЕСР з трансфертного ціноутворення описує різні методи розрахунку трансфертної ціни, особливо виділяючи 2 принципи– “витягнутої руки” та глобального пропорційного розподілу за формулою. Є кілька причин, чому країни-члени ОЕСР та інші країни прийняли принцип «витягнутої руки». Основна причина полягає в тому, що принцип «витягнутої руки» забезпечує широкий паритет податкового обліку для членів груп ТНК та незалежних підприємств. Оскільки принцип «витягнутої руки» вирівнює умови для податкових цілей для асоційованих та незалежних підприємств, він уникає створення податкових переваг або недоліків, які інакше спотворювали б відносні конкурентні позиції будь-якого типу економічного суб'єкта. Таким чином, прибравши ці податкові аспекти з економічних рішень, принцип «витягнутої руки» сприяє зростанню міжнародної торгівлі та інвестицій.

Також було встановлено, що принцип «витягнутої руки» ефективно працює у переважній більшості випадків. Наприклад, існує безліч ситуацій, пов'язаних із купівлею та продажем товарів та наданням грошей у позику, коли ціну «витягнутої руки» можна легко знайти у аналогічних операціях, проведених аналогічними незалежними підприємствами за аналогічних обставинах. Незважаючи на це, існують деякі важливі випадки, коли принцип «витягнутої руки» важкий та складний для застосування, наприклад, у групах ТНК, які займаються інтегрованим виробництвом високоспеціалізованих товарів, унікальними нематеріальними активами та / або наданням спеціалізованих послуг. Принцип «витягнутої руки» розглядається деякими як неповноцінний за своєю суттю, оскільки підхід незалежного економічного суб'єкту не завжди може пояснити економію на масштабі та взаємозв'язок різних видів діяльності, створених інтегрованими підприємствами.

У певних випадках принцип «витягнутої руки» може призвести до адміністративного тягаря як для платника податків, так і для податкових ад-

міністрацій з оцінки значущих номерів та видів транскордонних транзакцій. Незважаючи на те, що асоційовані підприємства, як правило, встановлюють умови для здійснення транзакції в той момент, коли вона виконується, у певному відношенні підприємства можуть бути зобов'язані продемонструвати, що умови узгоджені з принципом «витагнутої руки».

Глобальний пропорційний розподіл за формулою іноді пропонували як альтернативу принципу "витагнутої руки" як засіб визначення належного рівня прибутку між національними податковими юрисдикціями. Існуватимуть три основні компоненти для застосування глобального пропорційного розподілу за формулою: визначення суб'єкта, який підлягатиме оподаткуванню, тобто яка з дочірніх компаній та філій групи ТНК повинна включати глобальну оподатковувану економічну одиницю; точне визначення глобального прибутку; і розроблення формули, яка буде використовуватися для розподілу глобального прибутку економічного суб'єкта.

Прибічники методу вважають, що глобальний пропорційний розподіл за формулою більше відповідає економічній дійсності. Вони стверджують, що група ТНК повинна розглядатися на груповій або консолідованій основі, щоб відобразити ділові реалії відносин між асоційованими підприємствами у групі. Вони також стверджують, що глобальний пропорційний розподіл за формулою зменшує витрати на дотримання податкових зобов'язань для платників податків, оскільки, в принципі, для групи для національних податкових цілей буде підготовлено лише один набір рахунків.

Навіть якщо деякі країни забажають прийняти глобальний пропорційний розподіл за формулою, існуватимуть розбіжності, оскільки кожна країна може хотіти виділити або включити різні фактори в формулу на основі діяльності або чинників, що переважають у юрисдикції цієї країни. Кожна країна матиме сильний стимул розробляти формули або складові формули, які будуть максимізувати власні доходи цієї країни. Крім того, податковим адміністраціям доведеться спільно вирішити, як направити потенціал для штучного зміщення виробничих факторів, що використовуються у формулі (наприклад, продажі, капітал) у країни з низьким рівнем оподаткування. Може мати місце ухилення від податкових

зобов'язань в тій мірі, в якій можна управляти компонентами відповідної формули, наприклад, шляхом внесення непотрібних фінансових операцій, шляхом навмисного розміщення мобільних активів, вимаганням того, щоб окремі компанії в межах групи ТНК підтримували рівні запасів вище тієї норми, з якою можна буде стикнутися за нормальних умов в неконтрольованій компанії такого типу тощо. [4]

Список використаних джерел

1. Review of Agricultural Investment Policies of Ukraine [Електронний ресурс]// OECD– December 2015–Режим доступу: http://www.oecd.org/globalrelations/Agricultural_Investment_Policies_Ukraine_ENG.pdf

2. Онопрієнко О.Д. Міжнародний рейтинг України як критерій її інвестиційної привабливості [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/ejournals/PSPE/2011_3/Onoprienko_311.htm

3. Експерти про транснаціональні корпорації в Україні/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://tyzhden.ua/Economics/74635>.

4. OECD Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations 2017 [Електронний ресурс]— Режим доступу: http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/taxation/oecd-transfer-pricing-guidelines-for-multinational-enterprises-and-tax-administrations-2017_tpg-2017-en#page8

РЕГУЛЮВАННЯ МІГРАЦІЇ УРЯДОМ ВЕЛИКОБРИТАНІЇ ПІСЛЯ БРЕКСІТУ

Найважливішою причиною виходу Сполученого Королівства зі складу ЄС була імміграція. Станом на 2016 рік більше 3.7 мільйонів, які проживали на території Великої Британії, походили з інших європейських країн. Якщо порівняти це число з 2003 роком (за рік до розширення ЄС), то воно збільшилося на 1.9 мільйонів [1].

Політика регулювання трудової міграції після Брекситу є особливо важливим елементом у списку політичних змін. Існує кілька різних моделей регулювання трудової міграції, які можуть бути використані, від модифікованих версій вільного переміщення до систем дозволу на роботу різних форм і розмірів.

В даний час громадяни ЄС, які приїжджають до Великобританії, мають право працевлаштування на будь-яку роботу. Також у Великобританії діє система дозволу на роботу для громадян, які не є членами ЄС, однак здебільшого це діє для висококваліфікованої робочої сили [2].

Якщо більше не буде вільного руху, основною альтернативною моделлю управління трудовою імміграцією стане система дозволів на роботу. Але прийняття рішення про систему буде лише невеликою частиною процесу розробки нової політики щодо трудової міграції для прийому працівників ЄС. Зрештою, у кожній країні в ОЕСР є певна система, але багато хто приймає принципово різні підходи до трудової міграції – починаючи з ліберального шведського підходу, де навіть не громадяни ЄС можуть отримати будь-яку роботу до системи Великобританії, в якій лише одна п'ята вакансій відповідає основним критеріям кваліфікації та заробітної плати, які будуть застосовуватися з квітня 2017 року [3].

²⁹ Студентка 3 курсу спеціальності «Міжнародні економічні відносини»

Інституту міжнародних відносин КНУ ім. Т. Шевченка

Науковий керівник: к.е.н., доц. Негода А.В.

Якщо Великобританія запровадить новий набір правил щодо трудової міграції для громадян ЄС, існує багато питань, які уряду доведеться вирішити щодо цієї системи:

- на які робочі місця мають право претендувати мігранти;
- які роботодавці мають право влаштовувати мігрантів з ЄС і що від них вимагається;
- які критерії висуватимуться щодо працівників;
- чи буде вводитися критерій за громадянством;
- які будуть права тимчасових та постійних мігрантів;
- яким чином краще впроваджувати контроль масштабів міграції.

Будь-яка система трудової міграції, ймовірно, дозволить міграцію висококваліфікованої робочої сили, наприклад, на посади в галузі фінансів або інжинірингу. У цьому аспекті головним питанням стає – як буде виглядати процес подання заяви, і як зробити його максимально ефективним та зручним.

Найбільш сильно вихід Британії зачепить низько- та середньокваліфіковану робочу силу. А це більшість мігрантів, які приїзять з ЄС. Зміни політики зачеплять не тільки працівників, але й роботодавців, тому що останні стали залежати від мігрантів. Наприклад, деякі галузі промисловості за останні 15 років майже повністю складаються з іноземних робітників [4].

Уряд Британії має вирішити, наскільки попит на іноземну робочу силу буде задоволений після Брексіту. Проте статистичних показників, які б допомогли визначити пріоритетність, існує мало, що обумовлює залежність зміни системи від політичної орієнтації влади. Обмеження трудової міграції чи підтримання її на існуючому рівні в окремих галузях буде залежати від безлічі факторів. Наприклад, чи існує альтернатива мігрантам з ЄС (це можуть бути працевзберігаючі технології), або які будуть соціальні та економічні наслідки, якщо зменшиться кількість працівників у галузі. Це вимагає політичних рішень, які виходять далеко за рамки міграційної політики.

Уряд має знайти баланс між простою уніфікованою системою та складною системою регулювання. Перевага останньої полягає в тому, що уряд зможе запровадити імміграційну політику, яка сприятиме досягненню інших політичних

цілей. Наприклад, можна вирішити питання з дефіцитом робочої сили у деяких галузях, або зменшити витрати державного сектору.

Проте така система є складною та має певні недоліки. Нею складно керувати, а для робітників та роботодавців це ускладнить переміщення. Імміграційна система з галузевими правилами та квотами, різними видами дозволів залежно від характеру роботи потребуватиме великої кількості державних ресурсів.

Також треба вирішити питання з тимчасовою та постійною міграцією. Системи, які може обрати уряд, різняться за критерієм легкості отримання дозволу на постійне проживання. Тут треба вирішити, чи зможе тимчасова міграція задовольнити попит роботодавців на низькокваліфіковану робочу силу у деяких галузях. Однак це може призвести до збільшення витрат, оскільки роботодавці втрачають працівників, яких вони навчили, і взагалі суспільство отримує мігрантів, які не мали часу покращити мову, знання про місцеву культуру та створити соціальні зв'язки.

Контроль трудової міграції приймає різні форми. Треба визначити критерії, за якими будуть приймати мігрантів. Це – основний інструмент міграційної політики. Наступним політичним інструментом виступають кількісні цілі та обмеження. Квоти виглядають найбільш привабливо, оскільки цей механізм демонструє ретельний контроль за масштабом міграції.

Якщо уряд встановлює певні критерії щодо типу робочих місць або людей, які на його думку, повинні отримати дозвіл на роботу, вони не можуть передбачати потрібну кількість людей у той же час. Як результат, уряд або припинить видавати візи кандидатами, які «підходять», або буде вимушений змінити критерії, коли набереться потрібна кількість працівників. Таким чином, уряд стикається з необхідністю балансу між фіксованими критеріями видання дозволу та фіксованими кількісними обмеженнями.

На додачу до вирішення цих питань, існує складний комплекс операційних питань щодо термінів змін у політиці. Зокрема, уряд має переконатися в достатній кількості необхідного персоналу. А також вивести правила для громадян з ЄС, що вже проживають у Британії. Очікується, що вони збережуть свої права, але це вимагатиме обробки великої кількості заяв від них.

Список використаних джерел

1. UK Labour Market [Електронний ресурс] // Office for National Statistics. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.ons.gov.uk/employmentandlabourmarket/peopleinwork/employmentandemployeetypes/bulletins/uklabourmarket/october2017>

2. [Immigration: May rejects points-based system for EU nationals](http://www.bbc.co.uk/news/uk-politics-37271420) [Електронний ресурс] // The BBC News. – 2016. – <http://www.bbc.co.uk/news/uk-politics-37271420>

3. EU immigration to the UK [Електронний ресурс] // THE UK'S INDEPENDENT FACTCHECKING CHARITY. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: https://fullfact.org/immigration/eu-migration-and-uk/?utm_source=content_page&utm_medium=related_content

4. Migration Observatory estimations from the UK Labour Force Survey [Електронний ресурс] // Migration Observatory. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.migrationobservatory.ox.ac.uk/resources/commentaries/uk-observatory-estimations-q1-q4-2016>

МІЖНАРОДНИЙ БІЗНЕС. ГЛОБАЛЬНА ЕКОНОМІКА МАЙБУТНЬОГО: ЦИФРОВА, КРЕАТИВНА, ІННОВАЦІЙНА ЕКОНОМІКА ВПЛИВУ ТА ШЕРИНГОВА ЕКОНОМІКА

*Бех А.**

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ В ЕЛЕКТРОННІЙ КОМЕРЦІЇ В2В

В2В (англ. “Business-to-Business”) — це тип електронної комерції, який включає транзакції між компаніями, наприклад, між виробником і оптовим торговцем або між оптовим торговцем і роздрібним торговцем [1]. Згідно зі звітом компанії “Statista” “В2В Е-Commerce 2017” об’єм світового ринку електронної комерції В2В оцінюється в 7,7 трлн дол. США, що в 3,4 рази більше ніж об’єм світового ринку електронної комерції В2С, який оцінюється в 2,3 трлн дол. США [2].

Виділяють наступні моделі електронної комерції В2В:

1. Зі сторони продавця. Один продавець – багато покупців.
2. Зі сторони покупця. Один покупець – багато продавців.
3. Торговельні майданчики або біржі. Багато продавців – багато покупців.
4. Покращення ланцюгів поставок.
5. Спільна комерція [3, с. 127].

У моделі “Зі сторони продавця” компанія продає товари та послуги для бізнес-клієнтів електронно, часто через зовнішню мережу. У ролі продавця може виступати постачальник сировини, який продає її виробникам, або виробник, який продає свою продукцію посередникам, наприклад, оптовим торговцям, роздрібним торговцям або індивідуальним підприємцям. Компанії “Intel”, “Еххон”, “Cisco Systems” і “Dell” є прикладами таких продавців. Окрім того, в ролі продавця може виступати дистриб’ютор, який продає продукцію роздрі-

* Студентка 1 курсу магістратури спеціальності «Міжнародний бізнес»

бним торговцям або підприємствам, наприклад, “W. W. Grainger” [3, с. 133]. У будь-якому випадку ця модель передбачає наявність на торговельному майданчику одного продавця та багатьох потенційних покупців.

У моделі “Зі сторони покупця” електронна комерція розглядається зі сторони покупця і передбачає наявність на торговельному майданчику одного покупця та багатьох продавців. Покупець, наприклад, “Walmart”, “Dell” чи “Starbucks”, виконує закупівлю матеріалів, енергії, послуг тощо в ряду інших продавців електронним способом.

Торговельні майданчики або біржі передбачають наявність багатьох продавців та багатьох покупців. Вони можуть бути горизонтальними, обслуговуючи багато галузей (наприклад, “alibaba.com” або “ariba.com”), або вертикальними, які обслуговують одну або декілька пов’язаних галузей (наприклад, “oceanconnect.com” для нафтової галузі) [3, с. 146]. На цих торговельних майданчиках покупці та продавці взаємодіють між собою та обговорюють ціну та кількість продукції.

Транзакції B2B часто проводяться в ланцюгу поставок, тому механізми B2B повинні бути розглянуті та впроваджені в таких процесах, як закупівля сировини, виконання замовлень, постачання та логістика. Наприклад, компанія “Liz Claiborne” оцифрувала весь свій ланцюг поставок, досягнувши значних результатів [4].

Спільна комерція — це електронна підтримка ділової співпраці. Вона дозволяє компаніям спільно планувати, розробляти, керувати та досліджувати продукти, послуги та інноваційні бізнес-процеси. Наприклад, “Walmart” надає “P&G” доступ до інформації про продажі кожного товару, який “P&G” продала “Walmart”. “P&G” збирає інформацію про продажі в електронному вигляді щодня з кожного магазину “Walmart”. Контролюючи рівень запасів своїх товарів, “P&G” знає, коли запаси падають нижче граничного рівня, який ініціює автоматичне виконання замовлення та відвантаження. Все робиться в електронному вигляді. “P&G” отримує точну інформацію про попит; “Walmart” має достатній рівень запасів. Обидві компанії мають знижені адміністративні витрати (мінімальна кількість паперових замовлень та ручної роботи). “P&G” має аналогічні

угоди з іншими великими роздрібними торговцями; “Walmart” має аналогічні угоди з іншими основними постачальниками [3, с. 157].

США — одна з країн-лідерів у розвитку електронної комерції B2B. Станом на 2017 рік цей сегмент оцінюється в 855 млрд дол. США, що становить 11% від світового об’єму електронної комерції B2B. Американська компанія “Digital Commerce 360” щорічно публікує аналітичний звіт “B2B E-Commerce 300”, в якому проаналізовано діяльність топ-300 американських компаній з 18 галузей, які охоплюють 72% ринку електронної комерції B2B у США. У 2017 році лідерами рейтингу були компанії “ExxonMobil”, “Apple” та “Chevron”. Варто відзначити, що галузь “Нафтопродукти та енергетика” була галуззю з найбільшим обсягом продажів в електронній комерції B2B за 2016 рік — 131 млрд дол. США. А найбільш динамічною була галузь “Одяг та аксесуари”; з 2015 року вона зросла на 48%: 23,4 млрд дол. США — обсяг продажів у 2015 році, 34,6 млрд дол. США — обсяг продажів у 2016 році [5].

За оцінками компанії “Frost & Sullivan” об’єм світового ринку електронної комерції B2B досягне 12 трл дол. США у 2020 році [6]. І ці прогнози є дуже вірогідними, оскільки вони ґрунтуються на об’єктивних фактах стрімкого зростання цього сегменту електронної комерції. В електронній комерції B2B, на відміну від B2C, вартість замовлення може досягати мільйони дол. США, що робить цей сегмент дуже привабливим для ГНК. Більш того, зменшення трансакційних витрат та стрімкий розвиток технологій сприяє залученню більшої кількості компаній до електронної комерції B2B та значному розширенню діяльності вже наявних гравців на цьому ринку.

Список використаних джерел:

1. Information Economy Report 2015 [Electronic resource] // UNCTAD. – 2015. – Available from: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/ier2015_en.pdf.

2. B2B E-Commerce 2017 [Electronic resource] // Statista. – 2017. – Available from: <https://www.statista.com/study/44442/statista-report-b2b-e-commerce/>.
3. Turban E. Electronic Commerce 2018: A Managerial and Social Networks Perspective / E. Turban, D. King, J. K. Lee, T.-P. Liang, D. C. Turban. // Springer International Publishing AG 2018. – Ninth Edition. – 636 p.
4. Digitization of the Supply Chain: How Ready Are You? [Electronic resource] // Russell Reynolds Associates. – 2015. – Available from: http://www.russell-reynolds.com/en/Insights/thought-leadership/Documents/Digitization%20of%20the%20Supply%20Chain_How%20Ready%20Are%20You.pdf.
5. B2B E-Commerce 300 2017 [Electronic resource] // Digital Commerce 360. – 2017. – Available from: <https://www.digitalcommerce360.com/product/b2b-e-commerce-300/>.
6. B2B E-Commerce Trends and Statistics [Electronic resource] // eCommerce and B2B. – 2018. – Available from: <https://ecommerceandb2b.com/b2b-e-commerce-trends-statistics/>.

СУЧАСНІ ТРЕНДИ ІНТЕРНЕТ-МАРКЕТИНГУ У ГЛОБАЛЬНІЙ ГІПЕРМЕДІЙНІЙ ІНФОРМАЦІЙНІЙ СИСТЕМІ

Сучасне суспільство характеризується появою глобальної інформаційної гіпермедійної системи, що має назву Інтернет. Всесвітня мережа допомагає підприємствам вийти на глобальний рівень, спрощує та покращує укладання договорів між підприємствами, пришвидшує комунікацію і сприяє пошуку цільової аудиторії, а також поширенню своєї продукції чи/та послуг через Інтернет.

За підсумками 2017 року, експертами прогнозується зростання онлайн-продажів у глобальному масштабі на 17-18% відсотків. Щорічно в електронній комерції щось змінюється як у плані технологій, так і щодо інших аспектів ведення бізнесу. При цьому в Україні і Росії ця цифра ще вища і в останні декілька років коливається в діапазоні між 20 і 30 відсотками, що насправді дуже багато [1].

Інтернет - маркетинг – це новий вид маркетингу, що включає традиційні елементи комплексу маркетингу (товар, розподіл, просування, ціноутворення, маркетингові дослідження), реалізовані за допомогою інструментів мережі Інтернет у дистанційному, інтерактивному режимі, і тому забезпечує можливість прискорення, здешевлення та більш якісного здійснення всіх маркетингових процесів[2].

Однією з основних характеристик середовища Інтернету є його гіпермедійна природа, яка характеризується високою ефективністю представлення і засвоєння інформації, що значно підвищує можливості маркетингу в посиленні взаємозв'язку підприємств і споживачів. Крім того, функції Інтернету, не обмежуються тільки функціями комунікації, але передбачають також можливість укладення угод, проведення платежів і здійснення покупок, що додає Інтернету

* Студентка 4 курсу спеціальності “Міжнародний бізнес”
Інституту міжнародних відносин КНУ ім. Т. Шевченка
Науковий керівник: к.е.н., проф. Мазуренко В.П.

рис глобального електронного ринку, — усе це дозволяє розглядати Інтернет як невід'ємний компонент ведення бізнесу сьогодні [6].

Розвиток міжнародного бізнесу в умовах асиметрії інформації та існування гіпермедійної інформаційної системи постійно відбувається через збільшення відкритості національних економік, загальну лібералізацію зовнішньоекономічних зв'язків, що обумовлені глобалізацією та динамікою процесів інтернаціоналізації діяльності підприємств, ступінь залучення національних компаній до глобальної світогосподарської системи постійно зростає, одночасно, зростає увага до нового підходу ведення бізнесу з використанням ресурсів мережі Інтернет.

Головними тенденціями Інтернет – маркетингу є: його зростаючий вплив на всі сфери людської діяльності та свідомість і поведінку людини; побудова довгострокових відносин з клієнтами на основі ефективної системи взаємодії, зокрема за допомогою сучасних засобів комунікації; чутливе реагування маркетингу як системи на всі суттєві зміни у суспільстві; зростання ролі Інтернет-реклами.

Практично усі компанії - гіганти світу використовують Internet-технології для просування власних товарів або послуг. Просування не обмежується стандартними заходами, оскільки кожного дня з'являються нові технології, які можуть надати конкурентні переваги на ринку. Особливого розвитку за останні 5 років набув маркетинг за допомогою соціальних мереж.

Просування товарів в Internet не вимагає великих коштів (щодо деяких інших інструментів комунікацій), оскільки всесвітня мережа здатна самопоширювати будь-яку інформацію за допомогою її користувачів. Компанії створюють акаунти у соціальних мережах, домовляються з відомими блогерами, замовляють статті, запускають вірусні відео та створюють інтерактивну інфографіку для залучення більшої кількості споживачів. Головною особливістю Internet-маркетингу за кордоном можна назвати несхожість заходів між собою та інтеграцію різних інструментів та каналів під час рекламної кампанії [3].

Інтернет як маркетинговий інструмент, об'єднавшись з іншими комунікаційними середовищами, стане платформою для створення якісно нових можливостей для розвитку бізнесу.

Активний розвиток та впровадження інформаційних технологій в економічну діяльність сприяли створенню нових стандартів ведення бізнесу. Інтернет-технології стали невід'ємною частиною інформаційного обміну та надали поштовх до інноваційних підходів управління компаніями і взаємодії зі споживачами.

До основних трендів Інтернет-маркетингу у 2018 році можна віднести:

- 1.Розвиток мобільних додатків, оскільки за прогнозами аналітиків обсяг трафіку у 2018 році збільшиться з 30 до 50 відсотків;
- 2.Зростання ролі контент- маркетингу.
- 3.Створення мультимедійного контенту. У майбутньому очікується, що 70% отриманої інформації людина буде сприймати за допомогою відео.
- 4.Розвитку месенджерів і чатботів. За допомогою інструментів штучного інтелекту та програмування споживачі можуть миттєво отримувати відповіді на свої запитання, а також отримувати розсилку.
- 5.Персоналізація. Враховуючи індивідуальні потреби споживача (історія покупок, аналітика, опитування) будуть сформовані пропозиції, поради, рекомендації для покупців щодо купівлі того чи іншого товару.

Як наслідок, під впливом постійних змін, з'являються нові товари, можливості, формується і розвивається новий економічний простір. Підприємці змушені постійно шукати шляхи вдосконалення якості продукції, сервісу, задоволення потреб споживачів. У такому безупинному режимі стимулюється подальший розвиток Інтернет-маркетингу, в якому споживачі та постачальники взаємодіють як одне ціле.

Список використаних джерел

1. Тренди електронної комерції в 2017 – 2018 роках [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lemarbet.com/ua/trends/trendy-elektronnoj-kommertsii-v-2015-2016-godah/> .

2. Ведмідь Н. Г. Інтернет-маркетинг, його інструменти та перспективи розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/28726/1/Vedmid.pdf>

3. Н. В. Івашова, Т. Є. Іванова. Застосування Internet-технологій у маркетингу: міжнародний досвід, 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://mer.fem.sumdu.edu.ua/content/articles/issue_27/NADIYA_V_IVASHOVA_TETAYNA_E_IVANOVAUse_of_Internet_Technologies_in_Marketing_The_International_Experience.pdf

НАУКОВО – ТЕХНОЛОГІЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ КНР

Сьогодні питання науково – технологічного розвитку економіки є досить актуальним, адже інформаційні технології, наукові розробки та інновації прямо та опосередковано впливають як на світове господарство в цілому, так і на економічний розвиток окремої держави.

На кінець першого десятиріччя XXI ст. робота значної кількості високотехнологічних галузей Китаю забезпечувалась переважно за рахунок імпорту технологій. До моменту прийняття курсу на інноваційний розвиток в 2005 р. Китай переважно експлуатував дані технології замість того, щоб освоювати та розробляти на їх основі власні, проте, це не завадило йому посідати перші місця у світі за випуском окремих видів високотехнологічної продукції.[1]

Наразі Китай реалізує довгострокову Програму розвитку науки та технологій на період до 2020 року, яка була прийнята на Все китайській конференції в 2006 році. В програмі закладено 2 основних підходи до розвитку науки та технологій:

1. Традиційний шлях: Впровадження великих наукових проектів за повної підтримки держави
2. Новітній шлях: Розвиток промислових інновацій та комерціалізація

Стратегічний «План 2020» є спробою уряду створити китайську модель зростання більш життєздатною, зробити інновації провідником майбутнього економічного зростання.

Пріоритетними галузями на тривалий період є біотехнології, авіакосмічна промисловість, морські технології.

* Студентка 4 курсу спеціальності «Міжнародний Бізнес»
Інституту міжнародних відносин КНУ ім. Т. Шевченка
Науковий керівник: д.е.н., проф. Вергун В. А.

Сьогоднішня модель економічного зростання в Китаї ґрунтується на визначальній ролі держави у створенні *ринкового середовища, макроекономічного регулюванні, безпосередньому розподілі ресурсів, опорі на іноземний капітал* (для оновлення технологій, розширення експорту, накопичення валютних ресурсів), *експортної орієнтації економіки*.

Також провідною тенденцією стало наразі зростання вкладень у фундаментальні дослідження: їх частку у витратах на НДДКР планується збільшити з 5% в даний час до 15% до 2020 р.

Основним джерелом фінансування інноваційної діяльності в КНР виступає державний інноваційний фонд підтримки малих підприємств, які впроваджують нові технології. Зазначений фонд надає фінансову підтримку китайським підприємствам виробничої сфери та сфери послуг усіх форм власності, що здійснюють НДДКР. [2]

Частка Китаю у венчурному фінансуванні, що спрямоване на підтримку нових технологій, також зросла з \$3 млрд в 2013 році до \$34 млрд в 2016, що складає від 5% до 27% загальносвітового обсягу.

Згідно з доповіддю «Індикатори науки і техніки», що була опублікована на початку *2017 року*, Китай займає друге місце в світі після США за такими показниками, як інвестиції в наукові дослідження і розробки, випуск наукових публікацій, нарощування високотехнологічного виробництва і тощо. Проте, саме Китай займає перше місце в світі по забезпеченню науковими та інженерними талантами, і перше місце в світовій індустрії вітроенергетики.[3]

Цікавим фактом є те, що наразі спостерігається уповільнення темпів зростання китайської економіки. Так, у *2015 р.* темп зростання ВВП Китаю уповільнився до **6,9%** проти **7,3%** у *2014 р.* Зростання економіки Китаю у *2016 року* стало рекордно низьким за останні 26 років, склавши у підсумку **6,7 %**. Показники стали гіршими починаючи з першого кварталу *2009 р.*, коли темпи зростання китайської економіки під впливом світової фінансової кризи уповільнились до **6,2%**. Проте, за підсумками другого кварталу *2017 року* ВВП Китаю зріс на **6,9%**, що виявилось значно краще офіційного прогнозу і очікувань експертів. (очікувалось **6,7 -6,5%**).[4, 5]

Уповільнення темпів зростання ВВП Китаю пов'язане з тим, що в урядовій програмі на 2016–2020 рр. пріоритет надається якісним а не кількісним характеристикам соціально-економічного розвитку.

Проте, з 2017 року темпи приросту ВВП збільшуються, а також простежується висхідна тенденція цього показника, і це дійсно підтверджується офіційними даними за 2017 рік, та позитивними прогнозами на 2018 рік.

Китай має на меті до 2020 року увійти в число країн інноваційного типу, до 2030 року — вийти на лідируючі позиції в сфері застосування інновацій, а до 2050 року стати провідною світовою науково-технологічною державою. [6]

Насправді, прогрес Китаю на шляху розвитку науково-технологічних інновацій не лише сприяє економічному зростанню Китаю, але й стимулює глобальний економічний розвиток. Амбітні дії Китаю означають, що в ході прагнення до технологічного лідерства у світовому масштабі з'являється новий конкурент, який розвиває шаблони інноваційних можливостей, і дані інновації, швидше за все, зрештою, змусять світову економіку встати на шлях динамічного розвитку.

Список використаних джерел:

1. Бергер Я.М. Экономическая стратегия Китая. – М.: Форум, 2009. – 560 с.
2. Максимова Е.И. Экономика Китая: перспективы смены модели экономического роста / Е.И. Максимова // Восточная аналитика. – 2014. – № 4. – С. 122–127.
3. [Електронне джерело] – Режим доступу:
<https://news.rambler.ru/asia/37925014-v-fokuse-vnimaniiya-kitaya-kitay-ukreplyaet-svoy-nauchno-tehnicheskiiy-potentsial/?updated>
4. [Електронне джерело] – Режим доступу :
Рост ВВП Китая в 2015 году рекордно снизился до 6,9% // Взгляд <http://www.vz.ru/news/2016/1/19/789329.html>
5. [Електронне джерело] – Режим доступу :
ВВП Китая во втором квартале вырос на 6,7 процента // Lenta.ru: <https://lenta.ru/news/2016/07/15/gdpchina/>.

6.Шейко А. Національна стратегія інноваційного розвитку Китаю // Актуальные вопросы и организационно- правовые основы международного сотрудничества в сфере высоких технологий // Материалы VIII Международной научно-практической конференции – К.: ГП «Укртехинформ», 2013. – С. 157–161.

CONSUMER DECISION JOURNEY AS A NEW MARKETING PARADIGM

With rapid growth of digital technologies, customer behavior changes dramatically pushing all the long-used marketing instruments to the limits. Sales funnels become ineffective, while customers have larger power of making a purchasing decision. Even though it becomes harder for businesses to advertise in an era of information overload, they still need to communicate with customers thus facilitating their decision-making and establishing a more efficient condition of goods distribution between a customer and a producer. The Consumer Decision Journey (CDJ) model suggests a new perspective on how consumers make their purchasing decisions thus introducing new battlegrounds for marketing specialists.

Business digitization has in principle changed the way marketing affects customers' decisions nowadays. Instead of the monologue on the part of the advertisers, customers have been entitled to generate their own content thus entering open dialogue with either companies or advertisers by sharing their experiences both positive and negative. This became possible with the introduction of the Web 2.0 standing for information technologies enabling users to generate their own content. Social media sites like Facebook, Twitter, Instagram, YouTube have not only become the largest media platforms to place advertisement but also the platforms for search of information on specific goods or services generated by users one trusts, including thought leaders. Upon acknowledging this shift, McKinsey company conducted an in-depth research on how the customers' decision-making process has changed in the result of digital revolution and its practical implications on marketing and customer insight research [1].

According to McKinsey, Customer Decision Journey consists of the following steps: consideration of an initial set of brands; evaluation of information to expand

³¹Студентка 4 курсу спеціальності "Міжнародний бізнес"

Інституту міжнародних відносин КНУ ім. Т. Шевченка

Науковий керівник: к.е.н. Хмара М.П.

and then narrow choices; purchase of a product based on the final decision; experiencing the product and creating further expectations that will inform a subsequent purchase; advocating for (or against) the product or service based on the experience on social media or through word of mouth; repeat (or not) the purchase [2]. The main difference from the Sales Funnels paradigm is that according to CDJ approach, customers may switch to a brand which has not been initially considered but appeared on the further stages of information search. For example, customers who actively evaluated several brands of computers and automobiles added on later stages one and two more brands to the initial consideration set, respectively [2]. Thus, to make customer choose your brand or product, one should apply appropriate marketing instruments and techniques at each stage of the journey as well as ensure effective interaction between the prospective customer and seller at each point.

The change in the customers' decision-making processes has also led to elimination of such phenomenon as consumer loyalty. Byron Sharp has confirmed by the in-depth researches on customer's behavior that the Pareto principle of 20% of brand's biggest buyers to account for 80% of the brand's sales does not hold. Instead, what is true for the markets, is that customers easily switch from one brand to another and are rarely loyal [3]. Therefore, the loyalty programmes highly present in services industry do not drive sales to the extent they are believed to do so. Except for such product categories as mobile carriers, auto insurances, and investments, purchases are mainly shopping-driven rather than loyalty driven [4]. When the main objective of the marketing strategy is to grow sales, marketing experts should rather concentrate on the new customers, the ones who are highly switchable and are more eager to try new brand. This implication is of special use for the Ukrainian goods and services markets where loyalty programmes are still considered a common thing and driver of sales.

All in all, for marketing strategy to be successful in the long-run, marketing specialists need to pay special attention to how customers make their decisions under current conditions of business digitization and simply executed information flow. Even though, the CDJ presents a holistic view on how customers may interact with a

brand, there is still a certain extent of bias due to consumers' irrationality and lack of proper in-depth researchers on decision-making within each product category.

References:

1. The consumer decision journey [Электронный ресурс] / D. Court, D. Elzinga, S. Mulder, O. Vetvik // McKinsey Quarterly. – 2009. – Режим доступа до ресурсу: <https://www.mckinsey.com/business-functions/marketing-and-sales/our-insights/the-consumer-decision-journey>.

2. Digitizing the consumer decision journey [Электронный ресурс] / K. Ungerman, D. Edelman, E. Bommel. // McKinsey Quarterly. – 2014. – Режим доступа до ресурсу: <https://www.mckinsey.com/business-functions/marketing-and-sales/our-insights/digitizing-the-consumer-decision-journey>

3. The new battleground for marketing-led growth [Электронный ресурс] / D. Court, D. Elzinga, B. Finneman, J. Perrey // McKinsey Quarterly. – 2017. – Режим доступа до ресурсу: <https://www.mckinsey.com/business-functions/marketing-and-sales/our-insights/the-new-battleground-for-marketing-led-growth>.

4. Sharp B. How Brands Grow: What Marketers Don't Know / Byron Sharp., 2010. – 246 с. – (OUP Australia & New Zealand).

СУЧАСНИЙ РОЗВИТОК КРЕАТИВНОЇ ЕКОНОМІКИ В ГЛОБАЛІ- ЗОВАНОМУ СВІТІ

Культура – сфера життя, яка супроводжує нас протягом усього часу. Чим би ми не займались, де б ми не були, завжди є місце творчості, натхненню та креативу. Якщо пройти вліво по лінії часу та згадати Адама Сміта, можна побачити, що культуру ототожнювали з практиками, які нічого не виробляють. А Карл Маркс взагалі був упевнений в тому, що мистецтво прибуткове лише у сенсі збагачення посередників між виробниками та споживачами культурних продуктів.

Ніхто не заперечує, що така модель існувала у минулому, але ситуація повністю змінилась та зараз усе більше говорять про економічний аспект культури та мистецтва. Наразі виникає новий тип економіки, що спирається на знання та креативність, форма якої приймає все більш інформаційний та глобальний характер – культурні та креативні індустрії.

Креативна економіка розглядає культурні процеси як такі, що значно впливають на усі сфери життя, технології, способи виробництва товарів та послуг, а також ті, що формують новий спосіб життя.

Таким чином, саме поняття як культура розширюється та видозмінюється: тепер це не просто художнє виробництво, а сфера громадського життя, це щось таке, що пронизує усе – засоби комунікації, державну політику, зв'язки з громадськістю, а також те, як формується та проявляється особистісна та групова самоідентифікація. Таким чином, креативність та творчість у наш час сприймаються як те, що є не тільки у мистецтві, а й як першочергова необхідність та одна з найважливіших глобальних економічних переваг для усіх секторів [1].

Для того, щоб впевнитися у економічній вигоді від цих індустрій, достатньо навести декілька прикладів.

Оскільки виробництво у сфері культури базується на інформації, то надзвичайний розвиток цифрових технологій та глобалізація мереж обміну інформацією зробили культурний сектор одним із самих динамічних у світі. В числі

над-дохідних сучасних компаній світу є ті, що працюють у сфері радіо та телемовлення, Інтернету (компанія Google у даний час є однією з найбагатших компаній світу), розваг та створення ігор. Такі фірми дають приріст доходів від 5% до 25% щорічно. У США у 1998 році культурні індустрії надали більше доходу ніж авіаційна галузь, а в Британії культурні індустрії генерують більше 150 мільярдів річного доходу (2001 р.), що становить майже 10% національного ВВП [2].

У 2010 році в культурних та креативних індустріях Німеччини налічувалося 240 тисяч підприємств. Їх сукупний обіг перевищив 137 млрд. євро, вони створили трохи менше 720 тис. робочих місць з повною та неповною зайнятістю. Якщо зарахувати сюди приватних підприємців та фрілансерів, то в культурних та креативних індустріях Німеччини зайнято майже 1 млн. людей. За оцінками, внесок культурних та креативних індустрій в створення додаткової вартості Німеччини склав близько 63,7 млрд. євро. Це означає, що частка, яка припадає на культурні та креативні індустрії валового внутрішнього продукту (ВВП) склала 2,6% - такий відсоток, що і в 2009 році. Для порівняння, в 2009 році у Німеччині частка ВВП культурних та креативних індустрій складала 2,6% ВВП, автомобільної промисловості — 2,3% ВВП та машинобудування — 2,7% ВВП. [1]

Окрім того, що культура є апріорі складовою щастя, вона сприяє єднанню громад та робить суттєвий внесок у добробут як окремих людей, так і суспільства в цілому, за останніми даними культурні та креативні індустрії – це 4,5% світового внутрішнього валового продукту з прогнозованим приростом у 10% щороку; сектор, що демонструє найкращі темпи зростання та ефективно створення робочих місць у країнах Європейського Союзу (надають робочі місця 8,3 мільйонам громадян Європейського Союзу і забезпечують сукупний прибуток у 558 мільярдів євро); підтримує стартапи, підприємництво та інновації, стимулює інвестиції та туризм [3].

Безперечно, культурні та креативні індустрії відіграють важливу роль у розвитку як соціальної, так і економічної сфери у тій чи іншій країні. Беззаперечним фактом є те, що вони створюють прибуток та надають робочі місця. Але

ще більш важливою є нематеріальна складова – стимулювання сталого, інклюзивного розвитку. Цей сектор розвиває в людині креативність, а це глобальний ресурс, що може допомогти подолати соціальну нерівність. Потрібно лише створити умови, в яких цей потенціал міг би розкритися. В Україні зараз дуже складна ситуація, і культура в такі часи має бути загальнодержавним пріоритетом. В нашій країні йде війна та відбуваються постійні конфлікти, які підсилюються ідеологіями. В цьому плані якісна освіта та культура – це те, що може створити підвалини для формування здорового суспільства. Наразі ця ніша ще не заповнена, тож займатися тим, що приносить задоволення та користь – не так важко, як здається.

Список використаних джерел:

1. Влияние культуры на экономическое развитие. Зарождение культурных индустрий и «кластеров» креативной экономики [Електронний ресурс] / Культура та креативність, програма партнерства від Європейського Союзу. Режим доступу: https://www.culturepartnership.eu/upload/editor/2017/Factsheets/pdf-5/05_Influence-of-culture-on-economic-development_Creation-of-the-legal-conditions-for-development-of-cultural-industries-and-creative-economy_RU.pdf

2. UK Government's Department for Culture, Media and Sport, Creative Industries Mapping Document [Текст] / Культура та креативність, програма партнерства від Європейського Союзу. - Лондон, 1998, 2001

3. Культура має значення [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.culturepartnership.eu/ua/page/culture-matters>

НАТИВНА РЕКЛАМА ЯК ТРЕНД МЕДІЙНОГО ПРОСУВАННЯ В ІНТЕРНЕТІ

Нативна або природна реклама (англ. native advertising) – це поняття, яке використовується в маркетингу, для позначення контенту, що подається аудиторії ненав'язливо і часто в замаскованій формі. Характерною особливістю такої реклами є те, що вона завжди адаптується під ту платформу, на якій її розміщують. Згідно з даними незалежних експертів, саме нативна реклама сприймається користувачами значно краще в порівнянні з іншими видами реклами в Інтернеті [1].

Згідно з дослідженням «Business Insider», нативна реклама забезпечить 74% всіх доходів від реклами до 2021 року. Крім того, судячи з прогнозів, бюджети на нативну рекламу в США складуть \$25 млрд вже цього року [2]. У чому ж полягають причини такого стрімкого розвитку нативної реклами? Першою причиною стала «банерна сліпота», яка призвела до того, що користувачі в Інтернеті все менше і менше помічають рекламні банери. Вперше про цей ефект заговорили в 1998 році, а в 2014 році були отримані результати, які остаточно підтвердили існування банерної сліпоти [3]. Іншою причиною виступають додатки, які блокують інтернет-сторінки від реклами. Нативна реклама блокується набагато рідше, а кращі її екземпляри не блокуються взагалі, оскільки несуть споживачеві користь. Правильна нативна реклама відповідає кожному з 5 пунктів Маніфесту допустимої реклами, ініційованого «Adblock Plus». Ще однією вагомою причиною є те, що за даними «IPG Media Labs» і «Sharethrough», люди взаємодіють з нативною рекламою так само, як з редакційними матеріалами. Дослідження показують, що нативну рекламу бачать на 25% частіше банерної і вона стимулює до покупки на 18% сильніше [3].

³² Студентка 3 курсу спеціальності «Міжнародний бізнес»

Інституту міжнародних відносин КНУ ім. Т. Шевченка

Науковий керівник: к.е.н., доц. Крикун В.А.

З кожним днем інтернет-маркетинг стрімко розвивається, створюючи нові й нові види реклами, в тому числі і нативної, проте Бюро інтерактивної реклами все ж виділяє кілька основних типів природної реклами. Перший тип являє собою рекламне повідомлення в пошуковій видачі «Google», «Яндекс», «Bing», яке відповідає пошуковому запиту користувача і візуально схоже на органічну видачу. Дослідження «Bunnyfoot» показало, що, хоча в «Google», наприклад, рекламні посилання виділені кольором і підписом, 40% користувачів не розуміють, що це реклама [4]. Наступним типом нативної реклами є спонсорський контент. Публікацію статті або відео можна віднести до нативної реклами, якщо всередині них розміщені виключно завуальовані згадки про ту чи іншу торгову марку. Такий варіант ідеально підходить тим компаніям, які готові вкладати кошти в довгострокове просування. Також виділяють нативну рекламу в соціальних мережах, що являє собою рекламні публікації в новинній стрічці. Така реклама доступна рекламодавцям навіть з невеликими бюджетами. Виділяють два основних напрямки нативної реклами в соціальних мережах: органічна і таргетована. Органічна реклама – це розміщення рекламних постів на майданчиках «Instagram», «ВКонтакте» тощо. Замовити рекламні публікації можна через біржі реклами або безпосередньо у власників майданчиків. Таргетована реклама зустрічається в стрічці соціальних мереж (промо-пости «ВКонтакте», рекламні публікації в стрічці «Facebook», «Instagram», «Twitter» тощо). Таргетинг зазвичай проводять по соціально-демографічними характеристиками, географії та інтересам користувачів. Ще одним видом нативної реклами є блок рекомендацій розташований переважно внизу або збоку від матеріалу публікації. Такий блок являє собою рекомендації контенту зі схожою тематикою, в тому числі рекламні. Як вид нативної реклами також виділяють продакт-плейсмент, який полягає в тому, що діючі особи в фільмах, телепередачах, відеороликах та книгах згадують товари і послуги брендів. Цей вид реклами використовується давно. Перший яскравий зафіксований випадок продакт-плейсмента припадає на 1929 рік, коли був створений персонаж моряка Попая. Ця історія про те, як шпинат чарівним чином збільшував сили головного героя, привела до зростання споживання консервованого шпинату на 30% по всій території США [3]. В останні

кілька років популярності набрав продакт-плейсмент у блогерів, які інтегрують товари в свої ролики на «Youtube» або публікації в «Instagram». Наступним етапом еволюції нативної реклами стане, мабуть, розвиток віртуальної нативної реклами. Запуск додатку «Pokemon Go» – один із найперших вдалих прикладів такої реклами.

Вдалим і дуже зворушливим прикладом нативної реклами вважається відео, опубліковане торговою маркою «Friskies» в 2014 році. У ролиці, який отримав назву «Dear kitten», дорослий кіт розповідає маленькому кошеняті правила життя з людьми та описує людські «примхи». В кінці відео господиня годує тварин кормом «Frieskies» [4]. Ще одним яскравим прикладом використання нативної реклами можна назвати статтю «Scientists Posit Theoretical «Productive Weekend», яка була опублікована в 2014 році на американському онлайн-ресурсі «The Onion». У публікації розглядалося питання продуктивності роботи у вихідні дні, а також вплив кави на стан людини. Спонсором публікації виступила найбільша мережа кав'ярень «Starbucks» та їх новий продукт «Doubleshot Espresso» [4].

В результаті дослідження «Business Insider» було зроблено кілька прогнозів щодо розвитку нативної реклами у найближчі пару років. Зокрема, нативна медійна реклама, включаючи рекламу в соціальних мережах та новинних стрічках на сайтах видань, стане основою доходів від нативної реклами в період з 2018 до 2021. Її приріст складе 17% щорічно з піковим значенням в \$36 млрд. Крім того, значно збільшуватимуться обсяги нативної відеореклами [2].

Таким чином, нативна реклама – це наступний рівень еволюції звичайної реклами. Цей вид медійного просування був придуманий для того, щоб залучити і переконати в чомусь людей, яким набридла стандартна реклама на телебаченні, радіо, в пресі або в Інтернеті. Така реклама включає в себе тільки інноваційний, пізнавальний та цікавий контент, який, як би випадково, розбавлений згадками про бренд. Це забезпечує успішне сприйняття та мінімізує «відторгнення» інформації у користувачів.

Список використаних джерел:

1. Акулич М. Скрытый маркетинг, сарафанне радіо, нативна реклама. — М.: Издательские решения, 2017. — 82 с.

2. The Native Ad Report: Forecasts: [Електронний ресурс]. — Режим доступу до докум.: <http://www.businessinsider.com/the-native-ad-report-forecasts-2016-5> — Заголовок з екрану.

3. Ейнштейн М. Реклама під прикриттям. Нативна реклама, контент-маркетинг і таємний світ просування в Інтернеті. — М.: Альпіна Паблішер, 2017. — 300 с.

4. Нативна реклама: що це таке і як це працює: [Електронний ресурс]. — Режим доступу до докум.: <https://ideadigital.agency/ua/blog/5-nativnaia-reklama-chto-eto-takoe-i-kak-rabotaet/> — Заголовок з екрану.

МІЖНАРОДНА ІНФОРМАЦІЯ ТА КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ

*Струнін Д.**

ЗАСОБИ СТРАТЕГІЧНОЇ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ ПРИ ВЕДЕННІ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ПРОТИБОРСТВА ЗС США

Актуальність теми дослідження обумовлена тим, що в сучасних умовах ведення воєнних дій такі поняття як «інформаційна війна», «інформаційні операції», «психологічні операції», «дезінформація», «дезінформаційні заходи», «стратегічна дезінформація», об'єднуються у категоріальне поняття «інформаційно-психологічного протиборства» при веденні збройних конфліктів, що має на меті підвищувати ефективність ведення воєнних дій шляхом створення сприятливого середовища для діяльності військ. Крім того у нашому дослідженні має місце структуризація узагальненої концепції практики використання засобів стратегічної дезінформації у збройних конфліктах 90-тих років ХХ століття, а саме підготовчого етапу та активної фази під час «Війни в Гаїті» 1990-1994 та 1994-1995 років. Заходи по здійсненню інформаційно-психологічного впливу включали в себе цілий комплекс скоординованих, здійснюваних по єдиному замислу і плану політико-пропагандистських акцій та прийомів «інформаційної війни». Актуальність даної роботи підтверджується тим, що в умовах глобальної інформатизації суспільства, дезінформація стала невід'ємним атрибутом ведення інформаційної війни, яку у свою чергу ведуть актори на міжнародній арені, задля досягнення політичних цілей, у тому числі, Росія та Україна. На сьогодні, наша держава веде дезінформаційні заходи проти впливу з боку агресора та у свою чергу поширює власну дезінформацію на війська противника та на населення окупованих регіонів

* Курсант 2 курс спеціальності «Міжнародна інформація»

Військового інституту КНУ ім. Т. Шевченка

Науковий керівник: к.п.н., доц. Фролова О.М.

Інформаційно-психологічна операція США у Гаїті була визначена у стратегічних, тактичних та оперативних цілях. На стратегічному рівні об'єктом впливу ставала міжнародна спільнота та власне населення з метою підтримки дій США на території Гаїті. [1] На цьому рівні використовувалася стратегічна дезінформація та пропаганда. Основними каналами, якими проводилися дезінформаційні заходи під час конфлікту, були: національні та світові ЗМІ; федеральні відомства (ЦРУ, науково-дослідні інститути, тощо); збройні сили (розвідувальне управління міністерства оборони ЗС США, формування ПсО та інші), дипломатичні представництва. Основну роль у формуванні міжнародної громадської думки зіграли передачі міжнародної служби новин компанії «Сі-Ен-Ен». Телематеріали журналіста Пітера Арнетта були сповнені сцен кривавих злочинів хунти генерала Седраса. Передачі були націлені на те, щоб наочно продемонструвати всьому світу явне порушення демократичних норм життя і прав людини в цій острівній державі. В основу стратегічної дезінформації лягли заяви представників адміністрації Клінтона про те, що планування та практичне перекидання військ у регіон проводяться тільки в інтересах відновлення демократії та легітимної лади. Особливе значення мали інформаційні операції на оперативному і тактичному рівнях, де об'єктами впливу ставало населення та військова хунта. Для забезпечення ІПВ (Інформаційно-психологічного впливу) на цих рівнях США використовували різноманітні засоби стратегічної дезінформації, а саме: радіо, наочна пропаганда (листівки, плакати), специфічні технічні засоби (гучномовні станції, ретранслятори), телебачення, демонстративні дії підрозділів.

Таким чином, проаналізувавши практичну реалізацію планів операції, можна зробити висновки, що ЗС США розглядало стратегічну дезінформацію у якості найважливішого виду бойового забезпечення, який здатний значною мірою вплинути на хід операції в Гаїті, а використання засобів стратегічної дезінформації лише підвищило ефективність її проведення. Ця операція стала однією з найефективніших інформаційно-психологічних операцій. Приймаючи до уваги досвід попередніх конфліктів, американське командування на повну використало засоби та навички при проведенні операції, тим самим, не тільки

переконавши світову спільноту в необхідності проведення операції, а й зберігши життя власних військовослужбовців та життя мирного населення Гаїті.

Список використаних джерел:

1.1. Історія інформаційно-психологічного протиборства : підруч. / [Я.М.-Жарков, Л.Ф.Компанцева, В.В.Остроухов, В.М.Петрик, М.М.Присяжнюк, Є.Д.Скулиш] ; за заг. ред. Є.Д.Скулиша. – К. : Наук.-вид. відділ НА СБ України, 2012. – 212 с. ISBN 978-966-8916-24-3

ЯПОНСЬКА ІДЕНТИЧНІСТЬ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА НАЦІОНАЛЬНИЙ КІНЕМАТОГРАФ. ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

У сучасному світі інформаційні потоки зростають, розвивається миттєва комунікація. А отже і стираються старі межі. Із поширенням нових технологій виробництво кіно стає дешевшим та простішим. Багато аспектів цієї роботи уніфікуються. Виразні відмінності стилів стають менш помітними у потоці масової культури, який зростає.

Ідентичність – це ототожнення понять та об'єктів між собою. Щодо предметів – вони ідентичні самі собі. Ідентичність же людини тісно пов'язана із протиставленням свій – чужий, ми – вони. Формування ідентичності відбувається у публічному дискурсі: політиці, культурі, науці [1]. Якщо межі у цих сферах суспільства стають нечіткими, суб'єкту важче себе визначити. Саме тому, настає криза ідентичності.

Зараз в усіх сферах суспільства, від політики до мистецтва, відчутний сильний вплив західної ідентичності. Інформаційні потоки США та країн західної Європи часто перекривають локальні та регіональні повідомлення. Саме тому, постає проблема видозміни та деформації національних ідентичностей інших країн.

Масова культура та зокрема національний кінематограф є важливим чинником ретрансляції, а отже, і закріплення національної ідентичності. Проте сила впливу кінематографу у формуванні ідентичності неоднакова у різних системах національного кінематографу.

До прикладу, сучасний український кінематограф не має національного обличчя. Більшість українських фільмів можна було б зняти будь-де. Від цього принципової відмінності не виникло б. Саме тому українське кіно не є ефек-

³³ Студентка 2 курсу спеціальності «Міжнародні комунікації»
Інституту міжнародних відносин КНУ ім. Т. Шевченка
Науковий керівник: к.п.н., доц. Добржанська О.Л.

тивним у формуванні національної ідентичності. Така проблема склалася історично.

По-перше, політика часів, коли Україна була частиною Радянського союзу. Адже тоді провадилася заміна національної ідентичності радянською. Відповідно і кіно сприймалося не як українське, а як радянське. І суттєві відмінності між кінематографом різних республік потроху стиралися.

По-друге, недофінансування українського кіно після розпаду Радянського союзу. У 90-ті роки на порядку денному молодій державі виникло безліч нагальних проблем. І розвиток національного кінематографу не був однією з першочергових.

По-третє, українська національна ідентичність на зорі історії кінематографу не була сформованою. Це пов'язано із тим, що Україна велику частину своєї історії була розділена та входила до складу сусідніх імперій та держав. Така ситуація зашкодила закріпленню протиставлення "ми – вони", що є основою Я-концепції ідентичності.

Четверте. Успіх західного кіно та його домінування на ринку складає небезпеку. Ця проблема має два виміри:

З одного боку, глядачі звикають до західної школи. Це розмиває українську національну ідентичність. Суспільство звекає, що мистецтво має виглядати саме так. І коли людям пропонують інший продукт, вони можуть сприйняти його як чужий.

З іншого боку, домінування західного дискурсу змінює національний кінематограф. Відбувається *рецепція прийомів кінематографу*, що знищує його національне обличчя.

Аби навести приклад успішної системи національного кінематографу, звернемося до Японії. Японське кіно є одним із найбільш автентичних. Цьому сприяє сильна японська ідентичність, сформована історичними особливостями, зокрема, довгою ізоляцією Японії. Проте зараз Японія – відкрита країна. І її національний кінематограф так само піддається впливу та деформується. Але цей процес повільніший у порівнянні із Україною. Більш того, японське кіно саме є домінантним на ринку. Адже навіть сучасне японське кіно є зразком для захід-

них режисерів. Це яскравий приклад *взаємопроникнення кіно*. Продемонструвати успіх японського кіно можна на таких прикладах:

Американська компанія "Netflix" активно фінансує японське кіно. Кількість інвестицій зростає у геометричній прогресії. Так тільки на весну 2018-го року уже анонсовано 50% від випущеного за весь 2017 рік [2].

Також українська кіноіндустрія у рік видає кілька десятків фільмів. Японська – кілька сотень [3]. До того ж більше половини фільмів на ринку Японії – національного виробництва [4].

Успіху японського кіно сприяло багато чинників. Але саме у контексті досвіду для України важливо виділити дві особистості.

Перший приклад успіху – це Акіра Куросава. Японський режисер, стрічки якого вивели японське кіно на міжнародний рівень і стали безумовною класикою світового кіно. Особливість стрічок Акіри Куросави полягає у тому, що він запозичував сюжети. Наприклад, його стрічка "Бунт" (1985) заснована на "Королі лір" Шекспіра. Знайомі сюжети зробили його фільми зрозумілими для іноземців. А історичний контекст Японії сильно змінював характери персонажів та їх мотивацію. Таким чином Акіра Куросава винайшов код, яким можна пояснити іноземцям японську ідентичність. Отже, ключ до збереження ідентичності не лише у її силі та ретрансляції, але і у *демонстрації ідентичності*. Щоб установити протиставлення "свій – чужий", необхідно пояснити, чим ми відрізняємося від них. Акіра Куросава виконав цю місію.

Другий герой японського кіно – Ясудзіро Озу. Цей класик японського кіно пішов від зворотного. Його кіно розповідає камерні історії про життя людей, їх почуття та сімейні історії. Ясудзіро Озу пояснює японську національну ідентичність на прикладі понять, якими оперують усі люди. Через ці історії Озу *пояснив відмінність японського сприйняття світу*. Отже, кіно може ґрунтуватися на загальнолюдських цінностях, щоб показати не лише відмінне, але і спільне для всіх людей.

Ясудзіро Озу та Акіра Куросава стали визнаними "батьками" японського кіно. Їх наслідувало багато поколінь режисерів. За ними пишуть підручники та вивчають історію кіно. Проте і в Україні є свої герої.

Наприклад, Олександр Довженко. Батько українського кінематографу, який пояснив українську ідентичність популярно для іноземців. Та Сергій Параджанов, який зміг найбільш ємко та змістовно визначити українську ідентичність у кіно. Проте хоч Україна і має необхідних для розвитку "батьків" кінематографу, індустрія буксує.

Аби вирішити цей парадокс, на мою думку, Україна має реформувати інститут вивчення кіно. Так, вивчення іноземного кінематографу важливе. Але також необхідно виділяти саме відмінності українського кіно від іноземного. Пояснювати, чим воно було та може бути автентичним. Вивчати, як саме класики кінематографу втілювали національні ідентичності на екрані. Як їх роботи впливали на формування ідентичності.

Отже, саме побудова інституту вивчення кіно за японським зразком може допомогти Україні переосмислити роботи національних геніїв. А залучення їх досвіду та винаходів у сучасний кінематограф може відреставрувати його національне обличчя.

Список використаних джерел:

1.Андерсон Б. Уявлені спільноти. Уявлення щодо походження й поширення націоналізму / Б. Андерсон. – 2-ге, переробл. вид. – К. : «Критика», 2001. – 271 с.

2.Information Media Trends in Japan / Ritsuya Oku: [Електронний ресурс] – 2016. – Режим доступу: http://www.dentsu.com/knowledgeanddata/publications/pdf/information_media_trends_in_japan_2016.pdf

3.Motion Picture Producers Association of Japan, Inc: [Електронний ресурс] – 2018. – Режим доступу: http://www.eiren.org/statistics_e/index.html

4.A study of Japan's Film Industry: [Електронний ресурс] – 2016. – Режим доступу: https://www.buyusa.gov/Japan/build/groups/public/@bg_jp/documents/webcontent/bg_jp_098188.pdf

ОПЕРАЦІЇ ВПЛИВУ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ В КАНАДІ

Канада стає все помітнішим гравцем на міжнародній арені, який підтримує українську сторону в російсько-українському конфлікті. Разом з тим, як зростає канадська економіка й політичні рішення набирають все більшої ваги, Росія все більш зацікавлена у поширенні свого впливу на територію Канади, аби корегувати незручні для Кремля зовнішньополітичні рішення. Зокрема турбують РФ канадські санкції, під якими знаходяться більше 200 російських компаній, організацій та фізичних осіб; також ухвалений в листопаді 2017 року закон Магнітського, який санкціонував ще 30 російських громадян і заморозив активи бізнесових кіл із оточення Путіна. Не влаштовує Росію й висока підтримка України в канадському суспільстві, що сприяє розвитку тісніших стосунків між державами: у 2017 Канада погодилася надати Україні летальну зброю, а питання безвізового режиму вже давно на порядку денному. Попри запевнення посла Канади в Україні Романа Ващука, що «українська діаспора є вакциною проти проникнення російських впливів у Канаду» та попри упевненість української влади, що ніщо не зможе похитнути прихильність Канади до України, дана робота підтвердить, що **російські операції впливу здійснюються й на території канадської держави.**

"Операції впливу - це координоване, інтегроване та синхронізоване застосування національних дипломатичних, інформаційних, військових, економічних та інших можливостей у мирний час, під час кризи, конфлікту та постконфлікту для підтримання відносин, поведінки і рішення іноземної цільової аудиторії, щоб просувати інтереси та цілі держави». [2] Головним методом проникнення повідомлень операцій впливу є встановлення довіри з ресипієнтом, і латента зміна його позиції. Росія зацікавлена у зміні позицій канадського суспільства у різних сферах життєдіяльності, що стосуються питання України та санкцій.

³⁴ *Студентка 2 курсу спеціальності «Міжнародні комунікації»

Інституту міжнародних відносин КНУ ім. Т. Шевченка

Науковий керівник: д.п.н., проф. Рижков М.М.

Завдяки спілкуванню з канадською діаспорою, канадським експертом Іванною Плахотнюк, та моніторингу канадських медіа вдалося виявити основні інструменти впливу РФ на Канаду, що застосовувалися останнім часом [3].

У політичній сфері місця прибічників Путіна в парламенті виявилися порожніми. Тож основними суб'єктами впливу стали нечисельні лейбористи й комуністи, що переконані в існуванні нацизму в Україні завдяки співпраці з російськими комуністами. За підтримки організації "Канадська ініціатива проти екстремізму і ультранаціоналізму», що фактично не існує, проводяться антинацистські мітинги (в Торонто 2014, провінції Онтаріо 2015), антипутінські та пропутінські мітинги, які замасковані під святкування «Дня перемоги» (у Ванкувері в 2015 році з плакатами «Путін наш президент»).

У економічній сфері вплив здійснюється за рахунок канадських бізнесових кіл, що лобіюють зняття санкцій з їх російських партнерів. У 2014 федеральний уряд виключив з канадського санкційного списку принаймні трьох бізнесменів, що мали тісні зв'язки з Путіним: Сергія Чемезова, власника Rostec, що має спільне підприємство в авіаційній області разом з канадською компанією Bombardier; Ігоря Сечіна, генерального директора нафтокомпанії Rosneft, яка володіє близько 30 відсотками Exxon Mobil Corp. нафтового родовища в Альберті; Володимира Якуніна, президента Російських Залізниць, що також мав тісні ділові відносини з Bombardier. Нова влада Джастіна Трюдо також не внесла до списку вищезазначених осіб. Окрім цього рупорами гасел про «пом'якшення санкцій для РФ» є компанії російських власників (наприклад Євраз, що контролюється Абрамовичем), а також компанії, які мають тісну співпрацю з російським ринком. Як приклад, одна з найбільших виробників золота у Канаді Kinross Gold Corp, з головним офісом у Торонто, чий 2 російські шахти становлять 27% усього виробництва, мала зустрічі з Отавою, закликаючи до налагодження відносин із Росією.

У інформаційному просторі Канада отримує стабільну частку російської дезінформації завдяки Кремлівському славнозвісному кабельному каналу новин RT, що на відміну від інших іноземних каналів є доступним у базовому пакеті

таких сервісів ТБ як Rogers and Bell TV services, розповсюджуючи антизахідні настрої. З розквітом «інтернет-журналістики», Росія почала використовувати й цей інструмент пропаганди. Проспонсовані РФ професори, часто розміщують "пропутінські статті" з прихованим підтекстом на таких ресурсах як desmog, huffington.post і навіть на The Globe and Mail. Наприклад, Девід Мандел, професор університету Квебека, міркував про "громадянську війну в Україні", одіозний колишній політик Yves Engler про те, що "підтримка України - рокова помилка Канади", а професор Ian Saint John стверджує, що "Канада розпалює тероризм, допомагаючи Україні військами". У соціальних мережах також діє армія «ботів»- сотні фіктивних профілів, замаскованих під жителів Канади, які коментують усі антиросійські і проукраїнські статті в газетах. Їх дуже видає погане знання англійського, тому особливого впливу вони не чинять. Доповнюють інструментарій РФ і місцеві організації, що були створені за фінансової підтримки РФ. Наприклад РКК (Російський конгрес Канади)-організація створена відразу після анексії Криму. На офіційному сайті цієї організації публікуються звернення до уряду Канади, в яких заявляється про "злочини українських силовиків на Донбасі", і про "злочинну владу України" в цілому. Останньою метою організації було завадити акту Магнітського – публікувалися чисельні звернення до влади Канади щодо перевірки Фріланд і поборників за впровадження акту.

Як висновок, незважаючи на політичний консенсус у Канаді щодо РФ, велику українську діаспору та санкційний режим, Кремль має досить багато інструментів для впливу на різні сфери життєдіяльності канадської держави. Це в свою чергу породжує велику кількість ризиків, що Росії вдасться вплинути на ставлення Канади до України. Адже, як зазначають експерти, зокрема консультант дипломатичних та військових місій в Канаді Іванна Плахотнюк: « Канада не буде сліпо підтримувати Україну, її підтримка базується на баченні потенціалу для співпраці та вигоді для Канадської федерації. Тож у разі великих втрат і розчарування щодо України, за підтримки Кремля, Канада може змінити вектор відносин.» [4]

Список використаних джерел:

1.«Лучшая вакцина от влияния РФ — напустит украинцев» <https://ghall.com.ua/2017/06/08/luchshaya-vaktsyna-ot-vlyyanyya-rf-napustyt-ukrayntsev-posol-kanadyi/>

2.Rand Research <https://www.rand.org/topics/information-operations.html>

3.А.Крутова «В погоне за российским влиянием. Поможет ли Канаде расстояние?» <https://ghall.com.ua/2017/04/25/v-pohone-za-rossyjskym-vlyyanyem-pomozhet-ly-kanade-rasstoyanye/>

4.Російські впливи в Канаді: економіка, політика, безпека <https://www.youtube.com/watch?v=lWyUBpCeo9c>

МІЖНАРОДНІ МЕДІАКОМУНІКАЦІЇ ТА КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ

Захарець Д.³⁵

ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ УКРАЇНИ ПРЕС- ЦЕНТРАМИ ПОСОЛЬСТВ УКРАЇНИ У ФРАНЦУЗЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ ТА ФЕДЕРАТИВНІЙ РЕСПУБЛІЦІ НІМЕЧЧИНА

Сьогодні кон'юнктура євроінтеграційного процесу та українсько-російського конфлікту, в якому інформаційний фронт протистояння є не менш запеклим від військового перш за все у Європі, зокрема у її двох потужних лідерів – Франція та Німеччина, загострили увагу до зовнішньополітичного іміджу України.

Технологія формування іміджу являє собою складний і тривалий процес, що відбувається за допомогою основних каналів поширення інформації, де варто приділити увагу вивченню зовнішньополітичних представництв закордоном. Хоча цей канал не осягає таку велику аудиторію як ЗМІ, цим каналом передається офіційні та цілеспрямовані дані, що репрезентують Україну та її громадян. Отже, ми вважаємо, що інтенсифікації використання даного каналу у формуванні іміджу України є доволі перспективна.

Для визначення ефективності формування позитивного іміджу України у Франції та Німеччині були з'ясовані тенденції та систематичність висвітлення інформації прес-центрами посольств України в цих державах з врахуванням особливостей інформаційного середовища, в якому проводять свою діяльність зазначені посольства, серед яких варто зазначити засилля Російських заангажованих ЗМІ, що поширюють необ'єктивну та неправдиву інформацію про Україну. Від Майдану та до гострого україно-російського конфлікту, російські ЗМІ у Франції чітко висвітлювали всі події у вигідному для них

*Студентка 3 курсу спеціальності “Міжнародна інформація”

Інституту міжнародних відносин КНУ ім. Т. Шевченка

Науковий керівник: к.п.н. Шевченко О.В.

світлі тим самим формувавши уявлення та образ про Україну, як країну, що незрозуміла в своїй позиції та діях і рішеннях. По-друге, зменшення тематики про Україну та її помітне відходження на другий план починаючи з 2015 року, що пояснюється початком міграційної кризи з країн Близького Сходу. Як зазначає Тетяна Силіна, оглядачка відділу міжнародної політики газети «Дзеркало тижня»: «Це те, що безпосередньо загрожує Європі та Америці, війна ж в Україні... сприймається як громадянська війна або ж локальний конфлікт, що не представляє для них безпосередньої загрози». І по-третє, наявність потужних російських лобістів у французькому та німецькому світі, що активно поширюють свою лобістську думку в медійному середовищі, таких як лідера французьких ультраправих Марін ле Пен або ж Маттіаса Платцека, що є головою Німецько-російського форуму.

Попри існування таких несприятливих факторів, Україна прикладає низку зусиль протидіяти такому засиллю негативної інформації про Україну. Отже, результати контент-аналізу публікацій прес-центрів посольств України у Франції та Німеччині в 2017 році за методом випадковою вибіркою (див. табл. 1.1-1.5) з використанням кодифікаторів (див. Додаток А) довів не однорідність та не систематичність висвітлення новин, що вдвічі є більш характерним для прес-центру посольства України у Франції аніж Німеччини. Це підтверджується відсутністю певних рубрик прес-центру та значними часовими розривами між публікаціями. Крім того, простежується тенденція висвітлення офіційних матеріалів міжнародного характеру позитивної тональності. В той же час спостерігається більша багатовекторність діяльності прес-центру посольства України в зсприяння висвітлення різноманітних аспектів життя України на відміну від посольства України у Франції.

Таким чином, беручи до уваги все вищесказане, можна підсумувати, що зовнішньополітичний імідж України перебуває на шляху позитивних проте повільних змін. Лише при умові плідної та посиленої роботи Україна має всі шанси на реалізацію запланованої мети – стати повноправною та високорозвиненою європейською державою.

ТЕНДЕНЦІЇ ВИСВІТЛЕННЯ ІМІДЖУ УКРАЇНИ В АНГЛО-АМЕРИКАНСЬКИХ ЗМІ

В період швидкого розвитку інформаційно-комунікаційних технологій істотно посилюється значення іміджу держави як важливого фактору міжнародних відносин. Від міжнародного авторитету країни залежить і залучення іноземних інвестицій, і вихід українських товарів і технологій на світовий ринок, і ставлення до нашої держави та громадян загалом. Саме тому зовнішній імідж України має бути наповненим позитивним змістом, демонструвати готовність до діалогу з іншими країнами. Відтак, стратегічним пріоритетом України сьогодні повинна стати розробка ефективної іміджевої стратегії.

На думку О.Семченка, імідж держави є сукупністю реальних і штучно створених характеристик системи державних інститутів, політичної, правової та економічної систем, а також інформація, що спрямовується в інформаційно-комунікаційний простір з метою впливу на громадську свідомість всередині держави та за її межами [1].

Попри певну активізацію роботи в інформаційно-комунікативному напрямі, що відбувається останнім часом в Україні, існує низка проблем, які знижують ефективність діяльності в цій сфері: українська тематика недостатньо представлена в інформаційному просторі інших країн, при цьому провідні зарубіжні ЗМІ віддають перевагу повідомленням негативної спрямованості [2]. Отримавши досить сприятливі стартові можливості у 2014 році після подій Євромайдану, Україна не скористалася ними, і нині поступово втрачає свою привабливість для іноземних партнерів.

У дослідженнях О.Бойко [3], Д.Богуша [4], Д.Гурковського [5] та інших доведено, що з моменту здобуття Україною незалежності, в інформаційному просторі зарубіжних країн було сформовано образ України як непередбачуваної,

* студентка 2 курсу спеціальності “Міжнародні комунікації”
Інституту міжнародних відносин КНУ ім. Т. Шевченка
Науковий керівник: д.п.н., проф. Даниленко С.І.

кримінальної, автократичної, олігархічної держави з низьким рівнем суспільної культури державотворення та високим рівнем корупції. Ці стереотипи та міфи склалися десятиріччями, і викоринити їх важко, особливо якщо знаходяться негативні підтвердження їх правдивості в дійсності. Водночас, на відміну від негативного образу України як держави, імідж українців у зарубіжній пресі не був негативним: найчастіше зустрічався образ дуже талановитої, гостинної та освіченої нації [1].

Підтвердженням цього є проведене нами контент-аналітичне дослідження на основі матеріалів провідних англійських (*The Daily Mail, The Guardian, The Economist*) та американських видань (*The New York Times, The Wall Street Journal*) за період з 01.01.2017 по 31.12.2017 з метою з'ясувати, які теми є найбільш актуальними для іноземної спільноти, та як сприймається Україна в таких провідних світових державах як США і Велика Британія. Якщо проаналізувати загальну статистику подій, що мали найбільший резонанс в англо-американських ЗМІ за минулий рік, то найчастіше згадувалися події, пов'язані з відносинами України і Росії, військовий конфлікт на Донбасі, анексія Криму, політична і соціально-економічна криза в державі. Привернула увагу журналістів англо-американських ЗМІ тема інформаційної війни між Росією та Україною, зокрема заборона українською владою російських соцмереж. Також активно висвітлювалася тема військової допомоги і поставки зброї Україні з боку США, про що на шпальтах видань висловлювалися досить схвальні відгуки. Загалом же, наявність територіального конфлікту справляє негативне враження і формує відповідне негативне ставлення як до Росії у ролі країни-агресора, так і до України, як до слабкої і несамостійної держави, що не здатна захистити свій суверенітет.

Багато уваги англо-американські газети приділили недостатньому економічному розвитку в країні, процвітанню корупції, слабким та не зовсім ефективними спробам боротися з нею. Велику кількість публікацій було присвячено М.Саакашвілі, який намагається боротися з корупцією і проводити реформи, протистоїть владі і тому переслідується. Також увагу англо-американських ЗМІ привернув конфлікт з П.Манафортом і його зв'язки з колишньою українською

владною. Досить активно в англо-американських ЗМІ висвітлювалися і кібератаки, які завдали значної шкоди економіці України та інших країн, йшлося про слабкість інформаційного захисту і необхідність посилити кібербезпеку нашої країни. Із культурних подій найбільш висвітлюваним у ЗМІ став пісенний конкурс Євробачення в Києві. Проте частіше згадували кризову ситуацію під час організації конкурсу та конфлікт з учасницею з Росії, що створювало Україні переважно негативний імідж. Увагу ЗМІ привернули також літературний флеш-моб в Одесі, заборона в'їзду до України С.Сігала заради національної безпеки, проблеми Львова з прибиранням сміття, а також трагедія голодомору за часів Сталіна.

Таким чином, в останні роки про нашу країну пишуть рідше і майже без позитиву. Загалом про Україну продовжують писати як про країну, втягнуту у довготривалий військовий конфлікт, слабку, бідну, охоплену економічною кризою, пронизану корупцією і внутрішніми владними конфліктами, слабкими демократичними принципами і відсутністю свободи слова [6].

Вирішення завдання створення політичного іміджу держави зарубіжних ЗМІ вимагає прийняття загальної стратегії інформаційної політики держави, спрямованої на розробку та просування позитивного іміджу України у світовий інформаційний простір. Однією з найактуальніших потреб України слід вважати побудову правової, демократичної, соціальної держави з розвиненими інститутами громадянського суспільства, що вимагає, в першу чергу, неухильного дотримання й захисту прав людини. Зростання авторитету України у світі залежить від того, наскільки вдасться створити позитивний імідж держави, заснований на її реальних успіхах у головних сферах життєдіяльності, культурній та історичній спадщині нації, наукового, спортивного та туристичного потенціалу. А отже, умовами формування іміджу держави є, насамперед, досягнення соціально-економічного розвитку країни, зміцнення авторитету державної влади, її легітимності та компетентності, а також посилення боротьби з корупцією.

Список використаних джерел:

1. Семченко, О. А. Іміджева політика України [Текст] : монографія / О. А. Семченко. – К. : Академія, 2014. – 272 с.
2. Вербицька Г. Міжнародний імідж України: проблеми та шляхи реформування / Г. Вербицька // Український інформаційний простір : Науковий журнал / Київський нац. ун-т культури і мистецтв, Ін-т журналістики і міжнародних відносин. – К., 2013. – Ч. 2. – С. 4-9.
3. Бойко О. В. Зовнішній імідж України в світлі англомовної преси / О. В. Бойко // Наукові записки / Інститут політичних і етнонаціональних досліджень НАН України. – К., 2001. – Вип. 16. – С. 291–307.
4. Богуш Д. Міжнародний імідж України: проблеми і перспективи / Д. О. Богуш. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://blogs.pravda.com.ua/authors/bogush/4b843f0bd3e45/>.
5. Гурковський В. І. Захист іміджу Української держави в умовах інформаційної глобалізації [Електронний ресурс] : Державне управління: теорія та практика / В. І. Гурковський. – 2012. – № 2. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Dutp_2012_2_11.
6. Україна у закордонних медіа: маємо творити, а не читати новини – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.osvita.mediasapiens.ua/1411978127/>

ЗМІСТ

МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ ТА ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА

Стасюкевич І. В.

Зміна стратегії ісламської держави як загроза міжнародній системі безпеки.....5

Карвацький В.

Саудівська аравія та велика британія: проблеми чи перспективи відносин.....10

ДИПЛОМАТІЯ І МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

Стельмухова Є.

Концепції та засоби дипломатії кнр в латинській америці.....14

Шевелєва А.

Феномен європеїзації як інструмент єдності ЄС.....18

Краєв О.

Врегулювання конфліктів нового типу (на прикладі Придністровського та Нагорно-Карабахського).....22

Вартовник І.

Проблеми та перспективи співробітництва США-АСЕАН.....25

Бродяк А.

Дипломатія США в Латинській Америці за президентства Барака Обама.....29

Казмазовська О.

Дипломатія ФРН стосовно країн Вишеградської групи у 1990-х роках.....33

КРАЇНОЗНАВСТВО

Колядич К.

Нові виклики «політики сусідства» для республіки Індії.....36

Музичук Т.

Проблеми безпеки у відносинах скандинавських країн та прибалтійських республік.....41

Рашевська К.

Сучасні позиції України в міжнародному наркотрафіку.....45

Синиця А.

Енергетичні проекти Російської Федерації як інструмент геополітичного впливу49

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

Потанова Е.

Border tax adjustment as a response in trade to address climate changes.....53

Тутова А.

Subsidies within WTO System.....58

Тюфанова Г.

Мирне вирішення міжнародних спорів у класичному та сучасному міжнародному праві на прикладі міжнародного арбітражу.....62

Журавель А.

Обмеження права на свободу слова в інтернеті як спосіб забезпечення національної безпеки та територіальної цілісності держави.....67

Желтуха М.

Право на тимчасове звільнення у практиці Міжнародного кримінального трибуналу для колишньої Югославії.....71

Павлюк Я.

Особливості констатації існування міжнародного звичаю в практиці Міжнародного суду ООН.....76

МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО

Міліцина К.

Сучасний стан та перспективи розвитку авторського права щодо об'єктів, створених за допомогою штучного інтелекту.....80

Дейнеко Д.

Economic necessity as a justification for internationally wrongful conduct under Article 25 ARSIWA.....84

Лебедєв П.

Застосування Віденської конвенції у Міжнародному комерційному арбітражному суді при Торгово-промисловій палаті України.....88

Чирик О.

Discrimination of foreign companies in international investment law: case study....94

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Бабич В.

Порівняльний аспект ринків об'єктів права інтелектуальної власності Японії та України.....98

Бубіс А.

Проблема Каталонії та роль Європейського Союзу в цьому питанні.....103

Муравей О.

Кон'юнктура світового ринку автомобілів в умовах переходу до екологічних видів енергії.....107

Шепель О.

Трудова міграція: тенденції та наслідки руху робочої сили з України до ЄС...111

Теренько О.

Перспективи впровадження безумовного базового доходу для країн світу: аспекти теорії та практики.....115

Рубан Ю.

Регулювання діяльності агропромислових ТНК країнами ОЕСР.....119

Задирака А.

Регулювання міграції урядом Великобританії після Брексіту.....123

**МІЖНАРОДНИЙ БІЗНЕС. ГЛОБАЛЬНА ЕКОНОМІКА МАЙБКТНЬОГО:
ЦИФРОВА, КРЕАТИВНА, ІННОВАЦІЙНА ЕКОНОМІКА ВПЛИВУ ТА
ШЕРИНГОВА ЕКОНОМІКА**

Бех А.

Сучасні тенденції в електронній комерції B2B.....127

Жаркова А.

Сучасні тренди інтернет-маркетингу у глобальній гіпермедійній інформаційній системі.....131

Онуфрієнко Є.

Науково – технологічні перспективи розвитку економіки КНР.....135

Kikesheva A.

Consumer Decision Journey as A New Marketing Paradigm.....139

Запорожець М.

Сучасний розвиток креативної економіки в глобалізованому світі.....142

Микитюк Г.

Нативна реклама як тренд медійного просування в Інтернеті.....145

МІЖНАРОДНА ІНФОРМАЦІЯ ТА КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ

Струнін Д.

Засоби стратегічної дезінформації при веденні інформаційно-психологічного протиборства ЗС США.....149

Майковська К.

Японська ідентичність та її вплив на національний кінематограф. Досвід для України.....152

Крутова А.

Операції впливу Російської Федерації в Канаді.....156

МІЖНАРОДНІ МЕДІАКОМУНІКАЦІЇ ТА КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ

Захарець Д.

Формування позитивного іміджу України прес-центрами посольств України у Французькій Республіці та Федеративній Республіці Німеччина.....160

Василенко Я.

Тенденції висвітлення іміджу України в Англо-американських ЗМІ.....162